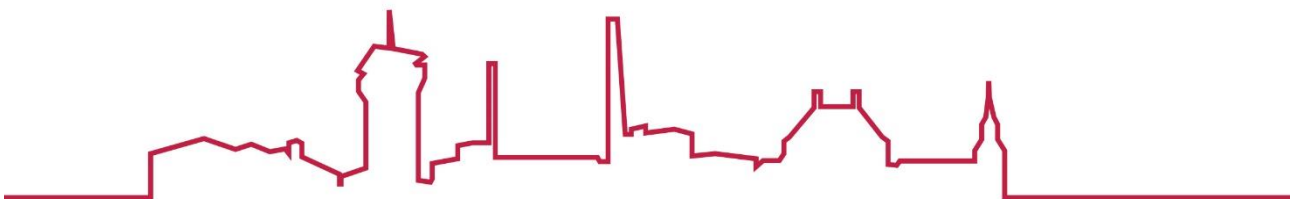

Mänttä-Vilppulan
kaupungin
Talousarvio 2024
ja taloussuunnitelma 2025–2026

KH: 4.12.2023

KV: 11.12.2023

Sisällysluettelo

TALOUSARVION YLEISPERUSTELUT	2
TALOUSARVION PERUSTEET	2
<i>Kaupunginjohtajan katsaus tulevaan</i>	2
<i>Talousarvion laatimisen yleiset perusteet</i>	5
<i>Talousarviota koskevat säännökset</i>	5
<i>Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta</i>	5
<i>Käyttötalousosa</i>	6
<i>Taloudellisen ja toiminnallisen tilanteen seuranta ja raportointi</i>	7
<i>Eryitysmääräykset</i>	8
<i>Hankinnat ja hankintarajat</i>	8
<i>Investoinnit</i>	8
TALOUSARVION YLEISET LÄHTÖKOHDAT	9
<i>Yleinen taloudellinen kehitys</i>	9
<i>Kuntatalouden näkymät</i>	9
<i>Mänttä-Vilppulan näkymät</i>	10
Taloudelliset lähtökohdat	10
Talouden ja toiminnan sopeuttamissuunnitelma	11
Toiminnan lähtökohdat	12
TALOUSARVION 2024 JA VUOSIEN 2025–2026 TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTA	14
<i>Taloussuunnitteluprosessi</i>	14
<i>Mänttä-Vilppulan kaupunkistrategia</i>	15
<i>Keskeisiä tapahtumia ja painopistealueita vuodelle 2024</i>	17
HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	18
KÄYTTÖTALOUSOSA	24
YHTENVETO TALOUSARVION 2024 KÄYTTÖTALOUDESTA	24
KAUPUNGINVALTUUSTO	24
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	25
TARKASTUSLAUTAKUNTA	25
SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA	25
KAUPUNGINHALLITUS	27
<i>Konsernipalvelut</i>	27
SIVISTYS- JA KULTTUURILAUTAKUNTA	35
<i>Sivistyspalvelut</i>	35
<i>Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut</i>	41
KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA	50
<i>Tilapalvelut</i>	51
<i>Infra- ja ympäristöpalvelut</i>	52
<i>Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut</i>	54
TULOSLASKELMAOSA	66
<i>Tuloslaskelma</i>	69
<i>Taloussuunnitelma 2023–2025</i>	70
INVESTOINTIOSA	71
INVESTOINTIKORTIT	73
RAHOITUSOSA	79
<i>Rahoituslaskelma</i>	81
MÄNTTÄ-VILPPULAN KAUPUNKIKONSERNI	82

TALOUSARVION YLEISPERUSTELUT

Talousarvion perusteet

Kaupunginjohtajan katsaus tulevaan

Tämän osion nimi on kaupunginjohtajan katsaus tulevaan. Kuitenkin huomaan arvioivani erityisesti päätymässä olevaa vuotta ja sen merkitystä sekä mukanaan tuomia muutoksia kaikille kunnille ja kuntataloudelle. Mielessäni on myös asioita vielä kaukaisemmasta historiasta. Marraskuun 19. päivä päättyi Serlachius -museo Gustafissa kymmenen vuotta nähtävillä ollut näyttely Paperiperkele. Kävin katsomassa näyttelyn vielä kerran ennen sen päättymistä. Mieleeni jäivät ne haasteet ja vaikeudet, joiden kanssa ennen kamppailtiin. Paperiperkele-näyttely valotti dramatisoinnin avulla Mäntän tehtaiden syntyä ja Taidekaupungin juuria, kun G. A Serlachius teki mahdottomasta mahdollista ja perusti paperitehtaan, hankki rautatien ja loi pohjan asumiselle ja elinvoimalle ikimetsien keskelle. Sisulla ja periksiantamattomuudella tehtiin perusta nykyiselle Taidekaupungille, vaikka helppoa se ei ollut.

Tuota sisua ja periksiantamattomuutta tarvitaan edelleen. Useita vuosia olemme joutuneet valmistelemaan talousarviota tilanteessa, jossa kaupungin taloushaasteet ovat sävyttäneet valmistelua siinä missä myös kansainvälinen tilanne on ollut epävarma. Koronaepidemia vaikutti maailmantalouteen useita vuosia ja tämän jälkeen syttyi hyökkäyssota Ukrainaan. Tämän lisäksi kuluvana syksynä tilanne Lähi-Idässä muuttui merkittävästi. Iso kysymys on, onko näillä tapahtumilla vaikutuksensa energian hintaan ja sitä kautta myös kuntien talouteen. Inflaatiota on pyritty hillitsemään korkojen nostolla. Kuntatalouteen inflaatio ja korkojen nousu vaikuttavat muun muassa hankintojen kustannustason kasvulla, palkkakustannusten nousulla ja rahoituksen hinnan kasvulla.

Talousarvion valmisteluun on vaikuttanut myös kansallisia asioita. Vuoden 2023 alusta lukien toteutettiin sosiaali- ja terveystoimen uudistus, joka siirsi kyseisten palveluiden tuottamisvastuun Pirkanmaan hyvinvointialueelle. Myös pelastustoimen palvelut siirtyivät hyvinvointialueelle. Käytännössä merkittävä määrä kaupungin tuloista siirtyi uudelle toimijalle. Siirtyvät tulot määräytyivät lopullisesti vuosien 2021 ja 2022 toteutuneiden sote-kustannusten perusteella. Tämän talousarvion valmisteluun osui myös kuntatalouden musta perjantai, päivä, jolloin tuli tieto, että nyt jo äärimmilleen karsitut valtionosuudet eivät olleetkaan vielä lopulliset vaan leikkuri leikkaisi vielä yli kaksinkertaisen summan. Verotulot putosivat puolella ja valtionosuudet kokonaan rahoituspohjan muutoksen myötä. Nyt jo tiedossa on, että tulevina vuosina Mänttä-Vilppula siirtyy negatiivisten valtionosuuksien kuntien joukkoon yhdessä 15 muun kunnan kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että valtio ei valtionrahoituksella osallistu Mänttä-Vilppulan peruspalvelujen rahoittamiseen vaan kaupunki päinvastoin maksaa valtiolle takaisin peruspalvelujen valtionosuuksia. Jäljelle jäävällä verotulolla rahoitamme sivistyspalvelut, kuntatekniikan ja elinvoiman ja hyvinvoinnin palvelut.

Toinen kansallisesti merkittävä kuntia koskeva uudistus on TE2024-uudistus. Eduskunta hyväksyi maaliskuussa 2023 lain julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisestä. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain (380/2023) mukaisesti 1.1.2025. Valtion TE-toimistojen työllisyyspalveluja ja niiden henkilöstöä on jo kuntakokeilun myötä siirretty kuntien työnjohdon alle ja nyt kokeilun toimenpiteet vakinaistuvat. Uutta on se, että TE2024 uudistuksella kunnille siirretään myös pääosa TE-toimistojen työnantaja- ja yrityspalveluista sekä monet nykyisin valtiolle kuuluvat hankinta- ja maksatustehtävät. Kaikkiaan yli 100 tehtävää on siirtymässä valtiolta kunnille ja nykyiset TE-toimistot lakkautetaan ja henkilöstö siirtyy liikkeenluovutuksella kuntiin.

Tehtävien lisäksi myös valtion tekeminen koulutus- ja valmennuspalvelujen hankinnan määrärahat siirtyvät kuntien päätösvaltaan. Kuntien elinkeinopoliittiset mahdollisuudet vahvistuvat, kun sekä työllisyyspalvelut että yrityspalvelut siirtyvät valtiolta kunnille. Kunnat pystyvät suunnittelemaan ammatillisen koulutuksen, työllisyyden ja yritysten toimintaedellytysten parantamista selvästi nykyistä tehokkaammin. TE2024 uudistus on enemmän kuin lakisääteisten työvoimapalveluiden uudistus, se on vaikutuksiltaan laaja elinvoimauudistus, koska se lisää kuntien elinkeinopoliittisia mahdollisuuksia ja sen yhteyttä ammatilliseen koulutukseen. Uudistuksella on myös laajat kuntatalousvaikutukset.

Mänttä-Vilppulan kaupunki oli mukana koko Pirkanmaan maakunnan kokoisen työllisyysalueen valmistelussa. Tilanne muuttui kesän 2023 jälkeen, kun seitsemän Pirkanmaan kuntaa päätti irtautua maakunnallisesta valmistelusta. Kaupungin vaihtoehdoksi jäi jäädä osaksi maakunnallista valmistelua tai hakea muuta ratkaisua. Valtuuston päätöksellä kaupunki päätyi ratkaisuun, jossa päätettiin työvoimapalveluiden järjestämisestä eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen kanssa ja, että Jämsän kaupunki toimii työllisyysalueen vastuukuntana ja palveluiden järjestämisvastuussa olevana työvoimaviranomaisena eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueella 1.1.2025 alkaen. Suunnitelman mukaan Jämsän kaupunki toimii työllisyysalueen vastuukuntana ja mukana on kuusi muuta kuntaa. Tällä ratkaisulla haettiin erityisesti lähipalveluiden turvaamista.

Talousarvion 2024 valmisteluun ovat vaikuttaneet edellä mainitut muutokset. Tulevan vuoden talousarvioesitys on 375 690 euroa ylijäämäinen. Ennuste vuoden 2023 talousarvion toteutumisesta on, että se on ylijäämäinen noin 0,9 miljoonaa euroa. Taseessa kaupungilla on kattamatonta alijäämää 1,98 miljoonaa euroa. Talousarvio vuodelle 2023 oli 0,39 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Valtuusto hyväksyi elokuussa 2022 talouden 5,6 miljoonan tasapainotusohjelma vuosille 2023–2026. Taloudellisten säästöjen aikaansaamiseksi arvioimme jokaisen toimialan osalta toimintamenojen vähennyksen ja toimintatuottojen kasvattamisen jokaiselta toimialalta. Kantavana periaatteena oli, että henkilöstömuutokset tehdään muun muassa eläköitymisen hyödyntämisen avulla. Tasapainotusohjelmaan kuuluu rakenteellisten uudistusten toimeenpano. Sivistys- ja kulttuurilautakunta on laatinut koulu-, varhaiskasvatus- ja kirjastoverkkoselvitykset. Selvityksistä laajin kouluverkkoselvitys on valmistumassa loppuvuonna 2023 ja päätöksentekoon asia tulee alkuvuonna 2024.

Selvitykset tähtäävät toimivaan ja laadukkaaseen palveluverkkoon. Kaupunki investoi tulevaisuuteen kiinteistöjen perusrparannusten myötä, liikunta- ja hyvinvointia lisääviin investointikohteisiin sekä tiestön ja infran kunnosta huolehtien. Haaveissa siintää kouluverkkoselvityksen myötä mahdollisuus myös uusinvestointeihin.

Nyt päättyvä talousarviovuosi 2023 oli talouden tasapainotustyön sekä organisaatiouudistuksen lisäksi kaupungin uuden strategian toimeenpanon aikaa. Talouden tasapainotustyötä tulee edelleen jatkaa strategiankin mukaisesti.

Talouden tasapainosta huolehtimista on myös elinvoimaa tukevat toimenpiteet. Kaupunkikehityslautakunnan alainen elinvoimajaosto on valmistellut osana USO7-hanketta elinvoimaohjelmaa. Mänttä-Vilppulan elinvoimatyötä toteutetaan rohkeasti, luovasti ja yhdessä. Kaupunki toimii mahdollistavana kumppanina paikallisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa elinvoiman edistämiseksi. Elinvoimaohjelmalla tavoitellaan laaja-alaisesti elinvoimaista Mänttä-Vilppulaa, joka houkuttelee uusia yrityksiä, asukkaita ja osajia ollessa samaan aikaan pitovoimainen paikkakunta nykyisille asukkaille ja toimijoille asua, elää ja yrittää.

Kaupungin elinvoimaohjelma on osa kaupunginvaltuuston hyväksymää kaupunkistrategiaa. Kaupungin visio on: ”Sujuvaa elämää ja elinvoimaa kansainvälisessä kulttuurin keskuksessa”. Yhtenä kaupungin tavoitteena on Elinvoimainen ja osaava koulutuskaupunki. Elinvoimaohjelma täsmentääkin kuntastrategian linjauksia ja toimii apuna kunnan päätöksenteossa. Elinvoimaohjelman teemat ja niihin liittyvät kärkitoimenpiteet on johdettu strategian näkökulmista.

Esitän kiitokseni henkilöstölle, luottamushenkilöille ja kuntalaisille aktiivisesta osallistumisestanne kaikkien näiden päätösten valmisteluun. Yhdessä olemme jälleen kerran olleet enemmän.

Anne Heusala
kaupunginjohtaja

Talousarvion laatimisen yleiset perusteet Talousarviota koskevat säännökset

Kuntalain 410/2015 14 §:n mukaan valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta ja käyttää kunnan päätösvaltaa. Kuntalain §:n 110 mukaan ”Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.” Kuntalaki pyrkii parantamaan suunnittelun asemaa kunnan päätöksenteossa toiminnan ja talouden ohjausvälineenä. Kuntalain mukaisessa taloussuunnittelussa korostetaan toiminnan ja talouden tiivistä yhteyttä, taloudellisten resurssien merkitystä sekä suunnittelun realistisuutta. Kunnan kokonaistaloutta kuvataan talousarvion ja – suunnitelman tuloslaskelmassa ja rahoituslaskelmassa.

Taloussuunnitelma ja talousarvio ovat valtuuston toiminnan ja talouden ohjausvälineitä. Muut toimitukset ohjaavat palvelu- ja viranomais toimintaa käyttösuunnitelmilla. Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston talousarviossa ja -suunnitelmassa asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta

Talousarvion rakenne ja sitovuus

Mänttä-Vilppulan kaupungin talousarvio on laadittu nettomääräisenä ja sitovuustasona käytetään ulkoisia toimintalukuja. Myös sisäiset erät on budjetoitu. Sisäiset erät ovat aina laskennallisia eriä ja ne kirjataan toteutumaan todellisten kustannusten esittämiseksi.

Taloussuunnitelma on laadittu kolmeksi vuodeksi, joista ensimmäinen on talousarviovuosi. Talousarvio on laadittu sitovana ulkoisin erin ja esitetty lautakunnittain vastuualuetasolle vietyinä. Vastuualueet on esitetty talousarviossa lautakuntien yhteydessä sekä organisaatiokaaviossa. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Talousarvio esitetään sekä tuloksen laskennan että rahoituksen näkökulmasta.

Toimintatuotot ja toimintakulut (määrärahat ja tuloarviot)

Valtuusto vahvistaa käyttötalousosassa sitovana vastuualueiden toiminnalliset tavoitteet, määrärahan ja tuloarvion. Valtuusto vahvistaa investointiosassa sitovana määrärahan hankekohtaisena. Määrärahat ovat talousarviossa sitovina ulkoisin erin. Talousarviossa esitetään kuitenkin myös sisäiset erät ja näiden toteutumaa tulee seurata osavuosikatsauksien ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Määräraha on valtuuston toimielimelle antama euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen.

Tuloarvio on valtuuston toimielimelle asettama tulotavoite.

Lautakunnan ja investoinnin hankekohtainen määräraha on sitova valtuustoon nähden. Lautakunnan käyttösuunnitelmalla asettamat tavoitteet, osamäärärahat ja osatuloarviot sitovat toimielimen alaista viranhaltijaa ja työntekijää.

Vastuualueet ovat toimintatuloissaan ja –menoissaan sitovia kaupunginhallitukseen nähden.

Toiminnalliset tavoitteet, perustelut ja tunnusluvut

Talousarvion yleisperustelut ovat informatiivisia. Sitovia ovat määritellyt toiminnalliset tavoitteet, määrätavoitteet tai tavoitteelliset toimenpiteet. Muilta osin talousarvion tiedot ovat perustelutietoja, ja palvelualueiden tulee noudattaa perusteluissa kuvattua toimintalinjaa.

Palvelualueitasoinen sitovuus

Palvelualueiden sitovuustaso on vastuuyksikkötaso. Toimielimen käyttötalousuunnitelmalla hyväksymät tavoitteet, osamäärärahat ja osatuloarviot sitovat toimielimen alaista viranhaltijaa ja työntekijää.

Taloussuunnitelma

Talousarvion ensimmäinen vuosi on aina sitova. Muiden vuosien osalta taloussuunnitelma on ohjeellinen.

Talousarvion noudattaminen ja muuttaminen

Valtuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta. Kaupungin toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää sitovuustasojen mukaisesti lautakunta, kaupunginhallitus tai valtuusto. Talousarviomuutokset on tehtävä talousarviovuoden aikana.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosan avulla ohjataan kaupungin toimintaa. Käyttötalousosassa valtuusto asettaa vastuualueille toiminnalliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot tehtävien hoitamiseen.

Käyttösuunnitelmat

Valtuuston hyväksyttyä talousarvion saattaa kaupunginhallitus sen täytäntöönpano-ohjein lautakuntien ja muiden viranomaisten noudatettavaksi. Kaupunginhallitus tai lautakunta päättää sen jälkeen käyttösuunnitelmasta, jolla tarkistetaan asianomaisen toimielimen talousarvioehdotukseen sisältynyt alustava käyttösuunnitelma valtuuston päätöksiä vastaavaksi sekä päättää omalta osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä. Myös viranhaltijoiden tulee tarkistaa käyttötaloussuunnitelmaehdotuksensa vastaamaan toimielimen hyväksymää tulosityksikön käyttösuunnitelmaa. Hankinnoissa noudatetaan kaupungin hankintaohjetta.

Mikäli tilikauden aikana havaitaan, että on syntymässä määrärahan ylitys, tulee vastuualueen ensisijaisesti etsiä kate omasta budjetista ja vasta toissijaisesti anoa lisämäärärahaa.

Tuloslaskelmaosassa osoitetaan, miten kaupungin tulorahoitus muodostuu ja miten se riittää palvelutoiminnan menoihin, rahoitusmenoihin sekä poistoihin.

Investointiosassa osoitetaan hankekohtaiset määrärahat ja tuloarviot. Valtuusto hyväksyy investointiosan määrärahat ja tuloarviot hankkeittain.

Rahoitusosassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa kaupungin maksuvalmiuteen, kuinka paljon tarvitaan pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin sekä miten rahoitustarve katetaan ja kuinka paljon kunnan varsinaisen toiminnan ja sen investointien rahavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen.

Kaupunginhallituksen tulee hoitaa kunnan rahatointa taloudellisesti. Pitkäaikaisia lainoja voidaan lisätä tai vähentää taloussuunnitelmaa enemmän perustellusta syystä. Talousarviossa osoitetusta suuremmasta lainanotosta päättää valtuusto.

Kaupunginvaltuusto hyväksyy omistajaohjauksen mukaiset tavoitteet talousarviossa ja -suunnitelmassa myös koko kaupunkikonsernille. Konserniin kuuluvat yhteisöt toimivat osaltaan valtuuston asettamien tavoitteiden toteuttajina. Määräämisvalta merkitsee kaupungin mahdollisuutta ohjata tytäryhtiöiden toimintaa niin, että koko konsernin tavoitteet ja edut tulevat huomioon otetuksi. Kaupungin edustajien tulee pyrkiä toimimaan tytäryhtiöiden hallintoelimissä siten, että valtuuston asettamat tavoitteet saavutetaan.

Taloudellisen ja toiminnallisen tilanteen seuranta ja raportointi

Palvelualuejohtajien ja vastuualueiden päälliköiden tulee valvoa, että yksikön toiminnot hoidetaan hyväksyttyä talousarviota sekä siihen liittyviä toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita ja käyttösuunnitelmaa noudattaen. Mikäli seuranta osoittaa, että talousarviossa ei pysytä tai asetettuja tavoitteita ei saavuteta, palvelujohtajien ja vastuualuejohtajien tulee ryhtyä sopeuttamaan toimintaa siten, että talousarvion tavoitteet saavutetaan.

Lautakuntien tulee antaa kaupunginvaltuustolle selvitys, osavuosikatsaus, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sekä määrärahojen toteutumisesta neljännesvuosittain: 31.3., 30.6., 30.9. toteutumahetkien sekä tilinpäätöksen (31.12.) tilanteesta. Talouspalvelut koostavat raporteista yhteenvedon, joka sisältää selvityksen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta ja merkittävistä

tapahtumista, talouden toteumaraportit sekä ennusteet koko talousarviovuodelle. Lisäksi on esitettävä, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty mahdollisten poikkeamien ehkäisemiseksi.

Muilta osin kaupunginhallitus ja lautakunnat päättävät itse raportointitiheydestä, sen laajuudesta ja kattavuudesta käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

Konsernitytäryhtiöiden tulee antaa talouden ja toiminnan tavoitteiden raportti neljännesvuosittain. Raportti liitetään kaupungin osavuosikatsauksen yhteyteen.

Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Talousarviota toteutettaessa tulee noudattaa talouden tasapainottamisen periaatteita ja käyttää hyödyksi ne mahdolliset eteen tulevat asiat ja tilanteet, jotka edesauttavat talouden tasapainossa.

Erityismääräykset

Talousarvion toteuttamisessa noudatetaan tarvittaessa kaupunginhallituksen antamia tarkempia ohjeita. Kaupungin taloudellisen tilanteen niin edellyttäessä voi kaupunginhallitus määrätä määrärahojen käytöstä tarkemmin kuin mitä talousarviossa on päätetty.

Hankinnat ja hankintarajat

Tavara- ja palveluhankinnoissa on noudatettava voimassa olevaa lakia julkisista hankinnoista, kaupungin hankintaohjetta sekä talousarvion täytäntöönpano-ohjetta. Hankinnaksi luetaan myös leasingsopimus. Kaikista irtaimistoon kohdentuvista leasing- ja vuokrasopimuksista, joiden kokonaiskustannus sopimusajalle ylittää 10.000 euroa, on pyydettävä lausunto talouspäälliköltä.

Kaupungin toimielimillä ja viranhaltijoilla on oikeus tehdä hankintoja käyttötalouden määrärahojen puitteissa. Vähäisissä hankinnoissa hankinta tapahtuu laskun hyväksymisellä, joka riittää hankinnan kirjalliseksi päätökseksi. Vähäiseksi hankinnaksi katsotaan alle 10.000 euron hankintaa.

Kaikista yli 10.000 euron hankinnoista on pyydettävä tarjous vähintään kolmelta eri tarjoajalta ja hankinnasta on tehtävä hankintapäätös.

Jos kaupungille saapuva lasku perustuu jo aikaisemmin valtuutetussa toimielimessä hyväksytyyn sopimusperusteiseen laskutukseen, hankintapäätöstä ei tarvitse tehdä uudelleen.

Hankintarajat on määritelty hankintaohjeessa.

Investoinnit

Investointien määrärahat ja tuloarviot ovat valtuuston nähden sitovia hankkeittain siihen käyttötarkoitukseen, johon ne on investointiosassa kohdennettu. Käyttötarkoitusten muutoksiin on saatava kaupunginvaltuuston lupa. Ehdollisten rahoitusosuuksia tai muuta tuloa sisältävien investointikohteiden osalta hanke voidaan toteuttaa vain, mikäli tuloerät toteutuvat.

Investointien pienhankintaraja on 10.000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat kirjataan käyttötalousmenoksi/-kuluksi hankintavuonna ja tätä suuremmat hankinnat kirjataan investointimenoksi ja ne poistetaan kirjanpidossa voimassa olevan poistosuunnitelman mukaisesti. Investoinnit on talousarviossa esitetty kokoomatauluna sekä hankkeittain eriteltynä. Investointikorteilla on nimetty investoinnista vastaava viranhaltija ja perusteltu investoinnin käyttötarkoitus.

Talousarvion yleiset lähtökohdat

Yleinen taloudellinen kehitys

Talouden ennustaminen on viime vuosina ollut haastavaa toinen toistaan seuranneiden tapahtumien; koronan, raaka-ainepulan, nopean inflaation, nousevien korkojen, Venäjän hyökkäyssodan ja sote-uudistuksen takia. Kasvuennusteet ovat eläneet vaihteluissa, ja maailmantalous on kuluvaan vuoden aikana toistaiseksi yllättänyt myönteisesti. Kuntarahoituksen suhdanne-ennusteen mukaan suhdannekehityksen suunta on kuitenkin heikkenevä ja vuosi 2024 käynnistyy hyvin epävarmoissa tunnelmissa. Suomi on todennäköisesti jo taantumassa, ja riskit suhdannekuopan syvenemisestä kasvavat. Talous kaipaisi jo rahapolitiikan keventämistä, mutta inflaation kehitys on yhä avainasemassa. Yhdysvalloissa bkt-kasvu on jopa kiihtynyt, osittain elvyttävän finanssipolitiikan tukemana. Euroaluekaan ei ole vielä vajonnut selvään taantumaa, vaikka Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama sokki, energiakriisi, korkea inflaatio ja Euroopan keskuspankin historiallisen rajut koronnostot ovat heikentäneet yritysten ja kuluttajien luottamusta, ostovoimaa sekä investointikykyä.

Vuosi 2024 käynnistyy hyvin epävarmoissa merkeissä. Kasvun lähteitä ei juuri ole näköpiirissä ja finanssipolitiikkakin alkaa kiristyä, kun valtioilla on paineita suitsia velanottoa. Riskinä on, että talousennusteita, jotka ovat edelleen suhteellisen optimistisia, joudutaan talven aikana tarkistamaan heikompaan suuntaan. Talouden jäähtyminen vaimentaa myös hintapaineita. Inflaation ennustetaan ensi kesään mennessä tulevan lähelle keskuspankin kahden prosentin tavoitetta.

Suomen talouden suhdannetilanne on syksyn aikana edelleen heikentynyt. Kustannustason ja korkojen nousu on heikentänyt erityisesti rakennusalaan, mutta vientiteollisuuskin kärsii heikosta kysynnästä. Myös kuluttajien luottamus on alkanut uudelleen heikentyä. Todennäköistä on, että taantuma alkoi Suomessa kuluvaan vuoden kolmannella neljänneksellä ja talvesta on tulossa taloudessa vaikea. Hyvällä tuurilla teollisuuden ja rakentamisen pohjakosketus ohitetaan lähikuukausina ja palveluissa selvittään hetkellisellä suvantovaiheella. Tällöin työllisyydessä tuskin ehtisi tapahtua merkittävää heikkenemistä ja matalasuhdanne jäisi lieväksi ja lyhytkestoiseksi. Riskit ennakoitua syvemmästä ja pidemmästä suhdannekuopasta ovat kuitenkin valitettavasti kasvaneet.

Kuntatalouden näkymät

Kulunut vuosi on ollut historiallinen. Kuntien rahoituspohja muuttui sote-uudistuksen myötä ja toimintaa suhteutetaan edelleen uusiin normeihin. Niin hyvinvointialueiden budjetit ja toiminta hakevat suuntaansa kuin myös kuntien. Kuntien veroprosentteja leikattiin vuodelle 2023 12,64%:ia sote-uudistuksen rahoituspohjan myötä. Samalla valtionosuudet tasattiin sote-siirtymän mukaisiksi, ja esityksenä oli kustannusneutraali rahoitus sote-uudistuksessa.

Historiallisessa tilanteessa kymmenen kunnan valtionosuudet kääntyivät negatiiviseksi ja nyt nämä kunnat ovat lähes vuoden maksaneet valtiolle valtionosuusjärjestelmän mukaisesti eli kärjistäen lakisääteisten tehtävien järjestämisestä. 17. marraskuuta valmistui vuoden 2022 verotus ja negatiivisten valtionosuuksien kuntien määrä kasvoi 15 kuntaan, kun sote-siirtymän lopullinen rahoitusvaikutus valtionosuuksiin julkaistiin valtiovarainministeriöstä. Myös Mänttä-Vilppulan valtionosuudet kääntyivät negatiiviseksi. Pysyvä vähennys kuntien valtionosuuksiin on VM:n tiedotteen mukaan yhteensä 501 milj. euroa. Vuotta 2023 koskeva määräaikainen osuus vuodelle 2024 puolestaan 250 milj. euroa, joten valtionosuuleikkaukset vuodelle 2024 olivat leikkaantumassa kaikkien kuntien osalta 751 miljoonaa euroa. Leikkausta kuitenkin siirrettiin vuodelle eteenpäin ja nyt tasaus kohdistuu vuosille 2025-2027. Vuoden 2024 osalta valtionosuuksien tarkistus pienensi Mänttä-Vilppulan valtionosuuksia noin 167 000 euroa.

Mänttä-Vilppulan näkymät

Taloudelliset lähtökohdat

Kaupungin talouden tasapainoa on tavoiteltu pitkään. Talousarviot ovat olleet viimeisten vuosien aikana lukuun ottamatta vuosia 2017, 2020 ja 2023 alijäämäisiä. Tilinpäätöksessä 2021 edellisten vuosien kirjausten oikaisulla tase painui alijäämäiseksi ja kumulatiivinen alijäämä oli 1,01 miljoonaa euroa, vuoden 2022 soten loppulaskelmat veivät tilinpäätöksen 900 000 euroa alijäämäiseksi ja taseen kertynyt alijäämä kasvoi 1,98 miljoonaan euroon. Kaupunginvaltuusto vahvistikin talouden tasapainotusohjelman elokuussa 2022. Ohjelma tähtää 5,6 miljoonan euron säästöihin vuosien 2023-2026 aikana.

Lisähaasteita talouteen ovat tuoneet nousseet energiakustannukset, ruuan hinnan kohoaminen, polttoainekustannukset, joilla on erityisesti vaikutusta mm. koulukuljetuksiin ja joukkoliikenteeseen sekä konsernin rahoitushaasteet, joita kaupunki on joutunut turvaamaan.

Tulevina vuosina on edelleen keskeistä kaupungin tulorahoituksen turvaaminen sekä menojen hallinta, jotta pystytään turvaamaan lakisääteisten palvelujen riittävyys ja saatavuus. Jotta tulevaisuudessa pystytään myös kehittämään toimintaa, täytyisi kaupungin palvelut ja niiden tuottaminen saada tasolle, mikä kustannuksiltaan on hallittavissa.

Talousarviovuosi 2024 on suunniteltu ylijäämäisenä ja vuosikatteen ennakoidaan riittävän myös lainanlyhennyksiin. Talousarviossa näkyvät tasapainotusohjelman tulokset, mutta myös kasvaneet menot erityisesti henkilöstömenojen sekä energiakustannusten osalta. Tuloissa hyvinvointialueen hallintaan siirtyvät sote-kiinteistöt nostavat kaupungin vuokratuloja 2,7 miljoonaa euroa. Kaupungin positiivisesta talouskehityksestä huolimatta konserniyhtiöiden rahoitushaasteet ovat edelleen tosiasia, jota ei voi sivuuttaa.

Sote-siirtymän aiheuttama valtionosuuspommi on myös asia, joka luo epävarmuutta suunnitelmavuosien talouteen. Jälkikäteistarkistuksesta johtuva pysyvä vähennys on koko maan tasolla 500 M€ (n.90 €/as.), vuoden 2023 jälkikäteistarkistusosuuden kolmannes 167 M€ (30 €/as.) ja vuoden 2024 määräaikaisen lisäyksen (192 M€) takaisinperinnän kolmannes 64 M€ (12 €/as.) Heikennys verrattuna kuntien tämän vuoden rahoitustasoon verrattuna on euromäärällisesti 731 miljoonaa eli 132 € per kuntalainen tämänhetkisen tiedon mukaan.

Talouden ja toiminnan sopeuttamissuunnitelma

Kuntalaki määrää alijäämän kattamisvelvollisuudesta. Kuntalain (410/2015) mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien

Alijäämien kattamisvelvollisuus ulotettiin kuntalain uudistuksessa koskemaan myös kuntayhtymiä. Arviointimenettelyä sovellettiin ensimmäisen kerran vuonna 2017 vuosien 2015 ja 2016 konsernitilinpäätöksiin kertyneisiin alijäämiin ja konsernitilinpäätöksistä laskettaviin tunnuslukuihin. Kuntalain mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, mikäli kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määräajassa, neljässä vuodessa alijäämän vahvistamisesta.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

- 1) kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen;
- 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti;
- 3) asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla;
- 4) kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia.

Mänttä-Vilppulan kaupungin osalta tunnusluvut täytyivät edellisessä tilinpäätöksessä kertyneen alijäämän osalta, ja kaupungilla on velvollisuus tasapainottaa taloutensa neljän vuoden sisällä. Myös tuloveroprosentti on korkeampi kuin kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti.

Talouden tasapainotussuunnitelma vahvistettiin valtuustossa 29.8.2022 §:ssä 50. Tasapainotusohjelmassa säästöjä haetaan henkilöstökustannuksista mm. hyödyntämällä eläköitymiset ja määräaikaisten työtehtävien päätymiset henkilöstösuunnittelussa, työvuorosuunnittelulla, toimintakulujen pienentämisellä; avustuksien ja palvelujen ostojen mitoituksen tarkistuksella, sekä hankintoja pienentämällä. Vuositasolla tasapainottamisohjelma tähtää noin miljoonan euron säästöihin verraten vuoden 2021 toimintakatetasoon. Merkittävä osa tasapainotusohjelmaa on koulu- ja varhaiskasvatusverkkoselvitys. Selvityksillä haettiin palvelurakenteen riittävää ja kestävää tasoa. Molemmat selvitykset ovat valmistuneet vuoden 2023 aikana. Varhaiskasvatusverkkoselvityksestä ei löydetty tasapainotusohjelmassa esitettyjä säästöjä.

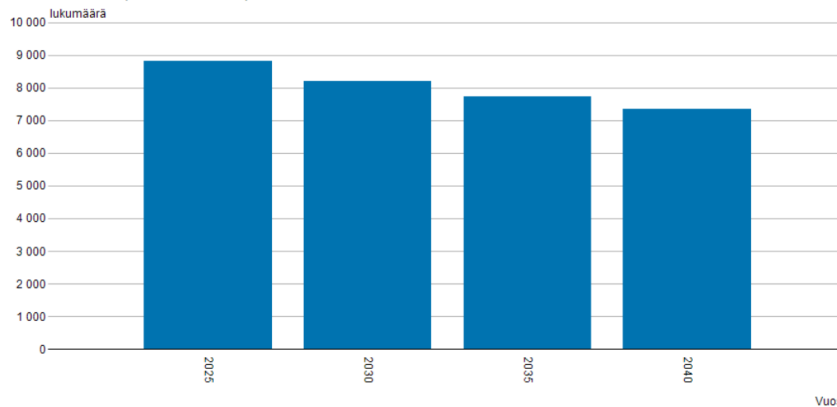
Lautakunta		Vastuualue	Toimenpide	2022	2023	2024	2025	2026	Säästöt yht.	
Tasapainotusraami, mikä sisältää kertyneen kum. alijäämän sekä sopeutetun muutostarpeen										
Lautakunta	Vastuualue	Toimenpide								
Kaupunginvaltuusto	Lautakunnat	Lautakuntarakentaan uudistaminen		0,00	8 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	44 000,00	
Kaupunginvaltuusto	Valtuusto, hallitus, lautakunnat	Kokouspalkkioiden pienentäminen			17 500,00	17 500,00	17 500,00		52 500,00	
Kaupunginhallitus	Yleishallinto	Esihenkilörakenteen tarkastaminen		5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00		20 000,00	
		Asiointipisteen toiminnan uudelleen organisointi		39 000,00	98 000,00	98 000,00	98 000,00		333 000,00	
Kaupunginhallitus	Tukipalvelut	Henkilöstömitoituksen tarkastaminen (sidonnainen edellisen toimenpiteen kanssa)			35 000,00	35 000,00	35 000,00		105 000,00	
		Konserniavustuksen tarkastaminen		200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00		800 000,00	
Kaupunginhallitus	Kaupunginhallitus	Henkilöstömitoituksen tarkastaminen sotesiirtymän vuoksi		12 000,00	16 000,00	16 000,00	16 000,00		60 000,00	
		Omaisuden realisointi		400 000,00					400 000,00	
Kaupunginhallitus	Kaupunginhallitus	Omaisuden realisointi			100 000,00				100 000,00	
		Omaisuden realisointi							100 000,00	
Hallinto yht.			400 000,00	251 500,00	383 500,00	383 500,00	366 000,00	1 914 500,00		
Sivistyslautakunta	Sivistystoimi	Kouluverkkoiselitys		0,00	100 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	700 000,00	
	Kaupunginhallitus	Varhaiskasvatusverkon selvitys			25 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	175 000,00	
	Kaupunginhallitus	Lukiolaisten määrän kasvu			95 800,00	95 800,00	95 800,00	95 800,00	383 200,00	
Sivistyslautakunta yht.			0,00	220 800,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	1 258 200,00		
Kulttuuri- ja hyvinvointilautakunta	Hallinto	Henkilöstön mitoitus		0,00	21 000,00	21 000,00	21 000,00	21 000,00	84 000,00	
	Kulttuuri- ja matkailupalvelut	Henkintöjen, avustusten ja erillisen hankerahoituksen mitoitus		0,00	5 000,00	5 000,00	32 000,00	32 000,00	74 000,00	
	Kirjastopalvelut	Kirjastoverkkoiselitys ja palvelujen mitoitus		0,00	14 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	164 000,00	
	Nuorisopalvelut	Palveluiden mitoitus		0,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00		20 000,00	
	Työllisyys- ja kasvupalvelut	Palkkatukityöntekijöiden ja henkilöstön mitoitus		0,00	35 000,00	35 000,00	35 000,00	35 000,00	140 000,00	
	Liikunta- ja järjestöpalvelut	Henkilöstön mitoitus		0,00	0,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	90 000,00	
	Liikunta- ja järjestöpalvelut	Hankintojen, avustusten ja palveluiden mitoitus		0,00	30 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	210 000,00	
	Kulttuuri ja hyvinvointilautakunta yhteensä			0,00	110 000,00	206 000,00	233 000,00	233 000,00	732 000,00	
	Tekninen lautakunta	Kaupunkisuunnittelu ja joukkoliik.	Henkilöstömitoituksen tarkastaminen		81 000,00	81 000,00	56 000,00	56 000,00	56 000,00	330 000,00
		Kaupunkisuunnittelu ja joukkoliik.	Linja-auto ja palveluliikenteen tiivistäminen		16 000,00	32 000,00	32 000,00	32 000,00	32 000,00	144 000,00
Tekninen hallinto		Taksien ja maksujen tarkastaminen			5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	20 000,00	
Tilapalvelut		Henkilöstömitoituksen tarkastaminen			70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	280 000,00	
Tilapalvelut		Kiinteistökannan pienentäminen		41 500,00	35 000,00	35 000,00	35 000,00	35 000,00	181 500,00	
Tilapalvelut		Energiatehokkuuden lisääminen			14 000,00	14 000,00	14 000,00	14 000,00	56 000,00	
Tilapalvelut		Savosenkatu 1, myyminen		3 500,00					3 500,00	
Tilapalvelut		Vilpunkatu 8, myyminen		13 000,00					13 000,00	
Tilapalvelut		Länsi-koskelan koulun purkaminen		15 000,00	64 000,00				79 000,00	
Tilapalvelut		Kiinteistöjen myyminen		18 000,00	80 000,00				98 000,00	
Tilapalvelut		Siivoustoimen työvuorosunnittelun tehostaminen		10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	40 000,00	
Tilapalvelut		Henkilöstömitoitus ja tehtävien uudelleen järjestäminen				100 000,00	100 000,00	100 000,00	300 000,00	
Tilapalvelut		Vilppulankosken koulun IV uusinta ja energiansäästö		5 000,00	24 000,00				29 000,00	
Infra- ja liikuntapaikkapalvelut		Yksitysteiden siirto osakkaille		0,00	0,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00	75 000,00	
Infra- ja liikuntapaikkapalvelut		Talviuikaloideiden henkilöstöressusin pienentäminen viikonlopun yllä		4 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	52 000,00	
Infra- ja liikuntapaikkapalvelut	Henkilöstöressusin ja hankintojen pienentäminen kukkaistutusten c		0,00	8 000,00	8 000,00	8 000,00	8 000,00	32 000,00		
Tekninen lautakunta yht.	Kaupunginhallitus		197 000,00	435 000,00	367 000,00	367 000,00	367 000,00	1 733 000,00		
Tasapainotustoimenpiteiden	Kaupunginhallitus		597 000,00	1 047 300,00	1 156 500,00	1 183 500,00	1 186 000,00	5 687 700,00		

Toiminnan lähtökohdat

Yleistä / väkiluku ja työttömyys

Mänttä-Vilppulan kaupungin asukasluku on laskenut noin 2 prosenttia vuosittain koko 2010-luvun ajan. Tilastokeskuksen vuonna 2021 tekemän väestöennustetilaston arvion mukaan Mänttä-Vilppulan asukasluku olisi vuonna 2040 vain 7 361 asukasta.

Väestöennuste 2021: Väestö 31.12. muuttujina Vuosi. Mänttä-Vilppula, Yhteensä, Yhteensä, Väestö 31.12. (ennuste 2021).

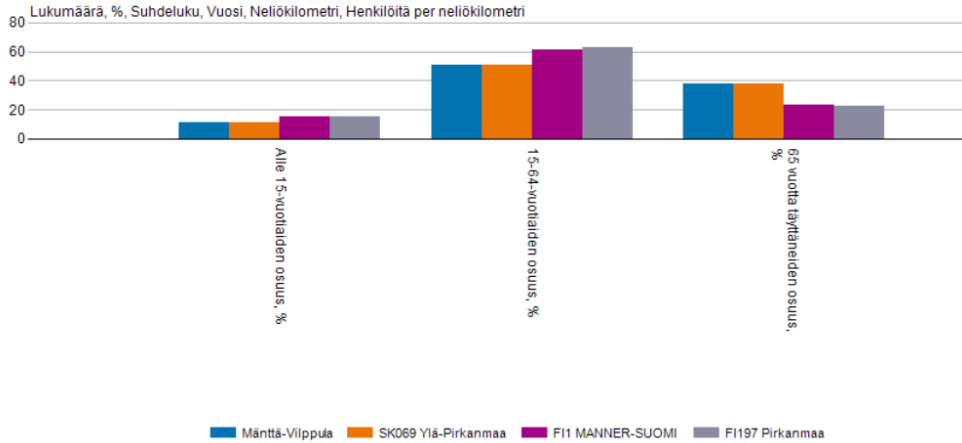
Lähde: Stat

Vuoden 2024 arviona on 9250 asukaan pohja. Väkiluku ei ole laskenut ennusteen mukaisesti vuonna 2023 ja kehitykseen on positiivisesti vaikuttanut nettomuuttovoitto kahden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. Luonnollinen väestön muutos puolestaan jatkaa laskevana. Suurinta lasku on ikäryhmässä 0-14 vuotiaat ja 15-64-vuotiaat ja vähiten on muuttunut yli 75-vuotiaiden määrä, mutta tilastojen perusteella nähdään kuitenkin, että Mänttä-Vilppulan alueella väestökehitys painottuu ikäihmisten määrän kasvuun ja työikäisten määrän vähentymiseen.

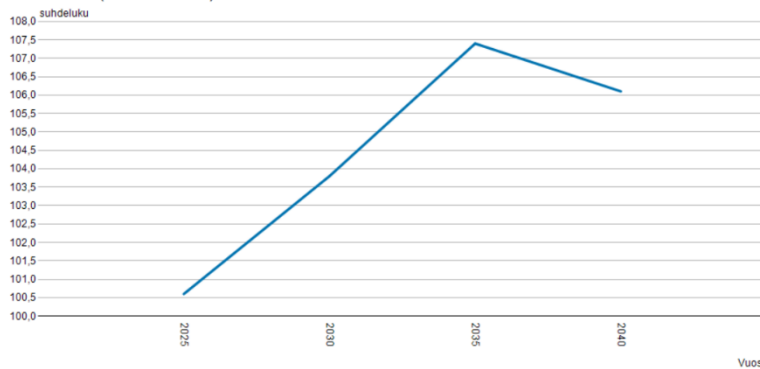
Alla esitetty kuvaaja kuvaa Mänttä-Vilppulan, Pirkanmaan ja Ylä-Pirkanmaan sekä Manner-Suomen väestön ikärakennetta. Mänttä-Vilppulan väestöstä yli

puolet eli 51 % kuuluvat ikäryhmään 15–64-vuotiaat ja 37,5 % yli 65-vuotiaisiin. Alle 14-vuotiaita on 11,2%. Pirkanmaalla 15-64-vuotiaiden ryhmään kuuluu 62,8, yli 65-vuotiaiden ryhmään 22,3% ja alle 14-vuotiaiden ikäryhmään 14,9% väestöstä.

Tunnuslukuja väestöstä muuttujina Alue ja Tiedot. 2022.

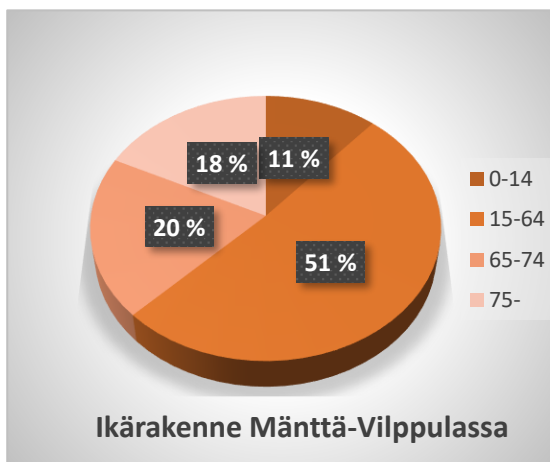

Väestöennuste 2021: Väestöllinen huoltosuhde muuttujina Vuosi. Mänttä-Vilppula, Väestöllinen huoltosuhde (ennuste 2021).

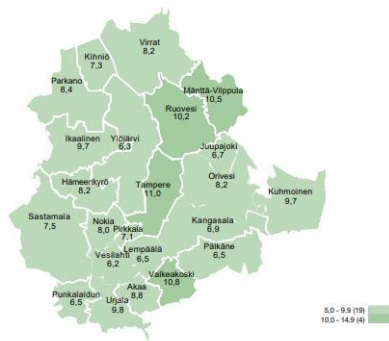
Väestöllinen huoltosuhde Mänttä-Vilppulassa saavuttaa huippunsa ennusteen mukaan vuoden 2035 kohdalla. Väestöllinen

huoltosuhde kuvaa ei-työikäisten ja työikäisten määrien suhdetta eli sitä, kuinka monta ei-työikäistä kansalaista on kutakin työikäistä kohti. Ei-työikäisiksi luokitellaan kaikki alle 15-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat.

Pirkanmaalla työttömien työnhakijoiden määrä oli vuoden 2023 lokakuussa 23 725 henkilöä. Edellisvuonna samaan aikaan määrä oli 19 523 henkilöä. Lomautettujen määrä oli 2037 ja edellisvuonna 800 henkilöä. Koko maan osalta luvut olivat seuraavat; työttömien työnhakijoiden määrä 256 070 henkilöä, joista lomautettujen osuus 21 192 henkilöä. Lomautettujen osuus on tuplaantunut edellisvuodesta.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta kunnittain

Mänttä-Vilppulassa työttömiä työnhakijoita oli 2023 lokakuussa 392 henkilöä, vuonna 2022 vastaavasti 322 henkilöä. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,5 prosenttia, kun se vuonna 2022 oli 8,4 prosenttia.

Talousarvion 2024 ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelman laadinta Taloussuunnitteluprosessi

Vuoden 2024 talousarvio on laadittu talousarvion 2023, tilinpäätöksen 2022, talouden tasapainotusohjelman ja taloussuunnittelukautta koskevien ennusteiden pohjalta. Talousarvion 2024 valmistelu aloitettiin kaupunginhallituksessa 26.6.2023 §:ssä 186 päätetyllä talousarvioraamilla. Raami asetti talousarvion vaatimukseksi ylijäämäisen talousarvion. Pohjana taloussuunnittelussa tuli käyttää talousarviota 2023 ja huomioida talouden tasapainottamisohjelmassa päätetyt toimenpiteet. Lautakunnat käsitelivät talousarvionsa syksyn aikana ja lisäksi talousarviota on käsitelty palvelualueiden omissa johtoryhmissä, kaupungin johtoryhmässä, hallituksen lähetekeskustelussa sekä kahdessa valtuuston talousseminaarissa. Talousarvion hyväksymisen jälkeen lautakunnat ja kaupunginhallitus vahvistavat käyttösuunnitelmansa tammikuun loppuun mennessä.

Mänttä-Vilppulan kaupunkistrategia

Mänttä-Vilppulan kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 26.9.2022 Mänttä-Vilppulan kaupunkistrategian vuosille 2022–2031. Strategian mukaisen visiona on tarjota

”Sujuvaa elämää ja elinvoimaa kansainvälisessä kulttuurin keskuksessa.”

Strategian arvot on kuvattu alla:

Arvot:

Rohkeasti

Mänttä-Vilppula katsoo rohkeasti tulevaisuuteen, rakentaen kansainvälistä ja seudullista kaupunkia. Rohkeus näkyy myös uusina, luovina ja kokeilevina palvelutuotannon ratkaisuin, jotta talous pysyy tasapainossa.

Luovasti

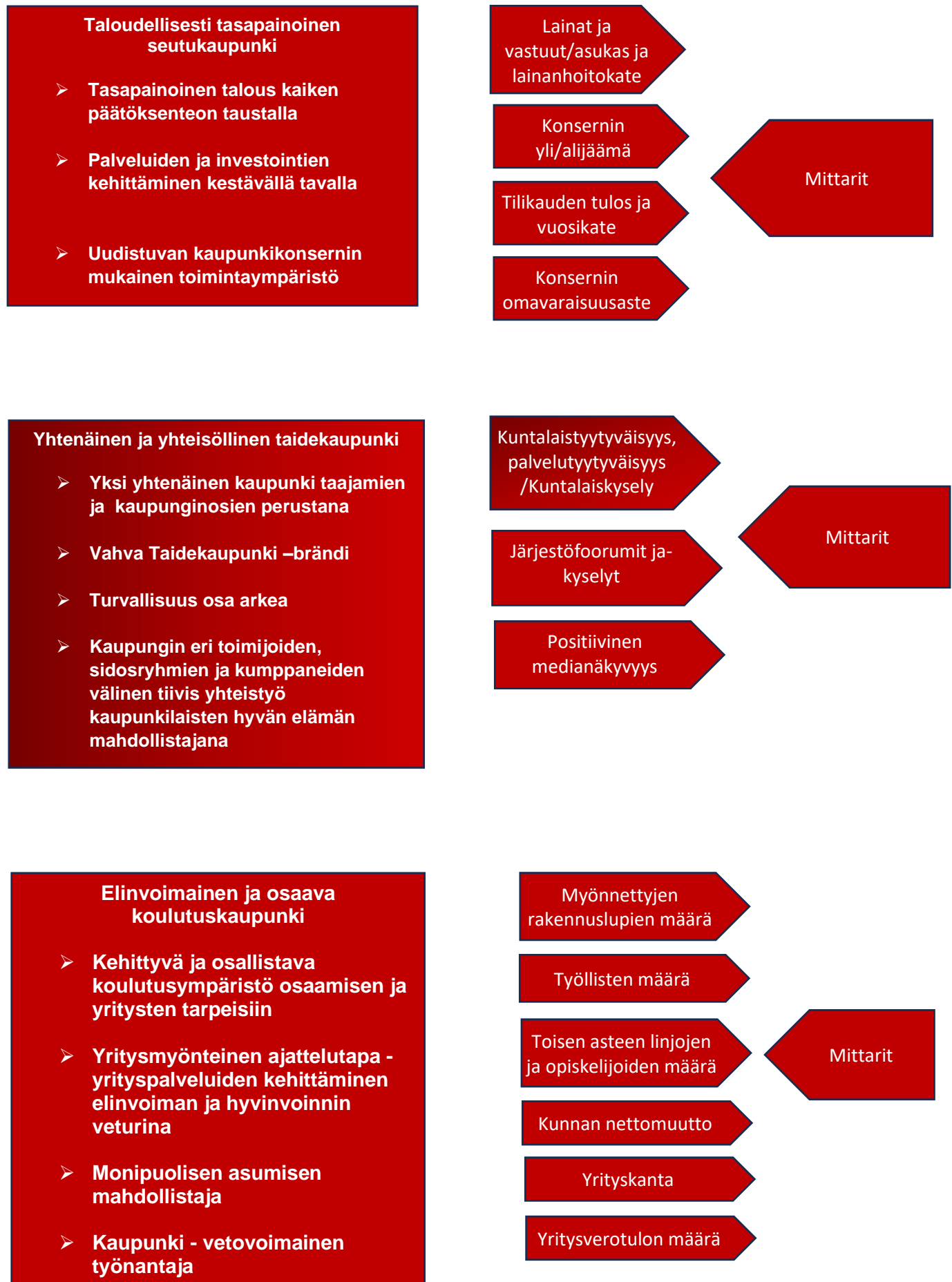
Luovuus näkyy Mänttä-Vilppulan arjessa, erilaisissa ratkaisuissa, teollisuudessa ja rakennettaessa menestyvää kansainvälistä taiteen ja kulttuurin keskusta.

Yhdessä

Kaupungin toiminta toteutuu yhteisöllisesti asukkaiden, yrittäjien, sidosryhmien ja kumppaneiden kanssa. Hyvinvointi perustuu eri ryhmien osallisuuteen ja osallistamiseen. Vastuullisesti huomioimme kestäväen kehityksen toiminnassamme.

Strategian painopistealueet ja tavoitteet ovat seuraavat:

Strategia on valtuuston tärkein johtamisen väline. Valtuuston hyväksymä strategia ohjaa päätöksentekoa, johtamista ja kaikkea käytännön toimintaa koko kaupungissa. Kaupunkistrategian toteutumista valvotaan muun muassa talousarviossa määriteltyjen toiminnallisten tavoitteiden kautta. Kaupunginhallitus puolestaan toteuttaa strategiaa ja ohjaa palvelualoja strategian osalta.

Kaupungin viranhaltijajohto vastaa strategian käytännön toteutuksesta yhdessä esihenkilöiden ja muun henkilöstön kanssa. Palvelu- ja muiden vastuualueiden vuosittaiset toiminta- ja taloussuunnitelmat laaditaan valtuuston hyväksymien strategisten linjausten mukaisesti. Myös erillisten kehittämishankkeiden on osaltaan edistettävä valtuuston asettamien strategisten päämäärien saavuttamista.

Keskeisiä tapahtumia ja painopistealueita vuodelle 2024

Vuosi 2024 on toinen vuosi sote-uudistuksen jälkeen. Yhteistyön rakentaminen ja oikeiden yhteistyövälineiden kehittäminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa on kuntalaisten hyvinvoinnille tärkeä tekijä. Samoin ennaltaehkäisevien toimien kehittäminen hyvinvoinnin edistäjänä kaiken ikäisten keskuudessa. Sote-palveluiden saatavuuden turvaaminen paikallisesti on edelleen kaupungin prioriteetti.

Kouluverkko selvitys valmistui vuonna 2023 ja vuonna 2024 on päätösten vuosi, kun selvityksen pohjalta tehdään ratkaisuja kestävä ja laadukkaan palveluverkon osalta. Kaupungin kiinteistökantha on massiivinen, yksistään koulujen käytössä on tällä hetkellä yli 20 000 kiinteistöneliötä, Kiinteistöstrategia onkin toimenpiteenä tarkastelussa ensi vuonna myös muiden kuin koulukiinteistöjen osalta.

Te24-uudistus. Kaupunki päätti vuonna 2023 työvoimapalveluiden järjestämisestä eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen kanssa. Jämsän kaupunki toimii työllisyysalueen vastuukuntana ja palveluiden järjestämisvastuussa olevana työvoimaviranomaisena eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueella 1.1.2025 alkaen. Mukana on myös kuusi muuta kuntaa. Tällä ratkaisulla haettiin erityisesti lähipalveluiden turvaamista.

Kaupunkikehityslautakunnan alainen elinvoimajaosto on valmistellut osana US07-hanketta elinvoimaohjelmaa. Kaupunki toimii mahdollistavana kumppanina paikallisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa elinvoiman edistämiseksi. Elinvoimaohjelmalla tavoitellaan laaja-alaisesti elinvoimaista Mänttä-Vilppulaa, joka houkuttelee uusia yrityksiä, asukkaita ja osaajia ollessa samaan aikaan pitovoimainen paikkakunta nykyisille asukkaille ja toimijoille. Samoin kulttuuri ja vapaa-aikapalveluiden hyvinvointityö tavoittaa taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön kautta merkittävän osan kuntalaisia ja tuo elinvoimaa alueelle.

Henkilöstösuunnitelma

Strategian linjausten toteuttaminen

Mänttä-Vilppulan kaupunkistrategia on päivitetty vuonna 2022 (valt. 10.10.2022 § 67). Strategisena tavoitteena on olla vetovoimainen työpaikka. Tärkein voimavaramme on strategisesti hyvin johdettu, osaava ja motivoitunut henkilöstö. Strategiasta nousee myös tavoite Taidekaupungista vetovoimaisena työnantajana. Strategiasta johdettuna toiminnallisena tavoitteena on edistää henkilöstötuottavuutta johtamista, esihenkilötyötä ja työn organisointia kehittämällä sekä työhyvinvointiin panostamalla Sillä, miten henkilöstöä johdetaan, sitoutetaan ja otetaan mukaan kaupungin palvelujen ja toiminnan kehittämiseen on suuri merkitys strategian tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa.

Muutoksen johtaminen, tiedolla johtaminen ja työkykyjohtaminen ovat keskeisiä kaupungin henkilöstötyössä uudessa hyvinvointialueiden toiminnan aiheuttaman muutoksen jälkeisessä kaupunkiorganisaatiossa. Työelämä on viime vuosina muuttunut paljon; etätyö ja sähköisten työvälineiden ja yhteydenpitokanavien hyödyntäminen aikaisempaa enemmän on mahdollista monissa työtehtävissä. Työn tekemisen tavat ja työelämä muuttuvat myös jatkossa. Tiedolla johtamisella tai tietojohdallisella tarkoitetaan ajantasaiseen ja laadukkaaseen tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Kerätyn tiedon perusteella voidaan ennakoita toimenpiteiden ja tapahtumien syy-seuraussuhteita ja vaikutuksia tulevaisuudessa. Tietojohdaminen auttaa kehittämään toimintaa ja kohdentamaan voimavaroja sinne, missä niistä saadaan suurin hyöty. Tiedolla johtamista vaikeuttaa nykyisen SarastiaHR365-ohjelmiston kautta kerättävässä datassa tunnistetut puutteet epäluotettavuuden ja vertailtavuuden osalta.

Henkilöstön hyvinvointi ja osaamisen kehittäminen

Kunnat joutuvat tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin kilpailemaan osaavista työntekijöistä muiden työnantajien kanssa. Työntekijöiden pitovoimaa ja työnantajakuvan houkuttelevuutta parannetaan myös henkilöstöeduilla ja vuonna 2024 tavoitteena on ottaa käyttöön pyöräetu. Henkilöstöetuina kaupunki tarjoaa lisäksi lounasedun sekä kulttuuriin, hyvinvointiin ja/tai liikuntaan vapaavalintaisesti käytettävissä olevan edun Epassi-sovelluksella sekä liikuntaetuja kaupungin omissa toimipisteissä.

Työkykyjohtaminen tarkoittaa ennakoivaa ja suunnitelmallista esihenkilötyötä, joka perustuu ymmärrykseen, että työntekijän fyysisen ja psyykkisen terveyden lisäksi työkykyyn vaikuttavat mm. työyhteisötaidot, työilmapiiri, työn hallinnan tunne ja jokaisen oma asenne. Työkykyjohtaminen on esihenkilön työtä, eikä sitä voi irrottaa erilliseksi osaluokkeeseen tai ulkoistaa muiden tehtäväksi. Työkykyjohtamisella edistetään ja ylläpidetään henkilöstön työkykyä, terveyttä ja työturvallisuutta sekä tuetaan työssä jatkamista. Työkykyjohtamisen suunnittelua ja kehittämistä jatketaan kaupungin johtoryhmän sekä työterveyshuollon ja työeläkevakuuttajan edustajien kesken.

Henkilöstön hyvinvointi on keskeinen henkilöstöhallinnon ja esihenkilöiden työn painopistealue. Työhyvinvointiin tarvitaan hyvää henkilöstöjohtamista, välittäviä työyhteisöjä ja sekä omasta että omalta osaltaan työyhteisön hyvinvoinnista vastuuta kantavia esihenkilöitä ja työntekijöitä. Jokaisella työntekijällä on tärkeä tehtävä työkyvyn ja hyvinvoinnin johtamisessa. Tavoitteena on, että työhyvinvoinnin vahvistumisen myötä työn tekeminen mahdollistuu vanhuuseläkeikään saakka ja työkyvyttömyyden kokonaiskustannukset vähentyvät.

Kaupungin yhteisten toimintamallien ja ohjeistusten kautta ohjataan henkilöstöä käytännön toimenpiteisiin työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Niitä ovat ennakoivan aktiivisen tuen malli, korvaavan työn käytänteet, sairauspoissaolokäytänteet ja työhön

paluun tukeminen, päihdeohjelma sekä henkilöstöhallinnossa laadittu psykososiaalisen kuormituksen vastainen toimintaohjelma. Henkilöstön hyvinvointia tuetaan myös elintapakoulutuksella ja -ohjauksella. Työterveysyhteistyöllä toteutetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa työnantajan, työntekijöiden ja heidän edustajiensa kanssa työterveyshuoltolain mukaisesti. Yhdessä työterveyshuollon kanssa kehitetään toimenpiteitä ja malleja tukemaan henkilöstön hyvinvointia. Vuosittain päivitettävä työterveysyhteistyön toimintasuunnitelma tukee henkilöstön hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita.

Henkilöstöä kannustetaan omaehtoiseen opiskeluun. Työnantajalla on mahdollisuus saada koulutuskorvausta kolmelta koulutuspäivältä työntekijää kohden vuodessa perustuen lakiin koulutuksen korvaamisesta. Korvauksen tarkoituksena on parantaa työnantajan mahdollisuuksia järjestää työntekijöilleen osaamista kehittävä koulutusta. Edellytyksenä on, että koulutus perustuu yhteistoimintamenettelyssä käsitellyn koulutussuunnitelmaan.

Johtaminen ja esimiestyö

Johtaminen ja esihenkilötyö ovat keskeisessä roolissa sekä työn tuottavuuden että työhyvinvoinnin edistämiseksi. Siksi tavoitteena on, että kaikki esihenkilöt saavat suorittaa lähiesimiestutkinnon tukemaan jokapäiväistä esimiestyötä.

Kaupungin työsuojelutoimikunta ohjaa kaupungin työsuojelutoimintaa ja huolehtii esihenkilöiden ohella työturvallisuuslain velvoitteiden toteuttamisesta. Työn vaarojen ja riskien arviointi toteutettiin toista kertaa vuonna 2023. Aiemman selvityksen tulosten perusteella käyttöön otettujen toimenpiteiden on havaittu vaikuttaneen positiivisesti ja toimintaa kehitetään jatkuvasti selvitysten perusteella. Yhteistyöryhmä toimii edustuksellisenä yhteistoimintaelimenä ja käsittelee työntekijöiden ja työnantajan yhteistoiminta-asiat. Työsuojeluvaltuutettujen roolia työyhteisöjen kehittämisessä pyritään kasvattamaan.

Henkilöstökustannukset

Kunta-alan virka- ja työehtosopimusten sopimuskausi on 1.5.2022–30.4.2025. Kolmen vuoden sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,79 prosenttia. Vuonna 2023 nousua oli vähintään keskimäärin 3,05 prosenttia ja vuonna 2024 vähintään keskimäärin 3,11 prosenttia. Sopimuskaudella palkkojen ensimmäiset yleiskorotukset toteutettiin 1.6.2022, myös keskitetyistä järjestelyeristä suurin osa maksettiin yleiskorotuksena 1.10.2022. Seuraavat yleiskorotukset tulivat voimaan 1.6.2023, tällöin jaossa olivat myös paikalliset järjestelyerät ja n.s. kertaerä. Vuonna 2024 maksetaan 1.2. kehittämisohjelmaerä 0,4%. 1.5.2024 tulee maksuun OVTES:in yleiskorotus 0,77% ja 1.6.2024 yleiskorotus 2,27 % tai 1,50 (OVTES). Samoin 1.6.2024 maksuun tulevat myös paikallinen järjestelyerä 0,4% +0,33 % sekä paikallinen kehittämisohjelmaerä 0,6 €.

Henkilöstökustannusten nousun hillitsemiseksi jatketaan harkinnanvaraisten palkattomien vapaiden kannustevapaakäytäntöä: ellei työhön tarvita sijaista, annetaan viittä palkatonta päivää kohden yksi palkallinen vapaa. Palkallista vapaata voi saada enintään kaksi päivää kalenterivuoden aikana. Kannustevapaiden käyttö ei saa aiheuttaa sijaiskustannuksia. Myös lomarahojen vaihtaminen vapaaksi ilman sijaistarvetta on työnantajan mahdollisuus kohtuullistaa henkilöstökustannuksien vaikutuksia.

Henkilöstökustannusten osalta säästöpotentiaalia on myös sairauspoissaolojen aiheuttamissa kustannuksissa. Sairauspoissaoloja seurataan säännöllisesti ja yhteistyössä työterveyshuollon asiantuntijoiden kanssa. Työkykyongelmia pyritään

tunnistamaan ja niihin tartutaan mahdollisimman varhain sekä panostus kohdistetaan ennalta ehkäisevään työhön. Kaupungilla on toistaiseksi voimassa oleva sopimus työterveyshuollosta Pihlajalinna Oy: n kanssa. Työterveyshuollon kanssa yhteiskäytössä oleva poissaolojen seurantarjestelmä mahdollistaa hyvän työkykyjohtamisen, esim. puuttumisen työkyvyn alenemisen uhkaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vuosittain päivitettävä työterveysyhteistyön toimintasuunnitelma tukee myös henkilöstön hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita.

Sairauspoissaoloprosentin osalta tavoitellaan alle 7 % tasoa. Vuonna 2022 sairauspoissaolojen väheneminen aiheutti 81.528 euron vähennyksen työterveyshuollon kustannuksiin verrattuna vuoteen 2021. Lisäksi sairauspoissaolon kustannuksena lasketaan yleensä työpanoksen menetys ja mahdollisen sijaisen palkkaamisen kustannus, joista yleisesti käytetään keskimääräistä laskennallista kustannusta 350 €/sairauspoissaolopäivä. Tämän laskentamallin mukaan vuonna 2022 sairauspoissaolojen vähenemisen hyöty oli 806 000 euroa verrattuna vuoteen 2021.

Kaupungin henkilöstön määrää sopeutetaan myös muihin yhteiskunnallisiin muutoksiin, mm. kaupungin väestörakenteen muutokseen - lasten ja nuorten määrän vähenemiseen ja vanhusväestön määrän lisääntymiseen. Henkilöstön eläköitymiset hyödynnetään henkilöstörakenteen uudistamisessa ja työn tuottavuuden parantamisessa, kuitenkin niin, että henkilöstöä on riittävästi tehtävään työmäärään nähden.

Henkilöstösivukulut 2024 on talousarviota ja –suunnitelmaa laadittaessa arvioitu seuraaviksi (prosenttia maksun perusteena olevasta palkasta):

Palkkaperusteinen Kuel-maksu(sis. työkyvyttömyyseläkemaksua 0,76 %), 17,84 %

VaEL-maksu, 16,40 % (sis. työkyvyttömyyseläkemaksua 1,10 %),

Työnantajan sosiaaliturvamaksu, 1,48 %

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu, 2,05 %

Lakisääteinen tapaturmavakuutusmaksu, 0,59 %

Taloudellinen tuki, 0,04 %

Kaupunki ilmoittaa maksamansa ansiot tulorekisteriin viiden päivän kuluessa palkan maksupäivästä. Keva laskuttaa kuukausittain palkkaperusteisen maksun tulorekisterin kautta ansaintajärjestelmään siirtyneiden ansioiden perusteella. Palkkaperusteinen eläkemaksu muodostuu kaikille Kevan jäsenyhteisöille samansuuruisesta työansiopohjaisesta maksusta ja työnantajakohtaisesti vaihtelevasta työkyvyttömyysmaksusta (korvasi ns. varhe-maksun). Työkyvyttömyyseläkemaksu määräytyy työnantajakohtaisesti eli työnantaja voi omilla toimenpiteillään vaikuttaa maksun suuruuteen. Myös tämän vuoksi työnantajan kannattaa panostaa henkilöstönsä työkyvyn ylläpitoon ja etsiä ratkaisuja työn tarjoamiseen osatyökykyisille työntekijöilleen. Työkyvyttömyyseläkemaksu lasketaan eläkejärjestelmäkohtaisesti erikseen Kevan jäsenyhteisöille.

Työnantajan omavastuuaste vaikuttaa työkyvyttömyyseläkemaksusuuden laskentaan. Omavastuuaste määräytyy työnantajan palkkasumman perusteella. Palkkasumma katsotaan kahden vuoden takaa: vuoden 2024 omavastuuaste määräytyy työnantajan vuoden 2022 palkkasumman perusteella. Lopullinen palkkaperusteinen eläkemaksu vuodelle 2024 vahvistetaan joulukuussa 2023, ja se voi poiketa budjetointia varten annetusta arviosta. Tasausmaksu korvasi eläkemenoperusteisen maksun 2023 lukien. Eläkemenoperusteinen maksu on muodostunut ennen vuotta 2005 palveluksessa olleille

työntekijöille, joille on kalenterivuoden aikana maksettu eläkettä. Kevan valtuuskunta vahvistaa vuosittain eläkemenoperusteisen maksun kokonaismäärän. Kokonaismäärä jaetaan Kevan jäsenyhteisöjen maksettavaksi sen perusteella, miten paljon nyt maksuissa olevista eläkkeistä on karttunut kunkin jäsenyhteisön palveluksessa ennen vuotta 2005 tehdystä työstä. Vuodesta 2005 alkaen tehdystä työstä ei aiheudu eläkemenoperusteista maksua. Eläkemenoperusteisella maksulla ei ole yhteyttä maksussa oleviin palkkoihin, eikä siihen voi vaikuttaa henkilöstöratkaisuilla. Lopullinen maksu lasketaan syksyllä 2024.

Kunnat ja hyvinvointialueet maksavat tasausmaksua vuoden 2023 alusta alkaen. Tasausmaksua eivät maksa muut Kevan jäsenyhteisöt (osakeyhtiöt, kuntayhtymät, säätiöt ja yhdistykset). Valtiovarainministeriö vahvistaa tasausmaksun kokonaismäärän vuosittain Kevan valtuutettujen esityksestä. Tasausmaksu perustuu Kevalakiin (Laki Kevasta 19 §), jossa määritetään niin tasausmaksun kokonaismäärän kuin työnantajakohortaisen jaon perusteet. Tasausmaksulla katetaan niitä pitkän aikavälin eläkemenoja, joihin palkkaperusteinen eläkemaksu ei riitä. Tasausmaksu jaetaan kuntien ja hyvinvointialueiden osuuksiin vuoden 2022 toteutuneiden palkkasummien suhteessa. Tasausmaksusta arviolta 55% kohdistuu hyvinvointialueille ja 45% kunnille. Tasausmaksu on Mänttä-Vilppulassa budjetoitu palkkojen suhteessa valtionkonttorin ohjeistusta mukailleen. Talousarvion toimintakuluissa on henkilöstömenojen osalta ilmoitettu palkkakustannukset sosiaalivakuutusmaksuineen vähennettyinä Kansaneläkelaitoksen ja vakuutuslaitosten maksamilla henkilöstökorvauksilla.

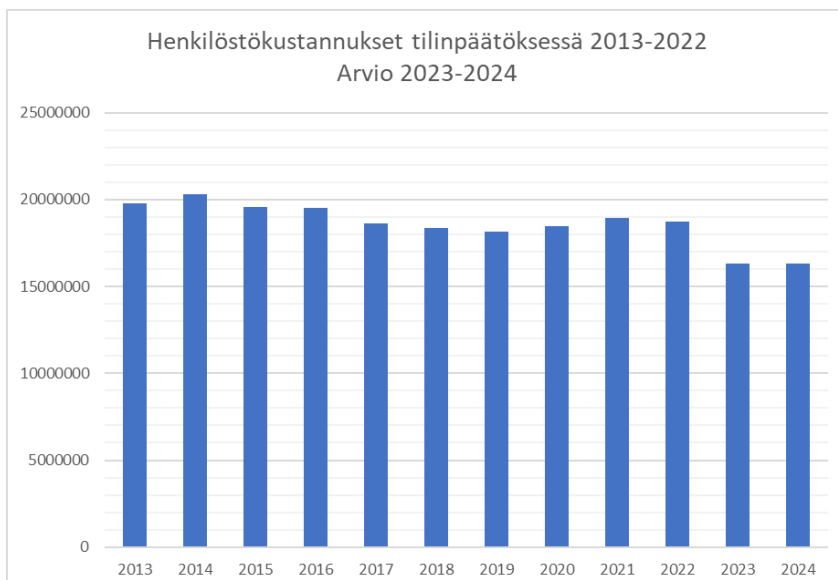
Suunnittelukaudella vuonna 2025 kuntataloudessa tapahtuu lyhyen ajan sisällä jo toinen merkittävä rakenteellinen uudistus, kun työ- ja elinkeinopalvelut siirretään kuntien vastuulle. Tämä laajentaa kuntien tehtäväkenttää ja arvioidaan, että se kasvattaa kuntatalouden toimintamenoja noin 840 milj. eurolla.

Palvelualueiden henkilöstösuunnitelmat on esitetty käyttötalousosassa ja ne tarkentuvat käyttösuunnitelmavaiheessa. Palvelualueiden henkilöstötarpeeseen tulevat vaikuttamaan valtakunnalliset ja paikalliset päätökset palveluiden sisällöistä ja laadusta sekä palveluverkosta. Kaupungilla on käytössä täyttölupamenettely tarkoituksenmukaisen ja taloudellisesti järkevän sekä suunnitelmallisen henkilöstöresurssoinnin toteuttamiseksi. Tehtävän täyttäminen perustuu henkilöstösuunnitelmaan ja talousarviossa varattuihin henkilöstömäärärahoihin.

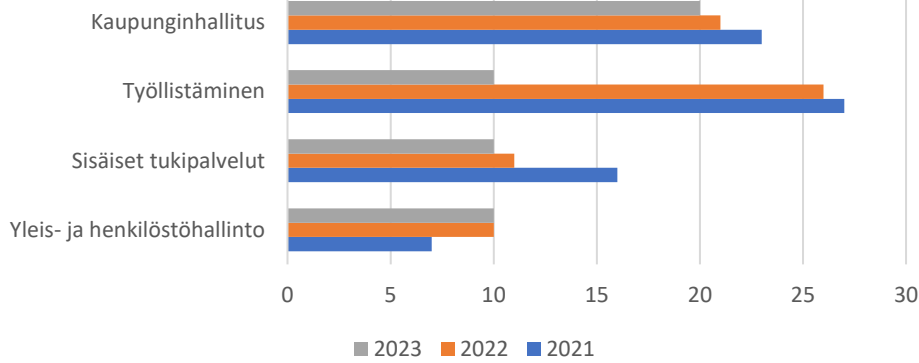
Henkilöstön määrä, rakenne ja arvio kehityksestä

Henkilöstömäärän kehitys 2010–2024 ja henkilöstökustannusten kehitys 2012–2024

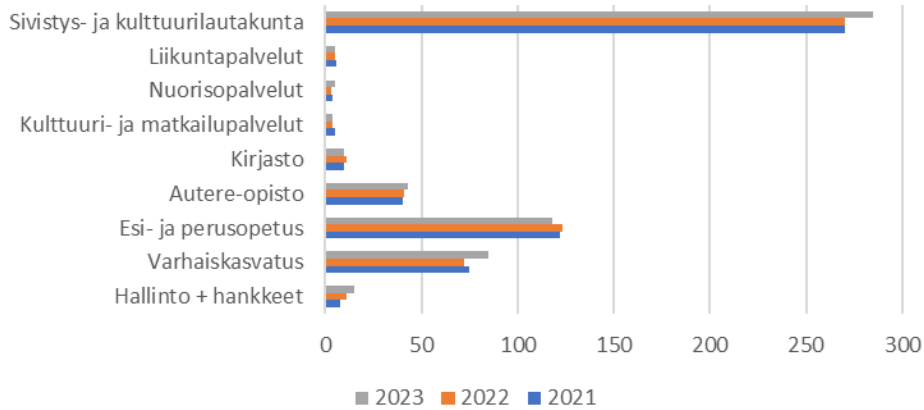
Vertailtavuuden vuoksi henkilöstömäärien kehitys on esitetty ilman sotehenkilöstöä.

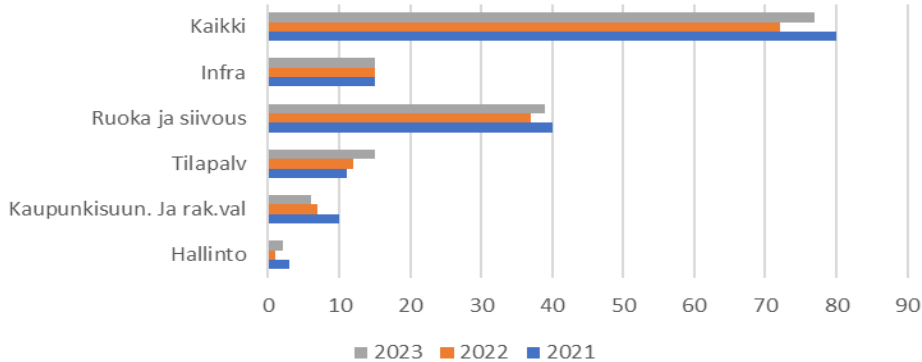
Kaupunginhallitus henkilöstömäärät 2021-2023

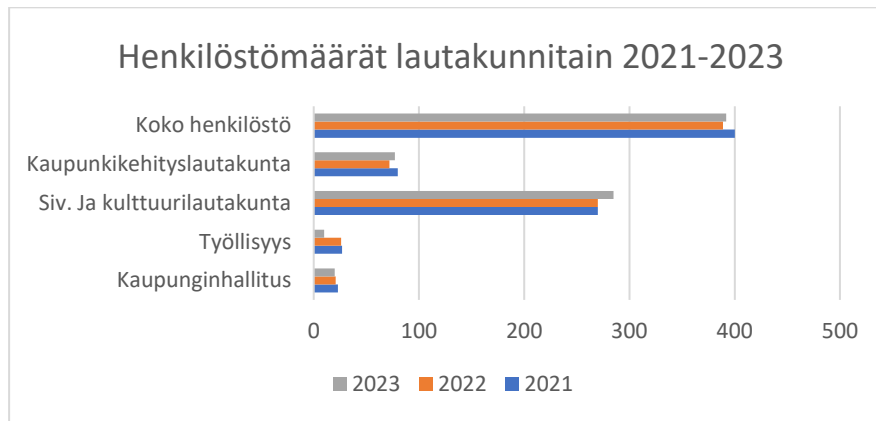

Sivistys- ja kulttuurilautakunta henkilöstömäärät 2021-2023

Kaupunkikehityslautakunta henkilöstömäärät 2021-2023

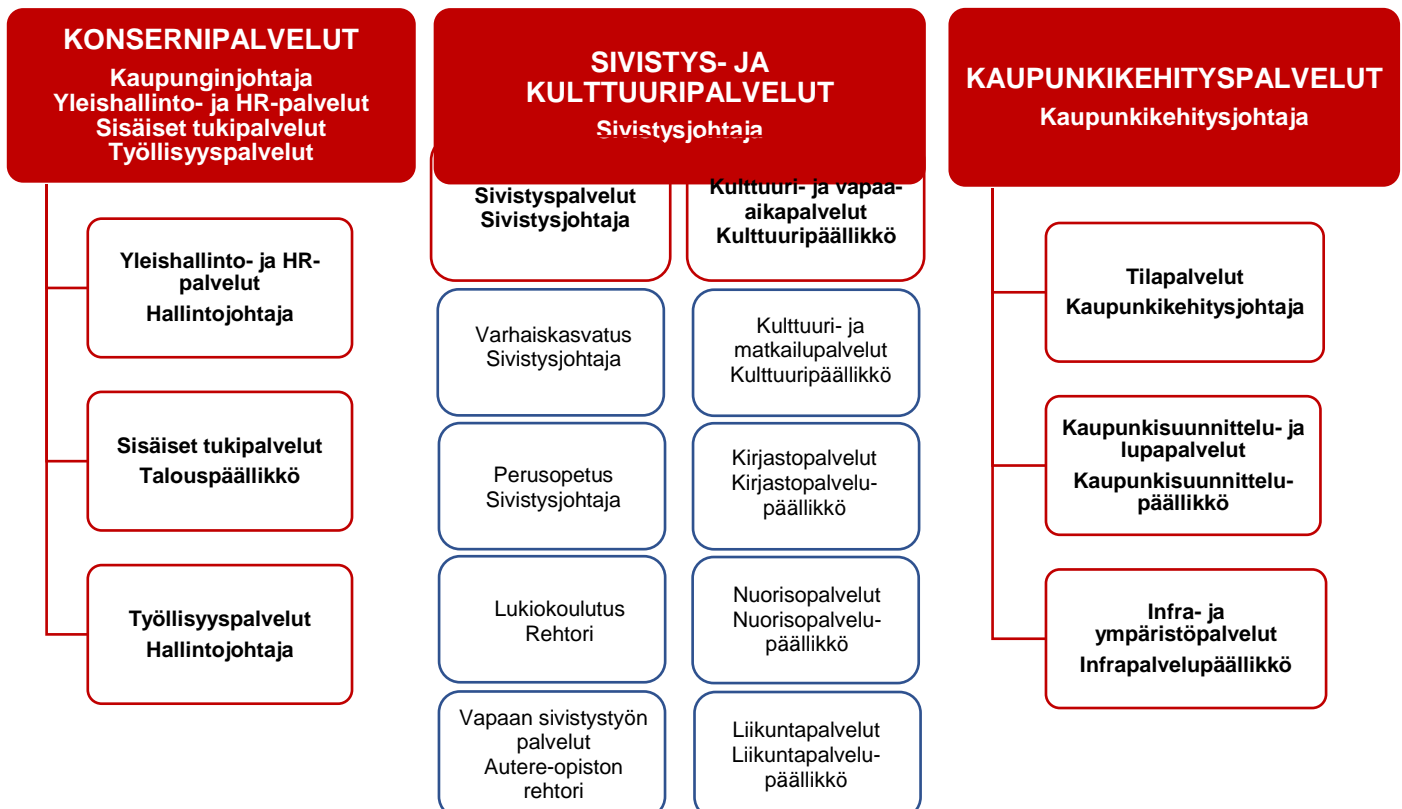

Vuosi	2021	2022	2023 (arvio)	2024 (arvio)
Palkat ja palkkiot yht	14 133 806	14 195 061	13 096 340	13 003 566
Sivukulut yhteensä	4 794 858	4 515 280	3 193 090	3 286 647
Henkilöstökustannus Yht.	18 928 664	18 710 341	16 289 430	16 298 814

Henkilöstöorganisaatio 1.1.2023 alkaen

Kaupunginjohtaja

KÄYTTÖTALOUSOSA

Yhteenveto talousarvion 2024 käyttötaloudesta

Talousarvion käyttötalousosa sisältää sitovien vastuutasojen konsernipalvelut, sivistyspalvelut, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut, tilapalvelut, kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut ja infra- ja ympäristöpalveluiden taloussuunnitelma määrärahoineen ja tuloarvioineen.

Kaupunginvaltuusto

Valtuusto käyttää ylintä päätösvaltaa ja vastaa kaupungin taloudesta ja toiminnasta, luoden puitteet ja perusteet kaupunkistrategian toteuttamiselle. Valtuusto valvoo kunnan taloutta ja sitä, että palvelut tuotetaan kustannustehokkaasti, mutta kuitenkin mahdollisimman laadukkaasti, sopeuttaen palvelujentaso ja kaupungin tulot ja menot. Valtuusto vastaa strategisesta päätöksenteosta ja koko konsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta sekä toiminnan arvioinnista ja seurannan järjestämisestä. Valtuuston määrärahat ovat osa konsernipalvelujen kokonaisuutta ja koostuvat pääosin luottamustoimipalkkioista ja muista kokonaiskuluista.

Vuonna 2024 valtuuston arvioidaan kokoontuvan seitsemän kertaa varsinaiseen kokoukseen. Varsinaisten kokousten lisäksi valtuusto työskentelee myös seminaareissa ja iltakouluissa paneutuen syvällisemmin eri valmistelukokonaisuuksiin. Talousarviovuoden keskeisiä toimenpiteitä valtuustolla ovat edelleen talouden tasapainottamistoimien ja kaupunkistrategian toteuttaminen sekä kuntalaisten edunvalvonta ja ennaltaehkäisevän yhteistyön perusteiden luominen yhteistyössä Pirhan kanssa.

Valtuuston määrärahat	TP2022	TA2023	TA2024
Toimintakate	-50.840	-47.210	-47.140

Keskusvaalilautakunta

Talousarviovuonna toimitetaan Presidentinvaalit ja Europarlamenttivaalit. Presidentinvaalin ensimmäinen vaalipäivä on 28.1.2024 ja toinen 11.2.2024. Europarlamenttivaalien varsinainen äänestyspäivä Suomessa on 9.6.2024. Ennakoäänestykset kotimaassa presidentinvaaleissa pidetään ensimmäisen kierroksen osalta 17.-23.1.2024 ja mahdollisen toisen kierroksen osalta 31.1.-6.2.2024. Europarlamenttivaalien ennakoäänestysaika on 29.5.-4.6.2024.

Vaalien toimittamisesta kaupungissa vastaa Mänttä-Vilppulan kaupungin 5-jäseninen keskusvaalilautakunta. Kaupungissa on 4 äänestysaluetta ja jokaisessa vaalilautakunta sekä vähintään yksi vaalitoimikunta. Tulevaisuudessa pohdittavaksi tulee mikä on jatkossa kaupungin äänestysalueiden lukumäärä, koska nyt äänestysalueilla äänioikeutettujen määrä on vähentynyt. Vaalilain mukaan ns. pienten äänestysalueiden yhdistämiseen tuloslaskennassa joudutaan, mikäli on ilmeistä, että ennakoäänestyksessä tai vaalipäivän äänestyksessä äänestäjien määrä jää alle 50:n. Äänestysalueiden lukumäärästä päättää kaupunginvaltuusto.

Keskusvaalilautakunnan määrärahat	TP2022	TA2023	TA2024
Toimintakate	-9 747	-22 350	-20 130

Tarkastuslautakunta

Tarkastustoiminnasta vastaa 5-jäseninen tarkastuslautakunta. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain mukaan arvioida, ovatko talousarviossa asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on riippumattomasti huomioida kunnan toiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja tuloksellisuutta, sekä resurssien käytön tehokkuutta.

Tarkastuslautakunta perehtyy valtuuston asettamiin tavoitteisiin ja kaupunginhallituksen toimintakertomukseen. Tarkastuslautakunta tuo hallitukselle ja valtuustolle tiedoksi havaitsemiaan ja käsittelemiään puutteita sekä epäkohtia ja tekee korjaavia toimenpide-esityksiä.

Valtuuston sitovuustaso	TP2022	TA2023	TA2024
Toimintakate	-35 523	-32 000	-32 000

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lainsäädäntöä, viranomais- ja omistajaohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan, ja kaupungin omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta on toiminnan jatkuvaa ja jokapäiväistä ohjausta ja johtamista. Sisäisen valvonnan tulee kattaa kunnan ja kuntakonsernin oman toiminnan lisäksi myös toiminta, josta kunta vastaa lainsäädännön, omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden tai sopimusten nojalla. Hyvin järjestetyssä hallinnossa sisäinen valvonta ja

riskienhallinta toteutuvat osana päivittäistehtäviä ja toimintaprosesseja. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnan tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Kaupunginvaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kaupunginhallitus huolehtii kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupungin hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa johtaa kaupunginhallituksen alaisena kaupunginjohtaja. Operatiivinen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on siten osa hallitukselle ja kaupunginjohtajalle säädettyä hallinnon ja taloudenhoidon tehtävää.

Koko kaupunkikonsernia tarkasteltaessa konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä (Kuntalaki 25 a §) Kaupungin konserniyhteisöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat näiden yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle yhteisöjä koskevien säännösten mukaisesti. Talousarvion valmistelun yhteydessä palvelualueet ovat analysoineet toimintaympäristön muutoksia, tunnistaneet tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioineet niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä. Tämän pohjalta talousarviossa esitetään kuvaus kunkin palvelualueen toiminnan ja talouden kannalta merkittävimmistä riskeistä sekä keinoista, joilla riskejä hallitaan. Tilinpäätöksen yhteydessä toimintakertomuksessa kuvataan kunnan ja kuntakonsernin toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja, sekä annetaan tietoja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisistä johtopäätöksistä.

Ennakoidut riskit vuodelle 2024

Ensi vuoden talousarvio on laadittu ylijäämäisenä ja taloudellinen tilanne sen osalta on vakaa. Ylijäämän taso ei kuitenkaan kestä isoja yllätyksiä, eikä talousarviossa ole voitu varautua esimerkiksi ennakoitua suurempiin energiakustannuksiin, mikäli energiakriisi nousisi taas ensi talvena ja hinnat nousisivat merkittävästi ennakoitusta tasosta.

Erimielisyydet Mäntänvuoren Terveys Oy/Pihlajalinna Oyj:n kanssa jatkuivat koko viimeisen sopimussyhteistyön ajan koskien aiempien ja nykyisten vuosien laskuja, mitkä palveluntuottaja on esittänyt Pirkanmaan sairaanhoitopiirin investointien rahoittamisesta, asiakaspaikkakompensaatiosta (mahdollisesti menetetyt tulot, koskien niitä paikkoja, joissa asiakkaita on jouduttu sijoittamaan muualle paikkakunnalle), sekä Pihlajakodin vuokrien hyvitystä. Pihlajalinnan vaatimuksen erimielisyyseristä kaupungilta olivat tilinpäätöksessä yli 6 miljoonaa euroa. Laskuista on reklamoitu ja odottamaan jäätin selvitystä epäselvien laskujen osalta.

Henkilöstöriski nähdään jatkuvana erityisesti eräiden avaintehtävien osalta. Henkilöstö on poikkeuksetta organisaation suurin voimavara ja Mänttä-Vilppulassa on viimeisten kahden vuoden aikana panostettu erityisesti ennakoivaan, yhdenmukaiseen ja luotettavaan henkilöstöpolitiikkaan. Työterveys toimii vahvana kumppanina henkilöstöhallinnon asioissa ja esihenkilötyötä tuetaan yhteisillä ohjeilla ja toimintamalleilla. Kuitenkin johtuen taloudellisten resurssien niukkuudesta eivät esimerkiksi avaintehtävien sijaistukset ole välttämättä riskittömät henkilöstöresurssien riittämättömyydestä johtuen.

Konsernin taloudellinen tilanne on konkreettinen riski myös ensi vuonna. Konsernin yhtiöistä suurin osa ei rahoita konsernia, vaan tarvitsee omistajan taloudellista tukea. Kaupunki onkin käynnistänyt konsernirakenneselvityksen löytääkseen säästöjä kustannuksista ja keinoja konsernin osittain raskaan rakenteen oikaisemiseen.

KAUPUNGINHALLITUS

Konsernipalvelut

Konsernipalvelut sisältää hallinnon- ja henkilöstöhallinnon osavastuualueen, työllisyyspalveluiden osavastuualueen ja sisäisten tukipalveluiden osavastuualueen. Konsernipalveluita johtaa kaupunginjohtaja. Hallinnon- ja henkilöstöhallinnon sekä työllisyyspalveluiden osavastuualueen tilivelvollisena johtajana toimii hallintojohtaja ja sisäisten tukipalveluiden tilivelvollisena johtajana toimii talouspäällikkö.

Hallinnon- ja henkilöstöhallinnon palvelut vastaavat kaupungin hallinnon, omistajaohjauksen ja maaseutupalveluiden ohjauksesta sekä henkilöstöhallinnon, hyvinvointityön ja asiakaspalvelun palveluista sekä työllisyyspalveluista, jossa tuotetaan työllisyyspalvelujen kuntakoelun, etsivästä nuorisotyön ja nuorten työpajahankkeen palvelut. Sisäisissä tukipalveluissa tuotetaan talouden, palkkahallinnon ja tietohallinnon palvelut. Sisäiset tukipalvelut ohjaavat myös hankinnoissa ja vakuutuksiin liittyvissä asioissa. Vastuualueet muodostavat yhdessä konsernipalvelujen palvelualueen, mikä talousarviossa on valtuustoon nähden sitova palvelualue.

Palvelualueen toiminta-ajatuksena on tuottaa kaupunkikonsernin johtamisen ja palvelutuotannon kannalta oleellisia hallinnollisia palveluja sekä vastata Mänttä-Vilppulan kaupungin ja Juupajoen kunnan työllisyyspalveluista. Konsernihallinto huolehtii kaupungin edunvalvonnan ja päätöksenteon edellytyksistä. Myös kasvun ja elinvoiman kehittämisen kannalta olennaisia palveluita on koottu yhteen konsernihallinnon alaisuuteen.

Talousarvio 2024:

Konsernipalveluiden toimintakate käsittää noin 16,7% koko kaupungin toimintakatteesta. Konsernipalveluiden tuotot laskevat verrattaessa vastaaviin lukuihin edellisvuoden talousarvion osalta. Toimintatuotot muodostuvat työterveyshuollon korvauksista, palkkatuesta, korvauksista valtiolle tuotetuista yhteispalvelupisteen toiminnoista sekä muille kunnille ja hyvinvointialueelle myytävistä palveluista ja konsernin sisäisistä tukipalvelujen myynneistä. Toimintatuottojen vähennys johtuu valtiolta saatujen asiointipisteen korvausten pienentymisestä, sekä eräistä sote-siirtymän vuoksi johtuvista tulojen purkautumisista. Toimintamenot palvelualueen alla ovat -3 922 220 euroa. Toimintamenot nousevat henkilöstökulujen osalta 2,3%, mutta laskevat kokonaisuutena. Henkilöstömenoja ovat korottaneet palkkaratkaisut. Tiedotusta esitetään siirrettäväksi sivistystoimeen, jotta tiedotuksen ja kaupunkimarkkinoinnin tehtävät saadaan yhdistettyä ja näin taattua riittävä sijaistusjärjestelmä sekä toiminnan tehostaminen. Muutoin toimintamenot pienevät 4%. Talouden tasapainotusohjelman mukaisesti pienentyneet toimintakulut tulevat taloudentasapainotusohjelman säästöistä; henkilöstökustannuksista ja ulkoisista vuokratuista.

Luvut:

Konsernipalvelut	TP	Ed TA	TA
	2022	2023	2024
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	220.451,00	194.980,00	165.340,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	571.539,35	242.680,00	250.000,00
<i>Muut toimintatuotot</i>	171.627,46	14.710,00	8.000,00
TOIMINTATUOTOT	963.617,81	452.370,00	423.340,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-2.002.228,60	-1.832.980,00	-1.874.450,00
<i>Palvelujen ostot</i>	-1.210.200,92	-1.286.110,00	-1.222.320,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-59.846,45	-54.800,00	-41.780,00
<i>Avustukset</i>	-858.933,16	-714.000,00	-693.000,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-193.963,27	-209.530,00	-90.670,00
TOIMINTAKULUT	-4.325.172,40	-4.097.420,00	-3.922.220,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-3.361.554,59	-3.645.050,00	-3.498.880,00
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	391.343,70		
VUOSIKATE	-2.970.210,89	-3.645.050,00	-3.498.880,00
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>	-40.312,46	-30.500,00	-29.630,00
<i>Arvonalentumiset</i>	-3.600,00		
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-43.912,46	-30.500,00	-29.630,00
*TILIKAUDEN TULOS	-3.014.123,35	-3.675.550,00	-3.528.510,00
Sisäiset toimintatulot/menot	-112.248,02	-92.570,00	-131.280,00

*Vastuualueen ulkoinen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Palvelujen järjestäminen

Konsernipalvelut tuottavat kokonaisuudessaan hallinnon ja sisäisten tukipalvelujen tehtävät kaupungille. Konsernipalveluiden talousarvio käsittää yleishallinnon- ja hr-palveluiden, sisäisten tukipalveluiden ja työllisyyspalveluiden talousarvion lisäksi kaupunginhallituksen, valtuuston ja vaikuttamistoimielinten (pl. nuorisovaltuusto) talousarvion. Yleishallinto- ja hr-palvelujen ja sisäisten tukipalvelujen tehtävänä on tuottaa edellytykset päätöksenteolle ja tuottaa koko kaupungin hallinnon tukipalvelut (hr, ict, talous, palkka). Yleishallinnon ja hr-palveluiden alla hoidetaan myös kaupungin hyvinvointityön ohjausta ja kehittämistä sekä asiakas- ja toimistopalveluita. Työllisyyspalvelut vastaavat Mänttä-Vilppulan työllisyyspalveluiden ja Juupajoen kunnan työllisyyspalveluiden järjestämisestä. Työllisyyspalvelut ovat mukana työllisyyden kuntakokeiluissa, joka alkoi vuonna 2021. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta, taloudenhoidosta, edunvalvonnasta, henkilöstöpolitiikasta, sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta.

Kaupunginhallitus vastaa myös kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja kaupungin omistajaohjauksesta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Konsernipalvelujen ulkoisten toimintamenojen arvioidaan olevan noin -3 540 000 euroa. Tästä työllisyyspalvelujen osuus on -799 000 euroa. Konsernipalvelujen menoihin sisältyy muun muassa kuntien

yhteistoimintaosuuksia ja jäsenmaksuja -194 000 euroa, verokustannusten osuutta noin - 107 000 euroa, työterveyden toimintamenoja noin -180 000 euroa, maaseutupalveluiden rahoitusta noin -49 000 euroa ja yhteisiin kustannuksiin jaettavia ICT-menoja ja ohjelmistopalveluita -356 000 euroa yhteensä.

Henkilöstösuunnitelma

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA (henkilötyövuosittain)				
Kaupunginhallitus	Tp 2022	TA 2023	TA 2024	MUUTOS
Konsernipalvelut (sitova 3) Tilivelvollinen viranhaltija: Kaupunginjohtaja	1	1	1	-
Hallinto- ja henkilöstöpalvelut (4) Tilivelvollinen viranhaltija: Hallintojohtaja				
Vakituiset	8,5	9,2	8	-1,2
Määräaikaiset			-	-
Työllisyyspalvelut (4) Tilivelvollinen viranhaltija: Hallintojohtaja				
Vakituiset	10,63	10,00	6	-4,
Määräaikaiset	10	9,0	7	-2
Sisäiset tukipalvelut (4) Tilivelvollinen viranhaltija: Talouspäällikkö				
Vakituiset	9,5	10	10,5	0,5
Määräaikaiset	0,5	0,5	-	- 0,5
Lautakunta yhteensä	40,13	39,7	32,5	-7,2

Lyhytaikaisia sijaisia/määräaikaisuuksia (alle 1kk) ei ole henkilöstösuunnitelmaan suunniteltu. Lyhytaikaisiin sijaisuuksiin voi syntyä tarvetta esimerkiksi asiakaspalvelussa sairaspöissaolojen osalta. Vaaleihin osallistuvat työntekijät on budjetoitu Keskusvaalilautakunnan alle. Myöskään työllisyyspalveluissa kuntakokeilussa työskentelevät Valtion Te-palveluiden työntekijät eivät näy henkilöstöluvussa.

Kehittämisen painopisteet

Kehittämisen painopisteet ovat edelleen toiminnan vakauttamisessa ja varmentamisessa. Henkilöstörakennetta ja henkilöstön osaamista muokataan siten, että kriittisissä tehtävissä sijaisuusjärjestelyt on varmistettu. Hyvän hallinnon edellytysten järjestäminen ja turvaaminen on jatkuva kehityskohde, josta on myös saatu hyviä tuloksia viime vuosien aikana. Toimiva hallinto mahdollistaa kuntalaisten vaikuttamisen ja osallisuuden sekä toimii selkärankana palvelualueiden toiminnalle. Myös digitalisoiminen on edelleen kehittämisen painopisteenä vuodelle 2024. Taloushallinnon digitalisaatiota tukee monivuotinen TalousDigi-hanke, jossa Mänttä-Vilppula on mukana yhdessä Ruoveden, Virtojen ja Keuruun kanssa. Digitalisaatiota pyritään tuomaan osaksi käytännön työarkea, jolloin sen vaikutukset ovat todelliset työn määrän vähentämisessä ja työn tehostamisessa. Hanke päättyy elokuun 2024 lopussa.

Erityisen tärkeä kehittämisen painopiste on hyvinvointityö ja yhteistyön kehittäminen hyvinvointialueelle. Tehtävä kuuluu olennaiselta osin kaupunginjohtajan edunvalvontatehtäviin. Henkilöstöpalveluiden lisääntynyt resurssi käytetään toimintakulttuurin yhtenäistämiseen, esihenkilötyön tukemiseen ja työhyvinvoinnin lisäämiseen.

Talousarviovuoden suurin muutos aiempaan on TE-palveluiden siirron valmistelu kuntiin 1.1.2025 alkaen. Mänttä-Vilppulan kaupunki on päättänyt hakeutua Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen ja vuosi 2024 valmistellaan täysipainoisesti tätä siirtoa. Pirkanmaan työllisyyden

kuntakokeilu jatkuu vielä vuoden 2024 ja yhteistyö Pirkanmaalle jatkuu osin työllisyysalueiden muodostumisen jälkeenkin. Työllisyyspalvelut vastaavat Juupajoen kunnan työllisyyspalveluiden enää talousarviovuoden ajan.

Vuodelle 2024 osuu kolme vaalitoimitusta: kahden kierroksen presidentinvaalit ja Europarlamenttivaalit.

Verkkosivu-uudistus toteutuu alkuvuodesta 2024. Asianhallintaohjelma päivitetään ja päivityksiä kohdistuu myös taloudenohjauksjärjestelmään.

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet tukevat strategian toteutumista. Tavoitteen tarkoituksena on pyrkiä ohjaamaan palvelualueen toimintaa kohti haluttua strategista päämäärää ja kehittää toimintaa jotta tunnistetut riskit tai uhat eivät toteudu.

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari	Lähtötaso tai tavoitetaso tai vertailuluku
Taloudellisesti tasapainoinen seutukaupunki			
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Mänttä-Vilppulan työttömyysaste on koko maan tasoa matalampi ja tavoittaa Pirkanmaan keskiarvoa.	Työttömyysaste (%)	Lähtötaso (30.6.2023): 8,9%/8,7%/9,6%
Palveluiden ja investointien kehittäminen kestäväällä tavalla	Digitalisoinnin avulla sisäisten ja ulkoisten asiakkuuskokemusten kehittäminen ja työaikaresurssin tehostaminen. Tavoite on poikkihallinnollinen ja tukee koko kaupungin toimintaa.	ict-palveluiden kustannukset/ Henkilöstökustannukset Laadullinen vertaisarviointi/ saatu asiakaspalaute	Lähtötaso: koko kaupungin hlöstök. 16,3m€, ict-kustannukset 0,729 m€
Yhtenäinen ja yhteisöllinen Taidekaupunki			
Uudistuvan kaupunkikonsernin mukainen toimintaympäristö	Hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen ja kumppanuussopimuksen toteuttaminen	Laadullinen itsearviointi hyvinvointityöstä	Lähtötaso: Kumppanuussopimus
Yrityspalveluiden kehittäminen elinvoiman ja hyvinvoinnin veturina	Kehitämme monialaista yritys- ja sidosryhmä yhteistyötä - elinvoimajaoston toiminnan vakiinnuttaminen - omistajaohjauksen tehostaminen -yritysyhteistyön kehittäminen	Elinvoimajaoston arviointi/kysely Yrityskyselyt	Tavoite: Positiivinen vaikuttavuus Tavoite: Positiivinen vaikuttavuus
Elinvoimainen ja osaava koulutuskaupunki			
Kaupunki – vetovoimainen työnantaja	Mänttä-Vilppulan työnantajakuvan parantaminen	Henkilöstön vaihtuvuusprosentti, kuvaa sitoutuneisuutta	Lähtötaso: 30.6.2023 IRP 2,4%, tavoite säilyttää vähintään samana

		työnantajaan ja luottamusta johtoon	Tavoite: Henkilöstön vaihtuvuusprosentti alle 12 %
		Hakijoiden määrä/tehtävä	Lähtötaso: 30.6.2023 ka 13 hakijaa/rekrytointi 3,4 hakijaa/työpaikka Tavoite 5% kasvu
		Uusintarekrytointien määrä	Tavoite alle 5 kpl
		Sairauspoissaolojen määrä	Lähtötaso 2022 alle 7 % Tavoitetaso alle 7 %

Tavoitteet 2024

Konsernipalveluiden tavoitteet vuodelle 2024 on määritelty viiteen strategiseen tavoitteeseen, jotka ovat kaikki osaltaan poikkihallinnollisia koko kaupungin organisaatiota läpileikkaavia tavoitteita.

Työttömyysaste kertoo kaupungin elinvoimasta ja on tärkeä tavoite Te-uudistuksen alla, siirryttäessä kohti työllisyysalueiden tuottamia työllisyyspalveluita. Työttömyysaste kuvaa myös koko valtakunnan elinvoiman tilaa ja toimii täten myös yleisenä elinvoimaindikaattorina.

Digitalisoinnin avulla sisäisten ja ulkoisten asiakkuuskokemuksien kehittäminen ja työaikaresurssin tehostaminen on poikkihallinnollinen tavoite, jolla on vaikutusta kaikkiin palvelualueisiin. Tavoitteen toteutumista tukevinä toimenpiteinä vuonna 2024 toteutetaan tai kehitetään muun muassa seuraavia toimintoja:

- Nettisivut
- Sähköiset lomakkeet
- Viestintä
- Sähköinen maksaminen
- Manuaalisten prosessien digitalisoiminen, kuten esimerkiksi laskujen skannaus, ostolaskujen sopimuskohdennus, laskutus, raporttien luominen ja talouden seuranta
- Asiakaspalvelun laadun parantaminen ja ulkoistettujen palvelujenostojen kriittinen tarkasteleminen

Mittarina tavoitteessa seurataan ict-palvelujen ja henkilöstökustannusten suhdetta. Toteutumassa tarkastellaan myös ylityö/työaikakorvausten kehitystä, koska ennako-oletus on, että digitalisoinnin avulla saadaan työaikasäästöjä. Koko kaupungin henkilöstökustannukset talousarviossa ovat 16,3 m€ ja ict-palveluiden 729th€. Arvioitaessa tavoitteen toteutumista, tulee katsoa tarkemmin niitä yksiköitä ja vastuualueita joihin digitalisointi toiminnot ovat kohdistuneet. Digitalisoitaessa ict-palvelujenostojen osuus voi kasvaa, mutta toisaalta säästön tulisi näkyä henkilöstökustannusten kehityksessä. Tavoitteelle ei aseteta euromääräistä tavoitetasoa, koska tavoitteen toteutumisen kannalta tärkeämpänä nähdään asiakaskokemusten parantuminen ja työaikaresurssin lisääntyminen ja tämän vuoksi tärkeä indikaattori tavoitteen toteutumisessa on myös asiakaspalautteen seuraaminen.

Hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen ja kumppanuussopimuksen toteuttaminen jatkuu tavoitteena edelliseltä talousarviovuodelta, jolloin toiminta on vasta käynnistynyt ja varsinainen kehittäminen ei ole päässyt alkamaan. Hyte-työ kokonaisuutena ja erityisesti hyvinvointikoordinaattorin ohjaama poikkihallinnollinen ja kolmannen sektorin tavoittama työ on tärkeä elementti kaupungin ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Edunvalvonta hyvinvointialueen yhteistyössä ja kehittämisessä nähdään myös tärkeänä ja ensi vuotta määrittelevänä tekijänä. Yhteistyöpohjana toimii kumppanuussopimus, minkä toteutuminen asetettu tavoitteeksi ja toimii mittarin lähtötasona. Kumppanuussopimus luo pohjan vähimmäistasolle, jolla yhteistyön halutaan olevan. Tavoitteena on löytää myös toimintamalleja ja

yhteistyösuuntia, jotka ylittävät kumppanuussopimuksen vähimmäistason. Toteutumista arvioidaan laadullisella itsearvioinnilla.

Monialaisen yritys- ja sidosryhmä yhteistyön kehittäminen on niin ikään poikkihallinnollinen tavoite ja pitää sisällään monia eri osa-alueita. Tavoitteen toimenpiteinä ja kehityskohteina vuonna 2024 on seuraavat osa-alueet:

- elinvoimajaoston toiminnan vakiinnuttaminen
- omistajaohjauksen tehostaminen
- yritys yhteistyön kehittäminen
- elinvoimapalveluiden ja yritys palveluiden kehittäminen
- elinvoimaohjelman toimenpiteiden toteuttamisen aloittaminen

Tavoitteen toteutumista seurataan erilaisten kyselyiden avulla.

Mänttä-Vilppulan työnantajakuvan parantaminen on suoraan strategiasidonnainen tavoite. Tavoitteen mittarit, jotka on kuvattu taulukossa ovat määrällisiä ja kertovat niin työnantajakuvan onnistumisesta, kuin työtyytyväisyydestä ja työssä jaksamisesta. Henkilöstöhallinnon tarkennetut tavoitteet käsitellään erillisessä henkilöstö- ja koulutussuunnitelmassa.

Riskien hallinta

Vastuualueen riskien arviointi

Konserni-palvelut	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimen-piteet riskin ennakoinniseksi ja hallitsemiseksi	Vaiku-tus 1 - 3	Toden-näköisyys 1 - 3	Vastuu-henkilö ja toiminta-yksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Yleinen suhdannekehitys vaikuttaa negatiivisesti koko Suomen työllisyyden kehitykseen tai hallituksen toimenpiteet eivät ole riittäviä ja työttömyyteen puuttuvia	Tavoittava ja ennakoiva lähityö työllisyys-palveluissa	3	2	Työllisyyspalvelu-päällikkö	Osavuosi-katsausten yhteydessä
	Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa kuntouttavan työtoiminnan osalta ei toteudu ja työllisyyskustannukset nousevat tämän vuoksi.	Aktiivinen ja ennakoiva yhteistyö Pirhan suuntaan sekä kuntouttavan työtoiminnan mahdollis-taminen	3	2	Työllisyyspalvelu-päällikkö	Osavuosi-kat-sausten yhteydessä

	Digitalisaatiolla ei saavuteta haluttua työajantehostamisen säästöä tai toimenpiteet jäävät keskeneräisiksi eivätkä muodostu käytännöksi	Toimenpiteiden välitön arviointi ja käytäntöjen hyvä muutosjohtaminen	1	1	Konsernipalveluiden esihenkilöt	Osavuosi-katsausten yhteydessä, käyttöönottojen ja hankkeen raportoinnin yhteydessä
	Yhteistyö Pirhankanssa jää byrokraattiseksi eikä tavoita tai ole todellisuudessa vaikuttavaa, ennakoivaa, kuntalaisten hyvinvointia edistävää yhteistyötä.	Aktiivinen yhteydenpito ja hyvä monikanavainen yhteistyö Pirhankanssa	3	1	Hyvinvointikoordinaattori, johtoryhmä	Tilinpäätöksen yhteydessä tehtävä arvio
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Konsernipalveluiden talousarvio on tiukka, eikä kestä yllätyksiä esimerkiksi sairaslomien tms. suhteen.	Ennakoiva talouden seuranta ja rullaava budjetti	3	1	Taluspäällikkö	Kk-seuranta, ja osavuosikatsaukset
Toimintaympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Konsernitalous on vakava ja yhtiöt eivät selviä taloudellisesti, mikä aiheuttaa kaupungin talouden kriisiytymisen	Vahva omistajaohjaus ja konsernijohton ennakoiva työote	3	2	Kaupunginjohtaja, taluspäällikkö ja konsernijohto	Osavuosikatsaus seuranta, konsernijohtoryhmä
Ulkopuoliset riskit	Energiakriisin vaikutukset talouteen Eriasteiset tietoturva-hyökkäykset	Varautuminen markkinoiden elämiseen, oma sopeuttaminen Riittävä tietoturva ja ajantasaiset järjestelmä päivityksineen sekä keskitetty ja valvottu hallinta	2 2	2 3	Tietohallintopäällikkö	
Henkilöstö-riskit	Avainhenkilöiden pysyvyys	Varahenkilöjärjestelmän kehittäminen avaintehtäviin	1	1	Konsernipalveluiden esihenkilöt	Osavuosikatsausten yhteydessä

	Liiallinen kuormittuminen työssä	Resurssointi, työhyvinvoinnin lisääminen ja palautumiseen liittyvä ohjaus yhteistyössä työterveyshuollon kanssa	2	2	Esihenkilöt/hallintojohtaja	Osavuosisikatsauksen yhteydessä sairauspoissaolot, työtyytyväisyyskyselyn tulokset
Muu tunnistettu riski	Tehtäviin ei saada kelpoisia/osaavia hakijoita	Rekrytointiprosessin kehittäminen	1	1	Hallintojohtaja	Osavuosisikatsauksen yhteydessä

Sisäinen valvonta konsernipalveluissa on osa rutiinityötä. Toiminnassa varmistetaan, että ei pääse syntymään vaarallisia työnkuvia, hyväksyntä- ja tarkistuskäytäntö on ajantasainen ja esimerkiksi tietoturvahallinta estää väärinkäytökset. Sisäisissä tukipalveluissa ja yleishallinnossa toteutetaan sisäistä valvontaa koko kaupunkia koskevalla mittakaavalla. Sisäisen valvonnan työkaluja ovat mm. ohjeistukset ja seuranta laskujen käsittelyn, palkkojen käsittelyn, hankintojen, viranhaltijapäätösten ja lautakuntapäätösten osalta sekä täyttölupien hakemiskäytännöt. Toimintayksiköiden säännölliset työyhteisöpäivät sekä palvelualueen yhteiset kokoukset toimivat myös sisäistä valvontaa tukevana työkaluna.

Konsernipalveluissa suurimpia riskejä ovat henkilöstöön kohdistuvat riskit kuormituksen ja henkilöstön pysyvyyden osalta. Palvelualueen sisällä työskentelee pääsääntöisesti asiantuntijatehtävissä avainhenkilöitä ja vaihtuvuus haavoittaa koko kaupungin toimintavarmuutta. Toinen merkittävä riski on kaupunkikonsernin taloudellinen vakaus ja tytäryhtiöiden rahoituksen riittämättömyys, mikä osaltaan voi horjuttaa emon taloudellisten sopeuttamiskeinojen vaikuttavuutta. Arjen toimintavarmuuteen ja riskien hallintaan vaikuttavat mm. tietoturvahyökkäyksiltä suojautuminen.

SIVISTYS- JA KULTTUURILAUTAKUNTA

Sivistys- ja kulttuurilautakunta on kaupungin isoin palvelualue, joka koostuu sivistyspalveluista ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista. Sivistyslautakunta ja kulttuuri- ja hyvinvointilautakunta yhdistyivät 1.1.2023 alkaen sivistys- ja kulttuurilautakunnaksi, jonka alla on sivistyspalveluiden palvelualue ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden palvelualue.

Talousarvio 2024:

VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	2022	2023	2024
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	745 355,25	641 420,00	617 403,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	642 028,94	731 820,00	448 750,00
<i>Muut toimintatuotot</i>	11 782,02	8 600,00	8 600,00
TOIMINTATUOTOT	1 736 608,71	1 710 240,00	1 342 053,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-10 490 033,72	-11 118 350,00	-11 099 506,41
<i>Palvelujen ostot</i>	-1 459 617,60	-1 542 140,00	-1 503 255,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-456 693,18	-563 170,00	-565 120,00
<i>Avustukset</i>	-736 026,95	-664 600,00	-726 570,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-178 769,26	-175 380,00	-176 320,00
TOIMINTAKULUT	-13 321 140,71	-14 063 640,00	-14 070 771,41
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-11 584 532,00	-12 353 400,00	-12 728 718,41
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-1 179,56		
VUOSIKATE	-11 585 711,56	-12 353 400,00	-12 728 718,41
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>			
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
*TILIKAUDEN TULOS	-11 585 711,56	-12 353 400,00	-12 788 458,41
Sisäiset toimintatulot/menot	-4 381 534,39	-4 122 810,00	-3 961 000,00

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluiden palveluryhmä koostuu sivistys- ja kulttuurilautakunnan hallinnosta, varhaiskasvatuksesta, esi- ja perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta ja vapaan sivistystyön koulutuksesta (Autere-opisto). Sivistyspalvelut muodostavat yhdessä kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden kanssa sivistys- ja kulttuurilautakunnan alaisen toiminnan. Varhaiskasvatus tuottaa varhaiskasvatusikäisten lasten pedagogisesti suunniteltua kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Esi- ja perusopetus vastaavat kaupungin esi- ja perusopetuspalveluiden järjestämisestä. Lukiokoulutus vastaa kaupungin lukiokoulutuksen järjestämisestä ja vapaan sivistystyön koulutus tuottaa vapaan sivistystyön koulutusta Autere-opistossa. Tulosityksiköt muodostavat yhdessä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden kanssa sivistys- ja kulttuuripalveluiden palvelualueen, jonka johtajana toimii sivistysjohtaja. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja vapaan sivistystyön palveluiden

vastuualueen tilivelvollinen johtaja on sivistysjohtaja ja lukiopalveluiden vastuualueen tilivelvollinen on lukion rehtori.

VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
Sivistyspalvelut	2022	2023	2024
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	496 958,98	393 720,00	323 323,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	77 495,08	28 290,00	26 000,00
<i>Muut toimintatuotot</i>	1 399,64	600,00	1 532,99
TOIMINTATUOTOT	913 296,20	751 010,00	617 223,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-9 086 608,74	-9 433 160,00	-9 666 706,41
<i>Palvelujen ostot</i>	-1 073 934,59	-1 207 070,00	-1 190 065,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-312 225,07	-419 300,00	-426 320,00
<i>Avustukset</i>	-336 330,13	-285 600,00	-348 570,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-130 998,18	-127 580,00	-135 530,00
TOIMINTAKULUT	-10 940 096,71	-11 472 710,00	-11 767 191,41
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-10 026 800,51	-10 721 700,00	-11 149 968,41
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-1 141,30		
VUOSIKATE	-10 027 941,81	-10 721 700,00	-11 149 968,41
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>			
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
*TILIKAUDEN TULOS	-10 027 941,81	-10 721 700,00	-11 149 968,41
Sisäiset toimintatulot/menot	-3 417 610,90	-3 189 273,00	-3 150 580,00

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Palvelujen järjestäminen

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus tuottaa varhaiskasvatukseen ikäisten lasten pedagogisesti suunniteltua kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Varhaiskasvatusta järjestetään Miinanhelmen päiväkodissa, Vilppulankosken päiväkodissa, Kolhon päiväkodissa, Pohjaslahden ryhmäperhepäivähoidossa ja perhepäivähoidossa. Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu myös vuoroahoito, jota järjestetään Miinanhelmen päiväkodissa Mäntässä. Esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään koulujen yhteydessä yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja tukee lapsia, henkilökuntaa sekä perheitä konsultoimalla ja osallistumalla varhaiskasvatuksen arjen toimintaan.

Edellä esitettyjen palveluiden lisäksi varhaiskasvatuksen palveluihin kuuluvat kotihoidontuki ja yksityisen hoidon tuki. Kotihoidontukea maksetaan alle kolmivuotiaasta lapsesta, joka ei käytä kunnallista varhaiskasvatuspalvelua. Mänttä-Vilppulan kaupunki ei maksa lakisääteisen kotihoidon tuen lisäksi muuta kuntakohtaista lisäosaa.

Varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvitys valmistui lokakuussa 2023.

Esiopetus

Esiopetus on osa Mänttä-Vilppulan kaupungin järjestämiä koulutuspalveluita. Esiopetus rakentuu valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden pohjalle sekä paikallisiin opetussuunnitelmiin. Mänttä-Vilppulassa esiopetusta järjestetään peruskouluissa erillisryhmissä. 1.8.2021 alkaen myös esioppilaiden täydentävä varhaiskasvatus on järjestetty kouluilla. Hallinnollisesti ryhmät kuuluvat Savosenmäen, Vilppulankosken ja Kolhon kouluihin. Kunta on velvollinen järjestämään alueellaan asuville lapsille esiopetusta oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Esiopetusta tulee antaa vähintään 700 tuntia vuodessa ja lapsen työpäivään saa kuulua enintään viisi oppituntia. Mikäli lapsi ei osallistu kunnan järjestämään esiopetukseen huoltaja vastaa siitä, että lapsi saa esiopetuksen tavoitteiden mukaista toimintaa. Kaupungilla ei ole velvollisuutta valvoa kotiopetuksessa tapahtuvaa esiopetusta.

Perusopetus

Perusopetus käsittää vuosiluokat 1–9, ja se on tarkoitettu koko ikäluokalle (7–16-vuotiaat). Perusopetuksella on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Perusopetus tuottaa kaikille saman jatko opintokelpoisuuden ja se on maksutonta. Opetuksen lisäksi ruokailu, oppikirjat ja muut oppimateriaalit sekä työvälineet ja -aineet ovat maksuttomia. Tietyin edellytyksin oppilaalla on oikeus saada maksuton koulukuljetus.

Oppilaalla on myös oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto. Vammaisella tai muulla erityistä tukea tarvitsevalla on henkilökohtaisen tarpeensa mukaan oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät apuvälineet ja monipuolista tukea oppimiseensa.

Mänttä-Vilppulan perusopetuksessa toimitaan inklusio –periaatteella. Perusopetuksen prosesseja ja toimintakulttuuria tarkastellaan edelleen ja kehitetään toimivammiksi, koska tuen tarve on muuttunut vaativammaksi ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä opetusryhmissä on kasvanut. Lisäksi Savosenmäen koulussa toimii kaksi vaativan erityisen tuen pienryhmää, joista oppilaita integroidaan mahdollisuuksien mukaan yleisopetukseen.

Koululaisten iltapäivätoimintaa järjestetään kaikilla Mänttä-Vilppulan alakouluilla. Lisäksi Vilppulankosken koululla järjestetään aamupäivätoimintaa. Kunnan järjestämästä vähintään 570 tunnin edellä mainitusta toiminnasta koulun työvuoden aikana saa valtionosuutta, mutta perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen ja hankkiminen ovat kunnan vapaaehtoinen tehtävä.

Kesällä 2022 aloitettiin esi- ja perusopetuksen osalta kouluverkkoselvityksen tekeminen. Kouluverkkoselvitykseen liittyvät päätökset tehdään alkuvuonna 2024. Koulujen hallinnollisesta yhdistämisestä päätetään joulukuussa 2023.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutus antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Mäntän lukion tärkein tehtävä on toimia yleislukiona. Lukion tarjontaa on kehitetty siten, että lukiossa on aloitettu syksyllä 2021 lääketieteellis-luonnontieteellinen linja ensimmäisenä lukiona Suomessa. Lukiossa

toimii myös huippu-urheiluakatemia (HUA), ja on mahdollisuus kuvataiteen ja musiikin painotusopintoihin yhteistyössä Autere-opiston ja Merikanto-opiston kanssa. Huippu-urheiluakatemia (HUA) opinnot järjestetään yhteistyössä SASKY koulutuskuntayhtymän Mäntän seudun koulutuskeskuksen kanssa. Lisäksi on sovittu yhteistyöstä lukion ja MSKK:n (Mäntän seudun koulutuskeskuksen) kanssa kaksoistutkinto-opintojen järjestämisestä.

Lukion opiskelijamäärä on noussut vuoden 2022 tammikuun 102 opiskelijasta 150 opiskelijaan elokuuhun 2023 mennessä. Mäntän lukioon on saatu eri maista tulleita Finest Future –opiskelijoita jo kolmena syksynä peräkkäin. Opiskelijamäärän kasvu näkyy lukion valtionosuuksien merkittävänä kasvuna, mutta huomioitavaa on, että kustannukset kasvavat myös lukion opiskelijamäärän kasvaessa. Kehitys on kuitenkin kaupungin kannalta kokonaisuutena positiivista taloudellisesti, ja se on myös uuden kuntastrategian mukaista, kun lukiosta tulee entistä kansainvälisempi.

Henkilöstösuunnitelma

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA (henkilötyövuosittain)				
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	Tp 2022	TA 2023	TA 2024	MUUTOS
Sivistyspalvelut (sitova 3) Sivistysjohtaja	2,5	2,5	2,5	
Varhaiskasvatus (4) Sivistysjohtaja	61,28	45	44,94	-0,06
Esi- ja perusopetus (4) Sivistysjohtaja	107,6	100,8	105,1	+4,3
Lukiokoulutus (4) Lukion rehtori	10.74	10	9,33	-0,67
Määräaikaiset				
Vapaan sivistystyön koulutus (4) Autere-opiston rehtori	0,5	0,5	1	+0,5
Hanketyöntekijät	1	1	2,84	+1,84
Määräaikaiset				
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut (sitova 3) Kulttuuripäällikkö	1	0,5	0,5	
Kulttuuri- ja matkailupalvelut (4)	2	2	1,5	-0,5
määräaikaiset	1	1	1	
Kirjastopalvelut (4)	7,87	7,62	6,62	-1.0
määräaikaiset			0,4	+0,4
Nuorisopalvelut (4)	3	3	3	
määräaikaiset	1	1	0,5	-0,5
Liikuntapalvelut (4)	5	5	5	
määräaikaiset				
Lautakunta yhteensä	204,49	179,92	184,23	

Kehittämisen painopisteet

Varhaiskasvatuksen painopisteet:

1. Positiivisen vuorovaikutuksen arviointia suhteessa lapsiin, suhteessa huoltajiin ja suhteessa työkalvereihin jatketaan.
2. Uudeksi arviointikohteeksi asetetaan vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen ja vanhemmuuden vahvuuksien tukeminen.

Esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen painopisteet:

1. Rohkeasti, luovasti ja yhdessä - arki haltuun yleisen tuen keinoin.

Emotionaalisten, sosiaalisten ja käyttäytymisen taitojen tukeminen koulun arjessa.

2. LUMA-taidot

- Toimipisteiden LUMA-kehittämissyhteisötoiminta jatkuu LUMA-keskuksen kanssa
- Ekologinen ja taloudellinen ilmasto- ja kestävyyskasvatus ja -opetus
- Energiatehokkuuden ja talouden tasapainottamisen yhteys

3. Digitaalisten taitojen kehittäminen

- TVT-strategian päivittäminen
- TVT-oppimispolut - Uudet lukutaidot osaksi OPSia
- Digitaalinen ekosysteemi

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet tukevat strategian toteutumista. Tavoitteen tarkoituksena on pyrkiä ohjaamaan palvelualueen toimintaa kohti haluttua strategista päämäärää.

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelma-vuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailuluku
Taloudellisesti tasapainoinen seutukaupunki:			
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Kouluverkko selvitys kohta 1: Koskelan puukoulun yhdistäminen Savosenmäen koulun kanssa samaan rakennukseen	Mittarina on Savosenmäen koulun käytettävissä olevien toimitilojen määrä.	Toimitiloja lukuvuonna 2023-2024: 3 / lukuvuonna 2024-2025: 2 /
Yhtenäinen ja yhteisöllinen taidekaupunki:			
Yksi yhtenäinen kaupunki taajamien ja kaupunginosien perustana	Lukio ja yläkoulut yhdistetään hallinnollisesti ja luodaan yhtenäinen toimintakulttuuri.	Mittarina toimii 1) koulujen hallinto henkilökunnan määrä, 2) mitataan työelämän laadun indeksiä henkilöstökyselyllä vähintään 3 kertaa vuodessa. Osio: yhteenkuuluvuus ja identiteetti.	7 henkilöä / 5 henkilöä / Ei ole toteutettu/ toteutetaan (tavoitteena 75 %)/
	Huoltajien osallisuuden kokemuksen lisääminen ” Minulla on mahdollisuus vaikuttaa lapseni ryhmän toimintaan.”	Mitataan palvelutyytyväisyyskyselyllä osiossa: vanhemman kokemus, kohtaaminen ja tiedonsaanti varhaiskasvatuksessa: Minulla on	3,2/3,5/

		mahdollisuus vaikuttaa lapseni ryhmän toimintaan.	
--	--	---	--

Tavoitteet 2024

Mänttä-Vilppulan kaupungissa toteutettu kouluverkkoselvitys on erittäin laaja ja sen vaikutukset ovat myös laajat. Näin ollen on tärkeää tuoda tavoitteissa esille selvityksen osa-alueiden toteutuminen vuosittain. Vuodelle 2024 on selvityksessä hahmoteltu Koskelan puukoulun ja Savosenmäen koulun fyysistä yhdistämistä samaan koulurakennukseen. Strategisessa mielessä tavoite tukee taloudellisuutta, kun käytettävissä olevien kiinteistöjen määrää karsitaan ja hallinnollista toimintaa tehostetaan. Samalla yksikössä on fyysisesti paikalla esihenkilö ja opetushenkilöstön välinen yhteistyö helpottuu, kun opetustoiminta keskitetään Savosenmäen kouluun.

Toinen keskeinen tavoite on yläkoulujen ja lukion hallinnollinen yhdistäminen. Tämä tavoite on myös selkeästi strategian mukainen, kun pyritään yhdeksi ja yhtenäiseksi taidekaupungiksi myös yläkoulujen ja lukion osalta.

Kolmantena tavoitteena on huoltajien osallisuuden kokemuksen lisääminen varhaiskasvatuksessa.

Riskien hallinta

Sivistyspalveluissa toiminnallisen riskin muodostaa sekä varhaiskasvatuksen että esi- ja perusopetuksen osalta palveluverkkoselvityksen yksittäisten päätösten toteutuminen ja täytäntöön paneminen. Siirtyessään yksittäiset palveluverkkoon liittyvät ratkaisut pitkittävät palveluiden muokkaamista vastaamaan tulevaa tarvetta.

Taloudellisena riskinä on nostettava esille talouden tasapainotus, joka edellyttää toimenpiteitä varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Toimintaympäristön riskeihin liittyy varhaiskasvatuspaikkojen puute. Lainsäädäntö ja pienentyneet hoitomaksut ovat kasvattaneet varhaiskasvatuspaikkojen kysyntää merkittävästi. Palveluiden järjestämisen riskeihin kuuluvat lakisääteisen inklusion toteutumisen haasteet varhaiskasvatuksessa. Mikäli päteviä työntekijöitä ei ole riittävästi riskit siitä, että inklusio ei toteudu, kasvavat merkittävästi. Henkilöstöriskeihin kuuluu henkilöstön saatavuus ja vaihtuvuus, joka hankaloittaa toiminnan kehittämistä ja myös lisää tarvetta varahenkilöiden osaamisen kehittämiseen. Toisena henkilöstöriskinä esille nousee esihenkilöiden työn kuormittavuus, jota entisestään lisää muutosten läpi vieminen.

Sivistys- ja kulttuuripalveluiden sisäisen valvonnan osa-alueet ovat:

- Seuranta (Luottamushenkilöille kuuluva osa sisäistä valvontaa.)
- Sisäinen tarkkailu (Jatkuvaa päivittäistä toimintojen, varojen käytön ja muun talouden hoidon valvontaa. Tarkkailu kuuluu esihenkilöille.)
- Sisäinen tarkastus (Sisäinen tarkastus suoritetaan toimivan johdon tarkastuksessa tarvittaessa.)

Sivistyspalveluiden riskien arviointi

Vastuualue/ Toimintayksikkö	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimen- piteet riskin ennakoimiseksi ja hallitsemiseksi	Vai- kutus 1 - 3	Toden- näköi- syys 1 - 3	Vastuu- henkilö toiminta- yksikkö ja	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
Sivistyspalvelut						
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Kouluverkkoa ei muuteta	Huolellinen kouluverkon toteutus	3	1	Sivistysjohtaja / esi- ja perusopetus	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Talouden tasapainotus ei onnistu	Toimintojen tehostaminen	3	1	Sivistysjohtaja ja lukion rehtori / sivistyspalvelut	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Toiminta- ympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Varhaiskasvatuspaikat eivät riitä	Varautuminen mahdolliseen lapsimäärän kasvuun	2	2	Sivistysjohtaja / varhaiskasvatus	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa/ Varhaiskasvatuspaikkojen määrän seuraaminen
Ulkopuoliset riskit						
Kyberhyökkäykset tietokoneohjelmiin	Mahdolliset kyberhyökkäykset koulujen, varhaiskasvatuksen ja hallinnon ohjelmiin	Tietoturvariskeihin varautuminen varautumissuunnitelmassa	2	2		Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Palveluiden järjestämisen riskit	Lakisääteisen inklusion toteuttaminen varhaiskasvatuksessa	Riittävän pätevä henkilökunta	3	3	Sivistysjohtaja / varhaiskasvatus	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Henkilöstöriskit	Henkilöstön suuri vaihtuvuus	Työhyvinvoinnista huolehtiminen ja varahenkilöiden osaamisen kehittäminen	1	1	Sivistysjohtaja/ sivistyspalvelut	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Henkilöstöriskit	Esihenkilöiden työn kuormittavuus ja liiallinen työn määrä	Tehtävänkuvaukset kuntoon	3	3	Sivistysjohtaja / sivistyspalvelut	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Muut riskit						
Valmistavan opetuksen järjestämiseen liittyvät tila- ja henkilöstöhaasteet	Valmistavan opetuksen ennakoimattomuus voi aiheuttaa tilojen ja pätevän henkilökunnan riittämättömyyttä	Valmistavan opetuksen nopeisiin muutoksiin varautuminen ja kotouttamisen kehittäminen.	2	2	Sivistysjohtaja / sivistyspalvelut	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut muodostavat yhdessä sivistyspalveluiden kanssa sivistys- ja kulttuurilautakunnan alaisen toiminnan.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden vastuualueen hallintotyöskentelystä ja tilivelvollisuudesta vastaa kulttuuripäällikkö. Palveluryhmän hallintotyöskentelyn kautta johdetaan vastuualueen kokonaistoimintaa ja kehittämistä, taloutta sekä lautakunnan päätöksentekoon tuotavien asioiden valmistelua.

Kulttuuri- ja vapaa-aikan vastuualueeseen kuuluvat vastuualueen hallinto, kulttuuri- ja

matkailupalvelut, kirjastopalvelut, nuorisopalvelut ja liikuntapalvelut. Lisäksi vastuualueella toteutetaan kaupungin järjestökoordinaation tehtävää foorumitoiminnan ja osallisuusohjelman tavoitteiden kautta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden toiminnan yleistavoitteet kunnassa perustuvat lakeihin kuntien kulttuuritoiminnasta ja yleisistä kirjastoista sekä nuorisolakiin ja liikuntalakiin.

Talousarvio 2024:

Talousarvion valmistelussa on huomioitu talouden tasapainottamiselle asetetut tavoitteet ja toiminta henkilöstömenojen osalta. Vastuualueelta on vähennetty 1,1 htv kulttuuri- ja kirjastopalveluiden osalta ja tarkennettu tulo- ja kulurakennetta liikuntapalveluissa. Tilojen käyttömaksut liikuntapalveluissa on suunniteltu pidettäväksi edellisen vuoden tasossa huomioiden tilojen käyttöasteen palautuminen pandemiaa edeltävälle tasolle. Nuorisopalveluiden palvelutaso on pidetty edellisen vuoden tasolla huomioiden kaupungin erityistehtävä lasten- ja nuorten hyvinvoinnin ylläpitäjänä yhteistyössä koulujen ja muiden viranomaistahojen kanssa.

Vastuualueella on käytössä useita kaupungin sisäiseen laskutukseen liittyviä kiinteistöjä (erit. uimahalli, urheiluhalli, kirjastot, nuorisotilat). Mäntän Jääareenaa (konserniyhtiö) tuetaan erikseen 280.000 euron vuosittaisella avustuksella.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden vastuualueen vuosikate (ulkoisilla menoilla) on -1.382.920 euroa vuodelle 2024.

VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
<i>Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut</i>	2022	2023	2024
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	248 396,27	247 700,00	294 080,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	37 521,63	43 260,00	30 720,00
<i>Muut toimintatuotot</i>	10 382,38	8000,00	8000,00
TOIMINTATUOTOT	296 300,28	298 960,00	332 800,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-857 266,69	-928 930,00	-931 140,00
<i>Palvelujen ostot</i>	-267 709,37	-236 470,00	-247 790,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-129 226,04	-120 770,00	-122 650,00
<i>Avustukset</i>	-399 696,82	-379 000,00	-378 000,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-44 855,98	-41 800,00	-36 140,00
TOIMINTAKULUT	-1 698 754,90	-1 706 970,00	-1 715 720,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-1 402 454,62	-1 408 010,00	-1 382 920,00
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-8,47		
VUOSIKATE	-1 402 463,09	-1 408 010,00	-1 382 920,00
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>			
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
*TILIKAUDEN TULOS	-1 402 463,09	-1 408 010,00	-1 382 920,00
Sisäiset toimintatulot/menot	-960 715,90	-930 447,00	-805 060,00

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Palvelujen järjestäminen

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden hallinto

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden hallintotyöskentelyn kautta johdetaan vastuualueen toimintaa, kehittämistä, hankerahoituksia ja taloutta sekä lautakunnan päätöksentekoon tuotavien asioiden valmistelua.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut –osavastuualueesta vastaa kulttuuripäällikkö.

Henkilöstö: 0,5 htv: kulttuuripäällikkö.

Kulttuuri- ja matkailupalvelut

Kulttuuri- ja matkailupalvelut tukee ja kehittää alueen kulttuuritoimintaa ja matkailun kehittämistä sekä koordinoi järjestöyhteistyötä. Samalla tarjotaan kuntalaisille monipuolisia mahdollisuuksia kulttuuriharrastuksiin ja oman hyvinvoinnin edistämiseen. Kunnan kulttuuritoiminnan monipuolinen ylläpito, edistäminen ja eri toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö perustuu lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta. Kulttuurin merkittävyys ja sidosryhmäyhteistyö painottuu myös kuntastrategiassa, kulttuuriohjelmassa ja matkailuohjelmassa.

Kulttuuria kehitetään yhdessä paikallisten taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden kanssa. Kaupunki tukee merkittäviä tapahtumia erillisten sopimusten kautta, kuten Mäntän kuvataideviikkoja, Mäntän Musiikkijuhlia, Kevyttä Klassista -tapahtumaa ja Mänttä-Vilppulan kotiseutumuseotoimintaa. Myös teatteri- ja kuorotoimintaa, taidenäyttelyitä sekä kaupungin eri taajamissa toteutettavia tapahtumia avustetaan vuosittain haettavien kulttuuriavustusten kautta.

Taidekaupunki on aktiivisesti mukana koko maakunnan kattavassa Operaatio Pirkanmaa 2022-2024 -kulttuuriohjelmassa. Sen tavoitteena on nostaa kuntien kulttuurituotanto-osaamista, kuntien välistä yhteistyötä ja kansainvälistymisen kehittämistä. Mänttä-Vilppulan toteutusosuus maakunnallisessa ohjelmassa toteutetaan erillisellä hankkeella, jonka osarahoittajana on Serlachius-museot.

Kulttuurihyvinvoinnin ja erillisten tapahtumien sekä näyttelyiden toteutumista edistetään erillisten hankerahoitusten ja rahoituskumppanuuksien kautta.

Kulttuuri ja taide edistävät kaupungin tunnettuuden ja hyvinvoinnin lisäksi paikkakunnan elinvoimaisuutta sekä matkailutuloa yrityksille ja tapahtumatoimijoille. Kaupungin elinvoimaisuutta, näkyvyyttä ja kiinnostavuutta asuinalueena tuodaan esille matkailukehittämisen ja kaupunkimarkkinoinnin kautta ylläpitämällä taidekaupunki-brändiä, verkkosivupalveluita ja osallistumalla messu- ja markkinointitapahtumiin. Matkailuyhteistyötä ja -näkyvyyttä toteutetaan lisäksi Visit Tampereen ja Suomen Matkailuorganisaatioiden yhdistyksen (Suoma) kumppanuuksilla sekä lähikuntien (Juupajoki, Keuruu, Mänttä-Vilppula, Ruovesi, Virrat) yhteisesti rahoittamalla matkailuverkostohankkeella (Matkalla Metsän Sydämessä).

Kulttuuri- ja matkailupalvelut toimii yhdistävänä tekijänä kolmannen sektorin, yrittäjien ja eri hallinnon alojen kesken. Paikkakunnan toimijoiden välistä yhteistyötä ja palveluiden kehittämistä sekä niiden toteuttamista edistetään neljä kertaa vuodessa järjestettävissä järjestö- ja toimijafoorumeissa sekä kohdennetuissa toimialan työryhmätapaamisissa.

Kulttuuri- ja matkailupalveluiden vastuuhenkilönä toimii kulttuuripäällikkö.

Henkilöstö 2,5 htv: kulttuuripäällikkö 0,5 htv, matkailukoordinaattori 1 htv, kulttuurihankkeen tuottaja 1 htv.

Kirjastopalvelut

Kirjastolaki määrittelee kirjastoille laajan tehtäväkentän sivistyksen- ja kulttuurin peruspalveluina. Tehtävinä on mm. ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa aineistokokoelmaa, tarjota tietopalvelua, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen ja kansalaistoimintaan sekä lisätä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Kirjastot ovat taidekaupungin käytetyimpiä monipuolisia kulttuurikeskuksia, jotka lisäävät kansalaisten hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Mänttä-Vilppulan kaupunginkirjaston toimipisteitä ovat Mäntän, Vilppulan ja Kolhon kirjastot. Kirjastolla on vaihtuvia siirtokokoelmia terveyskeskuksen vuodeosastolla sekä vanhusten palvelutaloissa. Lisäksi on muutamia kotipalveluasiakkaita.

Kirjaston ja koulujen yhteistyösopimus on kirjattu opetussuunnitelmiin. Kirjasto tekee paljon yhteistyötä myös päiväkotien, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluiden, Autere- ja Merikanto-opistojen sekä monien yhdistysten ja toimijoiden kanssa.

Mänttä-Vilppulan kaupunginkirjasto kuuluu Piki-kimppaan, jossa ovat mukana Pirkanmaan kunnalliset kirjastot. Kirjastoilla on yhteinen asiakas- ja aineistotietokanta sekä Piki-verkkokirjasto.

Piki-kirjastot ovat tähän saakka hankkineet e-aineistot yhdessä. Suomen kuntien yhteinen e-kirjasto avataan vuoden 2024 alussa ja jatkossa suurin osa e-aineistosta saadaan tätä kautta. E-kirjaston valikoimissa on e-kirjoja, e-äänikirjoja ja osa e-lehtien näköisversioista. Kuntia veloitetaan 0,70 € asukas, joten Mänttä-Vilppulan kirjastojen nykyiset e-aineistokulut tulevat kaksinkertaistumaan.

Talouden tasapainottamisohjelmaan liittyvässä kirjastoverkkoselvityksessä (valmistelussa syksyllä 2023) linjataan kirjastoihin kohdistuvia toimenpiteitä tuleville vuosille.

Kirjastopalveluiden vastuuhenkilönä toimii kirjastopalvelupäällikkö.

Henkilöstö 7,02 htv: kirjastopalvelupäällikkö 1 htv ja kirjastohenkilöstö 6,02 htv.

Nuorisopalvelut

Nuorisotyö kuuluu kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Nuorisolaissa säädetään, että kunnan tulee luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja nuorten omaehtoiselle toiminnalle järjestämällä palveluita ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Mänttä-Vilppulan kaupungin hyvinvointisuunnitelman sekä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kautta ohjataan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa.

Nuorisopalveluiden toiminnassa keskitytään Mänttä-Vilppulassa ohjattuun kerhotoimintaan sekä jokaiselle nuorelle tarjottavaan turvalliseen avoimeen toimintaan nuorisotiloissa. Nuorten kohtaamispaikkoina toimivat Mäntän, Vilppulan ja Kolhon nuorisotilat. Kokonaiskävijämäärän tavoitteena on 8500 käyntikertaan vuodessa.

Mäntän nuorisotila (Kirkkis) mahdollistaa peruskorjattuna monitoimitilana tiiviin yhteistyön eri järjestötoimijoiden kanssa sekä eri tapahtumien toteuttamisen. Vilppulan nuorisotilan (Palis) erilliset soittotilat mahdollistavat bändiharrastustoimintaan kiinnittymisen ja tiloissa toimii myös pyöräpajakerho. Kolhon nuorisotilat toimivat kaksi kertaa viikossa kiinnittäen alueen nuoret yhteisölliseen toimintaan lähellä koulua ja kyläkeskusta.

Nuorisotiloissa järjestetään yhdessä nuorten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa myös kohdennettuja tapahtumia kuten roolipeli- ja musiikkitilaisuuksia. Nuorisotilat toimivat myös työllisyyspalveluiden nuorten aikuisten starttiryhmiä palveluohjauksen toteuttamispaikkana.

Nuorisopalvelut tekevät aktiivista poikkihallinnollista yhteistyötä erityisesti koulujen,

työllisyyspalveluiden ja hyvinvointialueen sosiaalipalveluiden kanssa. Suunnitelmana on hakea jatkoa AVI:n tukemalle nuoriso-ohjaus kouluissa -hankkeelle. Lisäksi koulujen kanssa toteutetaan yhteistyötä luokkien ryhmätyksissä ja eri teemapäivien järjestelyissä.

Nuorisovaltuuston (nuva) toimintaa aktivoidaan ottamalla nuorisovaltuusto mukaan erilaisten poikkihallinnollisten ja kolmannen sektorin kanssa järjestettävien tapahtumien ja toiminnan suunnitteluun. Nuorisovaltuuston nimetyt edustajat ovat mukana kaupungin palvelualueiden lautakuntien kokouksissa ja hyvinvointialueen nuorisotyössä. Nuorisopalvelut ja nuorisovaltuusto järjestävät yhdessä vuosittaisen lasten ja nuorten foorumin.

Nuorisopalveluiden vastuuhenkilönä toimii nuorisosihteri.

Henkilöstö 3,5 htv: nuorisosihteri 1 htv, nuoriso-ohjaajat 2 htv, ma. koulujen nuoriso-ohjaaja 0,5 htv.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tehtävänä on organisoida ja kehittää liikuntapaikkojen käyttöä sekä tuottaa niissä toimivia liikuntapalveluita sekä -tapahtumia. Tavoitteena on terveyttä edistävä, omaehtoinen liikunta sekä asukkaiden hyvinvoinnin lisääminen. Liikuntapalveluiden tuottamiseen tarvitaan suunnitelmallisten toimenpiteiden lisäksi aktiivista yhteistyötä alueen yksityisten toimijoiden, yhdistysten ja seurojen kanssa. Liikuntapalveluiden toteuttamisessa ja suunnittelussa huomioidaan erityisryhmien liikunnalliset tarpeet ja esteettömyyden toteutuminen.

Liikuntapalveluiden toteuttamisen keskiössä ovat suorituspaikat, joita ylläpidetään kaupungin infrapalveluiden kautta koko kaupungin alueella (Urheilukeskus, Parkkivuori, Mäntänvuori, kylien toimintapaikat Kolhossa ja Pohjaslahdella, korttelikentät, ulkoilualueet ja -reitit). Liikuntapalvelut suunnittelee ja organisoii toiminnan eri kohteissa ja samalla kehittää koko kaupungin liikuntaa eri toimijoiden kanssa.

Liikuntapaikkojen uusien lajien kautta, perinteisten lajien lisäksi, tavoitellaan paikkakunnalle uusia harrastajia ja vierailijoita. Näitä uusia lajikohteita ovat erityisesti ArtPark (skeitti- ja pumptrack), Slede (lumiskeittiparkki) ja täysimittainen frisbeegolf-rata.

Uimahallilla toimintaa kehitetään kampanjoilla, tapahtumilla ja kuntoneuvontaa antamalla. Uimataidon edistämisessä tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa. Vauva- ja perheuintia kehitetään yhteistyössä palveluntarjoajien kanssa. Uimahallin vuoden 2024 kävijämäärätavoitteena on 38 000 käyntikertaa, jota edistetään aktiivisella tiedottamisella ja kampanjoilla. Lisäksi liikuntaneuvonnan osana toteutetaan myös tapahtumallista liikkumisen ohjausta puistojumpissa ja toimintakyvyn mittaus -tilaisuuksissa.

Jäähalli tarjoaa kaupunkilaisille tilat monipuolisia jääliikuntapalveluita varten. Kaupunki tukee halliyhtiön kokonaistoimintaa vuosittaisella liikuntapalveluiden avustuksella.

Liikuntapalvelut toimii yhdistävänä tekijänä kolmannen sektorin ja eri hallinnon alojen kesken. Liikkumisen ja liikunnan edistäminen lisää asukasviihtyvyyttä, kuntalaisten elämänlaatua ja yhdistysten toimintaedellytyksiä. Toimijoiden välistä yhteistyötä ja palveluiden kehittämistä sekä niiden toteuttamista edistetään 3 kertaa vuodessa tapahtuvissa kokoontumisissa ja seurafoorumissa. Liikunta on myös nähtävä vahvana matkailu- ja vetovoimatekijänä, sillä paikkakunnalle suuntautuu merkittävästi peli- ja kilpailumatkailua.

Liikuntapalveluiden vastuuhenkilönä toimii liikuntapalvelupäällikkö.

Henkilöstö 5 htv: liikuntapalvelupäällikkö 1 htv, uinninvalvojat/liikunnanohjaajat 3 htv, laitoshenkilö 1 htv.

Liikuntapalveluiden talouden tasapainottamisohjelmaan liittyvä 1 htv:n vähennys ei toteudu vielä, koska vähennys vaatii yhteensovittamisen infra- ja ympäristöpalveluiden henkilöstömitoituksen kanssa.

Kehittämisen painopisteet

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden painopisteet:

1. Digitaalisten asiakaspalveluiden tehostaminen
  - kaupungin taidekokoelmatietojen muuntaminen sähköiseksi palveluksi
  - sidosryhmä- ja markkinointiviestinnän tehostaminen sähköisellä uutiskirjepalvelulla
  - matkailun yhteismarkkinoinnin toteuttaminen toimijoiden/yritysten kanssa
  - valtakunnallisen e-kirjaston käyttöönotto
2. Asukashyvinvoinnin edistämien
  - kulttuurihyvinvoinnin edistäminen kulttuurikasvatusohjelman toteutuksella sekä kulttuuriluotsi ja lähetetoimintaa kehittämällä
  - liikuntaneuvonnan edistäminen järjestämällä kohdennettuja ryhmäohjauksia
  - yhteisöllisten tapahtumien mahdollistaminen osana kirjasto- ja nuorisopalveluita
3. Palveluiden asiakasmäärien vaikuttavuuden mittaus vuositasonalla
  - kulttuuri- ja matkailutapahtumien kävijämäärät
  - uimahallin kävijämäärät
  - kirjaston lainamäärät (huomioiden tp-ohjelma ja väestöennusteet)
  - nuorisotilojen käyntikerrat (huomioiden tp-ohjelma ja väestöennusteet)

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet tukevat strategian toteutumista. Tavoitteen tarkoituksena on pyrkiä ohjaamaan palvelualueen toimintaa kohti haluttua ja näin ollen kehittää heikkouksia ja uhkia.

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelma-vuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailuluku
Taloudellisesti tasapainoinen seutukaupunki:			
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Digitaalisten asiakaspalveluiden tehostaminen	Taidekokoelmatiedot uudistetuksi sähköiseksi palveluksi Sidosryhmä- ja markkinointiviestinnän uutiskirjeiden määrä kulttuuri- ja matkailu- palveluissa. Valtakunnallisen e-kirjaston käyttöönotto.	Ei ole toteutettu / toteutetaan / __ 4 / 8 / __ Ei ole toteutettu / toteutetaan / __
Yhtenäinen ja yhteisöllinen taidekaupunki:			
Yksi yhtenäinen kaupunki	Asukashyvinvoinnin edistämien	Kulttuurihyvinvoinnin ja liikunnan luotsi- ja lähetetoimintamallien	1 / 3 / __

taajamien ja kaupunginosien perustana		toteutus/käyttöönotto. Liikuntaneuvonnan kohdennettujen ryhmäohjausten määrä (muut kuin uimahalliin liittyvä ohjaustoiminta) Nuorisopalveluiden yhteistyötapahtumat koulujen kanssa. Kirjastojen tapahtumien määrät	2 / 10 / __ 4 / 6 / __ 62 / 62 / __
Yhtenäinen ja yhteisöllinen taidekaupunki:			
Yksi yhtenäinen kaupunki taajamien ja kaupunginosien perustana	Palveluiden asiakasmäärät ja vaikuttavuus	Mittarina toimii vuositasoiset kävijämäärät (vrt. vuoteen 2022) Kulttuuri- ja matkailutapahtumien kävijämäärät Uimahallin kävijämäärät	90.000 / 100.000 / __ 28.000 / 35.000 / __
Taloudellisesti tasapainoinen seutukaupunki: Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Palveluiden mitoitus vastaamaan tasapainottamis-ohjelmaa ja väestömäärää	Mittarina toimii vuositasoiset määrät (vrt. vuoteen 2022) Kirjaston lainamäärät Nuorisotilojen kävijämäärät	138.900 / 135.000 / __ 8.900 / 8.500 / __

Tavoitteet 2024

Asukashyvinvoinnin edistäminen on keskeinen sekä kunnan että hyvinvointialueen yhteistavoite. Kulttuurihyvinvoinnin ja liikuntahyvinvoinnin uusien mallien toteuttamiseen ja lisäämiseen on tällä hetkellä vähän resursseja, mutta niitä pyritään edistämään käyttötaloutta kohdentamalla ja etsimällä aktiivisesti tukirahoituksia niiden toteuttamiseen. Tavoitteena myös ylläpitää aktiivista yhteistyötapahtumien toteuttamista nuorisopalveluissa ja kirjastoilla.

Vuosittaisten asiakas- ja palvelusmäärien mittaus koko vastuualueella on tiedolla johtamista, jonka kautta saadaan selville tuettujen palveluiden vaikuttavuus ja kustannustaso asukasta kohden.

Kirjaston palvelumääriin tulee vaikuttamaan kirjastoverkkoselvityksen kautta asetetut toimenpiteet.

Riskien hallinta

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa toiminnallisen riskin muodostaa väestömäärän väheneminen, joka pidemmällä aikavälillä vaikuttaa väistämättä palveluverkkoon ja palveluiden aukioloaikoihin sekä laajuuteen ja saavutettavuuteen.

Taloudellisena riskinä on keskeisesti talouden tasapainotus, joka edellyttää jatkossa entistä enemmän tukeutumista julkisrahoitteisten hankkeiden toteuttamiseen.

Henkilöstöriskeihin kuuluu henkilöstön vähennetty määrä, joka hankaloittaa toiminnan kehittämistä ja lisää merkittävästi yksiköiden esihenkilöiden ja työntekijöiden työn kuormittavuutta. Ryhmäpalvelutoiminnassa kuten nuorisopalvelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota ohjaustoiminnan turvalliseen toteuttamiseen ja häiriötilojen ennakointiin.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa sisäisen valvonnan osa-alueet ovat:

- seuranta (luottamushenkilöille kuuluva osa sisäistä valvontaa)
- sisäinen tarkkailu (jatkuvaa päivittäistä toimintojen, varojen käytön ja muun talouden hoidon valvontaa (esihenkilöille kuuluva)
- sisäinen tarkastus (suoritetaan tarvittaessa palvelualue- ja/tai vastuualuejohdon tarkastuksessa)

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden riskien arviointi

Vastuu-alue / Toimintayksikkö	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakoimiseksi ja hallitsemiseksi	Vaikutus 1 - 3	Todennäköisyys 1 - 3	Vastuuhenkilö ja toimintayksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut						
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Tilojen käyttäjämäärien väheneminen pitkällä aikavälillä (asukasmäärän väheneminen).	Palveluiden sopeuttaminen ja ennakointi talousarviovalmistelun yhteydessä	2	3	Sivistysjohtaja Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat	Toiminnallisten tavoitteiden mittareiden seuranta ja raportointi lautakunnassa.
Taloudellisten tavoitteiden riskit / hanke-rahoitus	Tuettujen hankkeiden määrärahojen väheneminen tai hankkeiden toteutumattomuus.	Avustusten hakujen aktiivinen seuranta. Riittävän resurssin sitominen hankehakujen toteuttamiseen. Vaihtoehtoisten rahoitusten haku. Hankehallinnoinnin osaamisen lisääminen	2	1	Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat	Hankkeiden toteuman seuranta ohjausryhmissä sekä taloushallinnon ja palveluryhmän esihenkilön kanssa. Hankkeiden toteutumisen raportointi lautakunnassa.
Toimintaympäristön ja toiminnan organisoimisen riskit	Puutteelliset kalusteet, laitteet ja tarvikkeet sekä työskentelytilat	Vastuualueen yhteiset laite- ja kalustohankinnat ja tilajärjestelyt	1	1	Sivistysjohtaja Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat	Henkilöstökyselyiden ja kehityskeskustelujen sovittujen toimenpiteiden toteuttaminen ja raportointi.
Ulkopuoliset riskit	Ilkivalta	Kameravalvonnan riittävyys ja toiminta Kasvatus- koulutus-toimenpiteet (esim. koulupoliisi, nuorisopalvelut, paikallislehti).	1	2	Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat. Kouluysteistyö rehtorien kanssa.	Ilkivalta toimenpiteiden yhteinen kirjaamistapa ja määrien seuranta tilapalveluiden kanssa. Raportointi lautakunnassa.

Palveluiden järjestämisen riskit	Osaavan työvoiman saatavuus	Rekrytointien ja haastattelujen onnistuminen. Haut hyvin esille riittävän hakijamäärän saamiseksi. Palautteiden huomiointi.	1	1	Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat.	Vaihtuvuuden seuranta vastualueittain. Raportointi henkilöstöhallintoon.
Henkilöstö-riskit	Henkilöstön jaksaminen ja riittävyys	Kiinnitettävä tarkemmin huomiota yhdistelmätehtävien määrään henkilötasolla. Työtehtävien tasapuolinen jakaminen tarkemmin osaamiskapasiteetin ja tarkennetun tehtäväkuvauksen kautta. Varattava henkilöstömenoja ennakoivasti myös sijaistaviin kuluihin.	2	2	Sivistysjohtaja Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat.	Tehtävänkuvien tarkennukset. Varhaisen tuen mallin aktiivinen käyttö. Työterveysneuvottelut. Sairauspoissaolojen seuranta. Seuranta ja raportointi henkilöstöhallinnon kanssa.
Henkilöstöuhat	Henkilöstöön kohdistuva epäasiallinen tai uhkaava käytös palvelutilanteessa tai sosiaalisessa mediassa (esim. kirjasto, nuorisotilat, uimahalli)	Turvallisuussuunnitelmat ajan tasalla. Kriisitilanteiden koulutus esihenkilön ja turvapalveluiden kanssa.	1	2	Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat.	Turvallisuussuunnitelmien toteutumisen seuranta. Raportointi TA:n riskienseurannan yhteydessä.
Muu tunnistettu riski	Avustusten riittävyys palvelutason ylläpitämisessä	Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden avustuksen suhteuttaminen palvelutasoon.	2	2	Sivistysjohtaja Kulttuuripäällikkö Liikuntapalvelupäällikkö	Seuranta ja ennakkotiedot lautakunnalle ja TA-valmisteluun.

KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA

Toimiala vastaa kaupungin teknisistä palveluista sekä elinvoiman kehittämisestä. Lautakunnan alaisuudessa toimii elinvoimajaosto, jonka tehtävänä on edistää elinkeinopalvelujen, asumisen ja matkailun kehittämistä, huolehtia yhteyksistä elinkeinoelämään ja huolehtia osaltaan elinkeinotoiminnan oppilaitosyhteistyöstä.

Hallinto. Hallinto sisältää toimialajohtajan, lautakunnan sihteerin (0,4 htv) sekä tiedonhallintaan liittyviä tehtäviä (0,4 htv). Tilivelvollinen viranhaltija: kaupunkikehitysjohtaja

Tilapalvelut. Vastuualue sisältää rakennuttamisen, kiinteistöjen kunnossapidon, kiinteistönhoidon, vuokrauksen, puhtauspalvelut ja ruokapalvelut. Tilivelvollinen viranhaltija: tilapalvelupäällikkö

Infra- ja ympäristöpalvelut. Vastuualue sisältää kadut ja yleiset alueet, vesihuollon, puistot ja liikuntapaikat sekä ympäristöpalvelut. Tilivelvollinen viranhaltija: infrapalvelupäällikkö

Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut. Vastuualue sisältää kaavoituksen ja maankäytön, rakennusvalvonnan, paikkatiedon, kiinteistömuodostuksen ja maastomittauksen. Tilivelvollinen viranhaltija: kaupunkisuunnittelupäällikkö

Talousarvio 2024

Edelliseen vuoteen verrattuna merkittävimmät muutokset ovat seuraavat (-/vaikutus toimintakatteen kasvamiseen, +/-vaikutus toimintakatteen pienenemiseen).

Tilapalvelut:

- Kaukolämmön hinta nousee marraskuun 2023 alusta arvoon 83 €/MWh (-110.000 €)
- Sähkön hinta laskee vuoden 2023 budjettiarviosta (+190.000 €)
- Rakennusten kunnossapitotasoa lasketaan myytävien ja selvitettävien kiinteistöjen osalta (+70.000€)
- Elintarvikkeiden hinnannousu noin 20% (-40.000€)

Infra- ja ympäristöpalvelut:

- Vuoden alusta lopetetaan yhdeksän yksityistien auraukset (+8.000 €)
- Vuoden 2024 aikana siirretään seitsemän tiekunnan teiden ylläpito osakkaille (+15.000 €)
- Ulkoliikuntapaikkojen viikonloppukunnossapito heikkenee talven osalta
- Keuruun kaupungin toteuttamien ympäristöterveyden ja -suojelun hinnat nousevat (-23.000€)

Kaupunkikehitys- ja lupapalvelut:

- Rakennusvalvonnan lupamaksut pienenevät (-30.000 €)
- ELY:n avustukset joukkoliikenteelle poistuvat (-20.000 €)
- Joukkoliikenteen kulut kasvavat (-55.000 €)

Luvut (ulkoiset):

KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA	TP	Ed TA	TA
	2022	2023	2024
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	435.267,96	329.700,00	334.000,00
<i>Maksutuotot</i>	122.485,20	96.500,00	64.500,00

<i>Tuet ja avustukset</i>	75.084,31	20.000,00	
<i>Muut toimintatuotot</i>	807.777,38	2.668.000,00	2.886.590,00
TOIMINTATUOTOT	1.440.614,85	3.114.200,00	3.285.090,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-3.334.691,23	-3.310.750,00	-3.238.900,00
<i>Palvelujen ostot</i>	-2.968.835,59	-2.430.050,00	-2.394.230,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-2.557.906,49	-2.935.900,00	-2.690.560,00
<i>Avustukset</i>	-106.015,84	-100.200,00	-98.300,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-284.627,72	-154.090,00	-175.990,00
TOIMINTAKULUT	-9.252.076,87	-8.930.990,00	-8.597.980,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-7.811.462,02	-5.816.790,00	-5.300.890,00
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-68,48		
VUOSIKATE	-7.811.530,50	-5.816.790,00	-5.312.890,00
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>	-2.592.119,87	-2.648.120,00	-2.543.440,00
<i>Arvonalentumiset</i>	-611.378,37		
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-3.203.498,24	-2.648.120,00	-2.543.440,00
*TILIKAUDEN TULOS	-11.015.028,74	-8.464.910,00	-7.856.330,00
Sisäiset toimintatulot/menot	6.087.110,72	4.215.360,00	4.137.470,00

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Palvelujen järjestäminen

Tilapalvelut

Tilapalveluiden tehtäviin kuuluvat rakennuttaminen, vuokraaminen ja kaupungin omistamien kiinteistöjen ylläpitäminen, mikä käsittää kunnossapidon, kiinteistönhoidon sekä siivous- ja ruokapalveluiden järjestämisen. Tilapalvelut toimivat kaupungin tukiyksikkönä. Kaupungin omistamien tilojen käyttöä laskutetaan sisäisellä vuokralla. Sisäinen vuokra sisältää käyttö- ja ylläpitokulut sekä pääomakuluja.

Piha- ja vihervaluoiden hoitotyöt toteutetaan osittain infrapalvelut-vastuualueen resursseilla sekä kesäkaudelle palkattavilla kausityöntekijöillä.

Siivouspalvelut luovat rakennusten siivouksella ja ylläpidolla viihtyisät, terveelliset ja turvalliset puitteet kaupungin palvelutuotannon toimintaan. Mäntän Jääareena Oy:n kanssa on palvelusopimus koskien kiinteistöhoito- ja siivouspalveluja.

Ruokapalvelut valmistavat ateriat lasten, oppilaiden ja erityisryhmien tarpeisiin sekä henkilöstöruokailuun. Valmistuskeittiötä on seitsemän ja yksi jakelupiste (Kolhon päiväkotina).

Tilapalveluiden henkilöstö on talousarviovuoden lopussa seuraava:

Henkilöstöä 47 hv tilapalvelupäällikkö (2 kuukautta), puhtaus- ja ruokapalveluesihenkilö, ruokapalveluohjaaja, kiinteistöpalveluesihenkilö sekä rakennusinsinööri. Lisäksi työntekijöitä on 21 siivouspalveluilla, 12 ateriapalveluilla ja 7 kiinteistöhoitossa ja 3 kunnossapidossa.

TILAPALVELUIDEN VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
	2022	2023	2024
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	44.202,66	25.000,00	22.000,00
<i>Maksutuotot</i>	6.928,23		
<i>Tuet ja avustukset</i>	4.485,86		
<i>Muut toimintatuotot</i>	629.636,45	2.547.000,00	2.764.590,00
TOIMINTATUOTOT	685.253,20	2.572.000,00	2.786.590,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-2.208.260,67	-2.166.360,00	-2.085.930,00
<i>Palvelujen ostot</i>	-1.495.982,15	-1.283.250,00	-1.207.050,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-2.259.924,41	-2.641.150,00	-2.398.710,00
<i>Avustukset</i>		-2.000,00	
<i>Muut toimintakulut</i>	-247.205,92	-130.300,00	-150.000,00
TOIMINTAKULUT	-6.211.373,15	-6.223.060,00	-5.841.690,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-5.526.119,95	-3.651.060,00	-3.055.100,00
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-15,32		
VUOSIKATE	-5.526.135,27	-3.651.060,00	-3.055.100,00
Poistot ja arvonalentumiset			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>	-1.492.983,58	-1.523.180,00	-1.416.590,00
<i>Arvonalentumiset</i>	-611.378,37		
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-2.104.361,95	-1.523.180,00	-1.416.590,00
*TILIKAUDEN TULOS	6.139.612,34	4.270.830,00	4.218.930,00

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Infra- ja ympäristöpalvelut

Vastuualueen tehtäviin kuuluvat katujen, puistojen, liikuntapaikkojen ja muiden yleisten alueiden (torit, leikkipaikat, satamat, matonpesupaikat, matkailuvaunualue ja koskikalastus) rakennuttaminen ja ylläpito sekä kaupungin metsien hoito ja yksityistieavustusten jakaminen. Vastuualue huolehtii yleisestä siisteydestä, viihtyisyydestä ja turvallisuudesta. Tulosityksikköön kuuluu myös ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelutehtävät sekä vesihuolto. Palvelut toteuttaa Keuruun kaupunki Mänttä-Vilppulan alueella ja käyttää niissä jaostolle annettua päätösvaltaa. Ympäristönsuojeluviranomainen on myös lainsäädännön mukainen kunnan maa-aineslupa- ja valvontaviranomainen.

Mäntän alueella 1/3 teiden talvikunnossapidosta hoidetaan omalla kalustolla ja loput yksityisten urakoitsijoiden toimesta. Vilppulassa ja Kolhossa talvikunnossapito ostetaan kokonaisuudessaan ulkopuolisilta urakoitsijoilta. Kesäkunnossapito hoidetaan Mäntän alueella pääasiassa omalla kalustolla, Vilppulassa omalla kalustolla ja ulkopuolisten urakoitsijoiden toimesta ja Kolhossa pääosin ulkopuolisten urakoitsijoiden toimesta etäisyydestä johtuen. Hoidettavia katuja on 102 km, erillisiä kevyen liikenteen väyliä 20 km, yksityistiekunnan teitä 18 km ja katuvalopisteitä 3200 kpl. Kaupunki lopettaa yhdeksän yksityistien auraamisen vuoden 2024 alusta ja näiden teiden yhteispituus on noin 7 km. Vuonna 2024 aikana on tarkoitus siirtää eräät yksityistiet osakkaiden hoidettavaksi, jotka ovat tällä hetkellä kaupungin ylläpidossa.

Kaupungin alueella on 159 tiekuntaa, joista kunnossapitoavustusta saa noin 90 tiekuntaa

määrärahojen puitteissa. Perusparantamisavustusta maksetaan määrärahojen puitteissa sellaisille tiekunnille, jotka saavat ELY-keskuksen avustusta tai Kemera-avustusta, kun tiellä on kolme vakinaista asuntoa tai tiellä on huomattava liikenteellinen merkitys.

Suurin osa puistoista ja yleisistä alueista hoidetaan omana työnä, mutta osa tehtävistä ostetaan ulkopuolisilta urakoitsijoilta ja palveluntuottajilta, mm. Vilppulan satama-alueen matkailualueen vuokrauspalvelut ja muut ylläpitotehtävät.

Infrapalveluihin kuuluu myös osittain kaupungin kiinteistöjen käsin tehtävät piha-alueiden talvi- ja kesäkunnossapitotyöt yhteistyössä tilapalveluiden kanssa.

Vilppulan alueen metsäsuunnitelma on voimassa 2021–2030 ja Mäntän alueen metsäsuunnitelma on voimassa 2018–2027. Suunnitelmat sisältävät yhteensä 630 hehtaaria metsämaata, mihin sisältyy myös puistometsiä. Kaupungin hankintahakkuut ja hoitotyöt tehdään ostopalveluina.

Mäntän Jääareena Oy:n kanssa on palvelusopimus koskien jäähallin jään ylläpitoa. Liikunnan kehittämishankkeet ja hyvinvointityö on siirretty pääasiassa kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluille.

Keuruun, Jämsän, Mänttä-Vilppulan ja Virtain kaupunkien sekä Kuhmoisten ja Ruoveden kuntien yhteisen Keurusselän ympäristölautakunnan sekä Keuruun ja Mänttä-Vilppulan kaupunkien yhteisen Keurusselän ympäristönsuojelujaoston isäntäkuntana toimii Keuruun kaupunki. Ympäristölautakunnan tehtävänä on elinympäristöön vaikuttavin toimenpitein edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia. Lautakunta huolehtii terveydensuojelulain 763/94 ja elintarvikelain 297/21 mainittujen lakien mukaisista ympäristöterveydenhuollolle määrätyistä tehtävistä. Keuruun Ympäristölautakunta toimii kunnan terveydensuojeluviranomaisena. Heille kuuluu elintarvikevalvonta, tupakkavalvonta, asuntoterveys, kuluttajaturvallisuus, uimavedet, talousvedet ja eläinlääkäripalvelut. Keurusselän ympäristönsuojelujaoston tehtävänä on edistää ympäristön säilymistä ekologisesti kestäväenä, arvoiltaan monimuotoisena, viihtyisänä ja virikkeellisenä. Ympäristönsuojelujaosto huolehtii kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle lainsäädännössä säädettyistä tehtävistä toimialueensa Keuruun ja Mänttä-Vilppulan kaupunkien osalta ja käyttää niissä jaostolle annettua päätösvaltaa. Ympäristönsuojeluviranomainen on myös lainsäädännön mukainen kunnan maa-aineslupa- ja valvontaviranomainen. Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimisto laskuttaa yhteistyökunnilta yhteistoimintasopimuksen mukaisesti kuntien maksuosuuden asukaslukujen mukaisessa suhteessa 50 lukuun ottamatta eläinlääkintää, jossa 25 % maksuosuudesta määräytyy kunnassa olevien maidontuotantotilojen lukumäärän perusteella. Vesihuollon kehittäminen yhdessä Mäntän Kaukolämpö ja Vesi Oy:n kanssa ja muun muassa lisäämällä yhteistyötä paikallisten vesiosuuskuntien kesken. Pohjavesiensuojelusuunnitelman ja vesihuollon kehittämissuunnitelman toimenpiteitä pyritään toteuttamaan talousarvion puitteissa. Henkilöstö 15 hv; infrapalvelupääällikkö, infrapalvelumestari, puisto- ja liikuntapaikoilla on 11 henkilöä ja katujen kunnossapidossa 2 henkilöä.

INFRA- JA YMPÄRISTÖPALVELUIDEN VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
	2022	2023	2024
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	312.642,63	214.500,00	217.000,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	8.126,28		
<i>Muut toimintatuotot</i>	15.747,80	11.000,00	12.000,00
TOIMINTATUOTOT	336.516,71	225.500,00	229.000,00
TOIMINTAKULUT			

<i>Henkilöstökulut</i>	-743.713,43	-719.040,00	-755.590,00
<i>Palvelujen ostot</i>	-817.442,06	-761.800,00	-775.100,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-292.717,33	-282.050,00	-280.150,00
<i>Avustukset</i>	-106.015,84	-98.200,00	-98.300,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-26.030,76	-15.450,00	-16.250,00
TOIMINTAKULUT	-1.985.919,42	-1.876.540,00	-1.925.390,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-1.649.402,71	-1.651.040,00	-1.684.390,00
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-24,57		
VUOSIKATE	-1.649.427,28	-1.651.040,00	-1.696.390,00
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>	-1.096.469,55	-1.124.940,00	-1.126.850,00
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-1.096.469,55	-1.124.940,00	-1.126.850,00
*TILIKAUDEN TULOS	-2.745.896,83	-2.775.980,00	-2.823.240,00
Sisäiset toimintatulot/menot	-30 906,00	-27 410,00	-34 260,00

*Vastualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut

Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut vastaa kaupunkiympäristön yleis- ja toteutussuunnittelusta, kaavoituksesta, kiinteistö- ja mittauspalveluiden tuottamisesta, kartta- ja paikkatietopalveluista, kiinteistön muodostuksen tehtävistä Mäntän asemakaava-alueella, rakennusvalvonnasta, rakennus- ja huoneistorekisterin pitämisestä ja tietojen toimittamisesta muille viranomaisille, osoitejärjestelmästä, maaomaisuuden hallinnoinnista, tonttien markkinoinnista ja myynnistä, poikkeamislupien ja suunnittelutarveratkaisujen valmistelusta. Vastuualue osallistuu myös maakunnalliseen ja seudulliseen kaavoitustyöhön ja vastaa kaupungin maankäytön strategisesta suunnittelusta. Kaupunki omistaa maata noin 1.300 hehtaaria.

Kaupunki toimii kiinteistörekisterin pitäjänä Mäntän asemakaava-alueella. Kaupungin lakisääteiset kiinteistöinsinööriin tehtävät hoitaa sopimusperusteisesti Maanmittauslaitos 1.7.2023 lähtien.

Kaupungin rekisteripalvelut ovat CGI:n toimittamassa Facta-kuntarekisterissä. Paikkatietojärjestelmää ja sen käyttöä kehitetään yhteistyössä Keuruun ja Virtain sekä järjestelmätoimittajien kanssa. Nykyinen ESRI-tuoteperheen yhteinen kuntalisenssisopimus on voimassa 29.3.2027 asti. Rakennusvalvonnan lupahakemukset hoidetaan sähköisesti Lupapiste.fi -palvelun kautta. Kaupungin nettisivuilla karttapalveluja tarjotaan Swecon karttapalvelusovelluksen kautta kaupunkilaisten käyttöön.

Kiinteistö- ja mittauspalvelut myy sopimusperusteisesti Mäntän Kaukolämpö- ja Vesihuolto Oy:lle kunnallistekniikan mittaus- sekä johtotietojen ylläpitopalvelun. Johtotiedot ylläpidetään KeyAqua-sovelluksella.

Rakennusrekisterin tarkistustyö on käynnistetty vuonna 2020. Työn keskeisimpänä tarkoituksena on saattaa kaupungin rakennusrekisteri ajan tasalle koskien rakennuksia, jotka puuttuvat rekisteristä, tai joiden tiedoissa on rekisterissä puutteita. Samalla tasapuolistetaan kiinteistöverojojen maksamista kaupungin alueella.

Joukkoliikennepalvelut käsittää asiointi- ja palveluliikenteen, ostetut linja-autovuorot sekä ELY-

keskuksen järjestämän joukkoliikenteen. Koulukuljetuksista vastaa sivistyspalvelut. Saavutettavuuden kohentamiseen keskitytään elinvoiman lisäämiseksi. Erityisenä kehityskohteena huomioidaan raideliikenne ja tarvittaessa talousarviota täydennetään raideliikenteen kehittämisen osalta, kun suunnitelmat sen osalta vahvistuvat.

Palvelu- ja asiointiliikenne (KYYTI) on kaikille avointa taajaman ulkopuolista liikennettä ja tarkoituksena on tavoittaa kauppa-, virasto ym. palvelut. Asiointireittejä on 4 kpl (ma,ti,ke ja pe), palvelu ostetaan Mäntän Tilausliikenne/Matka Mäkelä Oy:ltä. Kaupunki ostaa koulupäivisin linja-autovuoron välille Mänttä-Kolho Matka Mäkelä Oy:ltä. ELY-keskuksen järjestämää joukkoliikennettä on 5 reitillä; Mänttä-Ruovesi (Vekka Group), Tampere-Orivesi-Juupajoki-Mänttä-Vilppula (Valkeakosken Liikenne), Keuruu-Mänttä (Matka Mäkelä), Mänttä-Jämsä ja Mänttä-Halli (Jyväskylän liikenne). ELY-keskus maksaa 70 % kustannuksista. Jämsän ja Hallin reitillä tehdään yhteistyötä Keski-Suomen ELY-keskuksen ja Jämsän kaupungin kanssa.

Henkilöstö 6,60 hv: kaupunkisuunnittelupäällikkö, maankäyttöinsinööri, paikkatietosuunnittelija, kartoittaja, rakennustarkastaja ja lupasihteri (60%) sekä rakennusrekisteriyön projektityöntekijä (määräaikainen).

KAUPUNKISUUNNITTELU- JA LUPAPALVELUJEN VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
	2022	2023	2024
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	78.422,67	90.200,00	95.000,00
<i>Maksutuotot</i>	115.556,97	96.500,00	64.500,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	62.472,17	20.000,00	
<i>Muut toimintatuotot</i>	162.393,13	110.000,00	110.000,00
TOIMINTATUOTOT	418.844,94	316.700,00	269.500,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-382.717,13	-425.350,00	-397.380,00
<i>Palvelujen ostot</i>	-655.411,38	-385.000,00	-412.080,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-5.264,75	-12.700,00	-11.700,00
<i>Avustukset</i>	-11.391,04	-8.340,00	-9.740,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-1.054.784,30	-831.390,00	-830.900,00
TOIMINTAKULUT	-635.939,36	-514.690,00	-561.400,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-382.717,13	-425.350,00	-397.380,00
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-28,59		
VUOSIKATE	-635.967,95	-514.690,00	-561.400,00
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>	-2.666,74		
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-2.666,74		
*TILIKAUDEN TULOS	-638.634,69	-514.690,00	-561.400,00
Sisäiset toimintatulot/menot	-28 772	-28 060	-47 200

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Henkilöstösuunnitelma

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA (henkilötyövuosia)				
<i>Kaupunkikehityslautakunta Kaupunkikehitysjohtaja</i>	TP 2022	TA 2023	TA 2024	MUUTOS
<i>Hallinto, kaupunkikehitysjohtaja</i>	1,4	1,8	1,8	
<i>Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut kaupunkisuunnittelupäällikkö</i>	7,95	5,95	5,60	-0,35
<i>Tilapalvelut Tilapalvelupäällikkö</i>	51	49	46,4	-2,6
<i>Infra- ja ympäristöpalvelut Infrapalvelupäällikkö</i>	15	15	16	+1
<u>Vakituiset yhteensä</u>	<u>73,35</u>	<u>71,75</u>	<u>69,77</u>	<u>-2</u>
<i>Määräaikaiset</i>				
<i>Tilapalvelut</i>				
<i>Infra- ja ympäristöpalvelut</i>	0,4	0,4	0,4	
<i>Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut</i>	1	1	1	
<i>Lautakunta yhteensä</i>	76,75	73,15	71,6	-1,6

Tilapalvelujen toimintaan vaikuttavat merkittävästi henkilöstövaihdoista johtuvat epäjatkuvuuskohdat. Tilapalvelupäällikkö on valtaosan vuodesta pois ja tilapalveluiden esihenkilöstö uudistuu yhtä lukuun ottamatta vuoden aikana. Kiinteistömestari ja kiinteistöhoiton esimies poistunevat palveluksesta. Puhtauspalveluiden henkilöstörakenne koki merkittävän palvelussuhteen päättymisen vuonna 2023.

Talouden tasapainotusohjelma toteutuu osittain tilapalveluiden henkilöstömäärässä. Tilapalvelupäällikön poissaolo vaikuttaa vastuualueen tehtävien suorituksen organisointiin koko talousarviovuoden 2024 ajan. Rakennusinsinöörin suunnitellaan suorittavan rakennusmestarin tehtävät ja osan opintovapaalla olevan tilapalvelupäällikön tehtävistä. Mikäli kiinteistöhoiton esimies eläköityy, hänen tehtävänsä suunnitellaan jaettavaksi edellä mainittujen henkilöiden tai muun työnjohdollisen ratkaisun kautta. Tilapalveluiden vakituisen henkilöstöön on laskettu 0,6 htv mahdollista perehdyttämisyksiköä palveluksesta poistuvien seuraajien osilta.

Kehittämisen painopisteet

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet tukevat strategian toteutumista. Tavoitteen tarkoituksena on pyrkiä ohjaamaan palvelualueen toimintaa kohti haluttua. Alla kuvattu lautakunnan päätavoitteet vuodelle 2024.

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailuluku
Palveluiden ja investointien kehittäminen kestäväällä tavalla	Organisaatiouudistuksen jatkaminen/kehittäminen: Tavoitteena on resurssitehokkaasti toimiva organisaatio, joka saavuttaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Sihteeriresurssin tarkastelu.	Talouden tasapainotusohjelman toiminnallisten tavoitteiden saavuttaminen	Tasapainotusohjelman henkilöstösäästöt 2024: 100 000€
Palveluiden ja investointien kehittäminen kestäväällä tavalla	Sote-rakennuskannan jatkon selvittäminen. Hyvinvointialueen jatkosuunnitelmat vaikuttavat tavoitteen toteutumiseen.	Sote-rakennusten käyttöaste hyvinvointialueen palveluissa.	Mahdollisimman monen palvelun säilyttäminen kaupungin rakennuskannassa verrattuna siirtymäkauden alun tilanteeseen.

Tilapalvelut

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailulukku
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Kiinteistöstrategian toteutus. Kaikille kaupungin omistamille kiinteistöille on kehittämissuunnitelma (salkutus). Tavoitteena on muun muassa nostaa niiden rakennusten käyttöasteita, jotka tullaan säilyttämään omistuksessa ja luopua niistä rakennuksista, joiden käyttöaste on vähäinen ja/tai käyttökustannukset ovat suuret toimintaan nähden.	Ylläpitokustannukset/kiinteistöjen määrä	Vertailutieto: Kaupungilla olevien kiinteistöjen hum2 (Trellum salkutusaineisto) (03.10.17) 61876m2, (05.09.23) 55067m2 Tavoite: Hum-neliömäärä on pienempi kuin edellisenä tilikautena
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Puhtaus- ja ruokapalveluiden mitoituksen tarkistaminen	Mitoitetut kiinteistöt Mitoitus tarkistetaan aina toiminnan muuttuessa	Puhtauspalveluiden mitoituksen tarkistaminen. 17.10.2023 mennessä 17/32 tarkistettu. Vuoden 2024 loppuun mennessä tarkistettu 32/32 toimipistettä.
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Sähkön ja lämmön käytön vähentäminen Energian käytön vähenemiseen johtavien toimenpiteiden toteuttaminen (automaattisammutukset, liiketunnistimet, LED-valaistus)	Energian kustannukset/vuosi Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteiden toteutuminen	Energian kustannukset 2022 (sähkö, lämpö)
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Kiinteistönhoidon ja kunnossapidon töiden sujuva ja nopea käsittely sekä kiinteistönhoidon tehokas suunnittelu, valvonta ja dokumentointi. → Kiinteistönhoidon- ja huollon huoltokalenterin ja palvelupyynnöjärjestelmän suunnitelman mukainen käyttöönotto.	Kiinteistönhoidon- ja huollon huoltokalenteri ja palvelupyynnöjärjestelmä käytössä Kiinteistönhoidon palvelupyynnöjärjestelmän käyttöönotto 6/2024 ja huoltokalenterin käyttöönotto 12/2024 mennessä.	Palvelupyynnöjärjestelmä osittain käytössä

Infra- ja ympäristöpalvelut

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailuluku
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Yksityisteiden kunnossapidon siirtäminen tiekuntien vastuulle	Toteutunut/Ei toteutunut	Kaupungin kunnossapidettäviä yksityisteitä ei ole kesäkuun 2024 lopussa yhtään.
Palveluiden ja investointien kehittäminen kestäväällä tavalla	Katuvalaisinten vaihto vähemmän energiaa kuluttaviin LED-valonlähteellisiin.	Vaihdettujen valaisinten määrä.	Vaihdettujen valaisinten määrä 100 kpl

Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailuluku
Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Rakennusrekisterin tietojen ajan tasalle saattaminen (kiinteistöveroselvitys)	Puuttuvien kiinteistöjen määrä kokonaismäärän arvioon verrattuna	Rakennusrekisterin ajantasaisuus. Tavoite 100%.
Yritysmuotoinen ajattelutapa – yrityspalveluiden kehittäminen elinvoiman ja hyvinvoinnin veturina	Liike- ja teollisuustonttipörssin uudistaminen ja näkyvyyden lisääminen	Myydyt/vuokratut liike- ja teollisuustontit Tehdyt toimenpiteet	Tavoite: 1 myyty/vuokrattu tontti
Monipuolisen asumisen mahdollistaja	Uudistaa tonttimarkkinointi ja luoda toimiva tonttipörssi mikä tavoittaa kiinnostuneet asiakkaat	Myytyjen omakotitalo- ja vapaa-ajan tonttien määrä	Tavoite: 1 luovutettu tontti
Monipuolisen asumisen mahdollistaja	Rakennusvalvonnan sujuva ja nopea lupakäsittely sekä ennakoiva ohjaus uuden rakennuslain muutosten osalta. Rakennuslupien määrän ennakoidaan laskevan lakimuutosten myötä.	Rakennuslupien määrä Käsittelyaika	Tavoite: 50% vuoden 2022 määrästä Käsittelyaika 1 kk

Kehittämisen painopisteet

Tilapalvelut

Vuonna 2022 aloitettiin kiinteistöstrategian luominen esiselvityksen tekemisellä. Vuoden 2023 aikana tavoitteena oli kiinteistöstrategian valmiiksi saattaminen. Vuoden 2024 aikana on tavoitteena lähteä toteuttamaan aktiivisesti kiinteistöstrategiaa nostamalla niiden rakennusten käyttöasteita, jotka säilytetään omistuksessa ja luopumalla niistä rakennuksista, joiden käyttöaste on vähäinen ja/tai käyttökustannukset ovat suuret toimintaan nähden. Kiinteistöstrategian toteuttamista seurataan vuosittain.

Kiinteistöstrategian mukaiset toimenpiteet tuovat muutoksia suoraan tilapalveluiden toimintaan sekä kiinteistöistä aiheutuviin kustannuksiin. Muutoksia tuo myös sivistyspalveluiden tilapalveluiden kanssa yhteistyössä tekemä kouluverkkoselvitys. Selvityksen perusteella tehtävät muutokset vaikuttavat suoraan tilapalvelut yksikköön; sekä kiinteistöjen hoitoon ja kunnossapitoon, sekä siivous- ja ruokahuoltoon.

Säästötoimenpiteitä käydään myös edelleen aktiivisesti läpi. Sähkönkulutukseen suurimmat säästöt saadaan rakennusten ilmanvaihdon yöaikaisilla säädöillä sekä esimerkiksi valaistusaikoja muuttamalla. Toiminnallisena tavoitteena on säästöjä edistävien toimenpiteiden toteuttaminen, esimerkiksi liiketunnistimien, LED-valaistuksien sekä automaattisammutuksien lisäämisellä. Rakennusten lämpötiloja laskettiin jo vuoden 2023 aikana ja lämpötilojen seuranta jatketaan etenkin yleisten esim. käytävötilojen osalta. Yhden asteen lämpötilan laskulla saavutetaan noin 5 % säästö lämmityskustannuksista. Energiakustannusten muodostumista ja niihin vaikuttamista tutkitaan kokonaisuutena.

Siivouspalveluissa jatketaan siivousmitoituksen tarkastamista. Mitoitustarkastuksessa siivouskohteiden siivoustasoa, työajan käyttöä, siirtymiä ja taajuuksia tarkastellaan uudelleen ja mitoitusarkistukset voivat tuoda muutoksia siivousyksikön toiminnan vaatimiin henkilötyövuosiin.

Ruokapalveluiden elintarvikekustannukset nousevat edelleen 20 % vuodelle 2024. Vaikka raaka-aineiden hinnat jatkavat nousuaan, pyritään ruokapalveluissa kuitenkin noudattamaan annettuja ravitsemussuosituksia. Ateriapalveluiden järjestämistä tarkastellaan kokonaisuutena. Tämä tarkoittaa haasteiden lisääntymistä ruokalistasuunnittelussa sekä lisäksi tarkkaa ostosten ohjaamista, hintojen seuraamista ja tiukkaa hävikin seuranta.

Infra- ja ympäristöpalvelut

Yksikön sisäisen yhteistyön tiivistäminen ja tuotettavien palveluiden kehittäminen. Vastuualueen eri palvelut koostuvat monista eri työkoneilla tehtävistä palveluista ja näiden työkoneiden pitäminen riittävän asianmukaisessa kunnossa on erittäin tärkeä asia, että yksikön palvelut voidaan toteuttaa asianmukaisesti ja turvallisesti. Kalustoa ei saa päästää ikääntymään liian vanhaksi, jolla varaudutaan, että palvelut voidaan tuottaa asianmukaisesti.

Huonokuntoisten katujen sidottujen pintojen muuttaminen sorapintaiseksi, jolloin niitä voidaan hoitaa täysin koneellisesti.

Katuvalaisimia vaihdetaan vähemmän energiaa kuluttaviin LED-valaisimiin energiakustannusten, turvallisuuden ja huoltotarpeen parantamiseksi.

Vilppulan myytävien teollisuustonttien metsän hakkuut toteutetaan alueen viihtyisyyden lisäämiseksi ja markkinoinnin tehostamiseksi.

Vilppulan ja Mäntän Myllyrannan satama-alueiden kehittämistä jatketaan.

Paikallisten vesiosuuskuntien sekä Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy:n yhteistyön tiivistäminen ja opastaminen yhteistyössä Pirkanmaan ELY-keskuksen sekä Ympäristöterveyshuollon kanssa.

Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut

Tulevana vuonna kehitetään yritysten sijoittumista kaupunkiin ja rakentamisen ennako-ohjausta. Vuonna 2023 laaditun yritys- ja teollisuustonttien analysoinnin kehittämistoimet konkretisoituvat vuonna 2024 tavoitteena uudistaa nykyinen Teollisuustonttipörssi.

Vastuualue pyrkii tehostamaan edelleen pitkään myynnissä olleiden omakotitonttien myyntiä uudella myyntikonseptillä myymällä tontteja lisäalueiksi ilman rakentamisvelvoitetta. Uusi

myyntikonsepti otettiin käyttöön 2022 kesällä ("Mitä tekisit suurella tontilla"). Kaupungin myynnissä olevat tontit ovat nähtävissä kaupungin nettisivuilla toimivassa paikkatietojärjestelmässä, tonttipörssissä, jonka uusiminen ja yhdistäminen karttapalveluun on suunnitelmassa.

Vuonna 2024 viedään eteenpäin Tehtaan alueen osayleiskaavaa ja asemakaavaa sekä Mustalahden teollisuusalueen laajentamista. Kolhossa on vireillä Metsomäen tuulivoimaosayleiskaava.

Infrapalveluiden kanssa kehitetään Myllyrannan aluetta ja Ratakadun liityntäpysäköintiä.

Kaupunki varautuu uuden rakentamislain ja siihen liittyvän alueiden käytön digitalisuuteen liittyvien säädösten johdosta sekä paikkatiedon hallinnan että tuottamisen osaamisen kehittämiseen. Rakennetun ympäristön digitalisaatioon liittyen kaikki kunnat ovat osallisena valtakunnallisessa RYHTI-hankkeessa. Kaavoituksessa ja rakentamisen luvituksessa syntyvät tiedot tullaan kokoomaan saataville yhtenäisessä muodossa, jota varten luodaan valtakunnallinen rakennetun ympäristön tietojärjestelmä.

Uusi rakennuslain voimaantulo 1.1.2025 vaikuttaa rakennusvalvonnan luvista saataviin tuloihin laskevasti jo vuonna 2024. Rakennusvalvonnan rooli ennako-ohjauksessa korostuu. Rakennusjärjestys tulee uuden lain johdosta laadittavaksi uudelleen, samoin rakennuspalveluiden hinnasto. Rakennusvalvonnassa on myös työn alla rakennusten käyttötarkoitukseluokituksen muutos nelinumeroiseksi, uutena otetaan käyttöön pysyvä huoneistotunnus (PHT), mitkä aiheuttavat muutoksia ja korjaustöitä.

Rakennusrekisterin tarkistustyöt vuodella 2024 jatkuvat Mäntän taajamassa projektisuunnitelman mukaisesti.

ELY-keskuksen järjestämä joukkoliikenne oli kilpailutuksessa syksyllä 2023, uusi sopimuskausi alkaa 1.8.2024. Uutena palveluna tulee järjestettäväksi linja-autovuoro rautatieasemalle Tampereen työssäkäyntiä varten aamujunalle ja iltapäivällä paluuseen. Tutkimme pitkäjänteisesti saavutettavuuden parantamista.

Palvelualueen riskien arviointi

Vastuualue	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakoimiseksi ja hallitsemiseksi	Vai- utus 1 - 3	Toden näköi- syys 1 - 3	Vastuuhenkilö ja toimintayksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
<u>Kaupunkikehitys- palvelut</u>						
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Henkilöstön vaihtuvuus, jolloin tehtävien hoito keskeytyy tai hidastuu	Koulutus Perehdytys Seuranta	2	3	kaupunkikehitys johtaja vastuualueiden esihenkilöt	Kaupunkikehitys lautakunta seuraa
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Sopimukset toteutuvat puutteellisesti, virheellisesti, tai vastoin tilaajan etua	Seuranta Reklamointi Koulutus	2	1	kaupunkikehitys johtaja vastuualueiden esihenkilöt	Kaupunkikehitys lautakunta seuraa
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Hallitsemattomat kustannukset kasvavat odottamattomasti.	Talouden säännöllinen seuranta osaston sisäisissä palavereissa	2	2	kaupunkikehitys johtaja vastuualueiden esihenkilöt	Kaupunkikehitys lautakunta seuraa

Taloudellisten tavoitteiden riskit	Investointien kokoluokka kantokykyyn nähden	Pitkän aikavälin investointi- ja rahoitussuunnitelmat. Omaisuudenhallinnan kehittäminen	3	1	kaupunkikehitysjohtaja	Kaupunkikehitys-lautakunta seuraa
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Investointihankkeille ei myönnetä rahoitusta	Seuranta	3	2	kaupunkikehitysjohtaja	Avustushakemusten suunnitelmallinen ohjelmointi ja aikatauluttaminen.
Toimintaympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Toimintaympäristön muutos	Seuranta, toimintamallit			johtoryhmät	Väestönkehitys. Elinkeinoelämän muutos. Valtiontalous ja hallituspolitiikka. Hyvinvointialueen rahoitus
Ulkopuoliset riskit	Ulkoisista olosuhteista johtuen ajaututaan työ- ja toimintatapoihin, joiden toimivuutta ei ehditä suunnittelemaan	Toimitilas suunnittelu, asiointimahdollisuuksien tarjoaminen, etätönn edellyttämien johtamis- ja työskentelytaitojen kehittäminen.	2	2	johtoryhmät	Kaupunkikehitys-lautakunta seuraa
Ulkopuoliset riskit	Katkokset ICT-järjestelmissä. Mahdolliset kyberhyökkäykset	Varautumissuunnitelmat	3	1	kaupunkikehitysjohtaja, varautumisvastavat	johtoryhmät
Ulkopuoliset riskit	Henkilöstö ja omaisuustietojen päätyminen väärin käsiin.	Varautumissuunnitelmat	1	1	kaikki työntekijät	johtoryhmät
Henkilöstöriskit	Resurssien vähäisyys > kaikilla ei ole sijaisia Työmäärän kasvu	Työhyvinvoinnista huolehtiminen. Verkostoituminen seutukuntien kollegojen kanssa.	2	1	kaupunkikehitysjohtaja, vastuualueet raportoivat	johtoryhmät
Henkilöstöriskit	Sairastavuus ja poissaolot kasvavat	Työhyvinvoinnista huolehtiminen	2	1	kaupunkikehitysjohtaja	johtoryhmät

Riskien hallinta

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnan tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä.

Kaupunkikehityspalveluiden sisäinen valvonta koostuu viidestä osa-alueesta.

1. Johtamis- ja valvontakulttuuri rakentuu organisaation eettisistä periaatteista ja arvoista, yksilöistä ja heidän henkilökohtaisista ominaisuuksistaan sekä organisaation toimintaperiaatteista. Se muodostaa perustan, johon muiden osatekijöiden avulla voidaan

rakentaa systemaattinen valvontarakenne. Vastuualueiden johtavien viranhaltijoiden tehtävänä on huolehtia sisäiselle valvonnalle myönteisen ilmapiirin luomisesta omalla vastuualueellaan. Henkilöstön tulee ymmärtää sisäisen valvonnan merkitys, noudattaa annettuja ohjeita ja määräyksiä sekä pyrkiä omilla toimillaan edistämään organisaation tavoitteiden saavuttamista.

2. Johtamis- ja valvontakulttuuri vaikuttaa tapaan, jolla organisaation tavoitteita asetetaan, riskejä arvioidaan, toimintaa seurataan ja arvioidaan. Samalla kun suunnitteluprosesseissa asetetaan tavoitteita, suunnitellaan missä ja miten tavoitteiden seuranta tapahtuu. Tavoitteenasettelu tulee tehdä selkeästi yksikkö-, tiimi- ja yksilötasolla ja samalla sopia seurantakäytännöistä. Vastuualueiden johtavat viranhaltijat vastaavat siitä, että yksikön henkilöstön tehtävänkuvat, toimivalta ja vastuut ovat ajantasaisia, ja että ne on asianmukaisesti määritelty. Jokaisen esihenkilön on myötävaikutettava edellytyksiin tehtävistä suoriutumiseen ja tavoitteiden saavuttamiseen. Esihenkilön on myös varmistettava, että henkilöstö hallitsee tehtävänsä edellyttämät taidot.
3. Valvontatoimenpiteet koostuvat esimiehen suorittamasta jatkuvasta seurannasta sekä erikseen rakennetuista taloustoimen ja muista kontroleista. Sisäisten kontrollien avulla pyritään sekä ehkäisemään että havaitsemaan virheitä ja väärinkäytöksiä. Kontroleihin kuuluvat erilaiset vastuutukset, hyväksymiskäytännöt ja täsmätykset sekä päätöksenteon ja raporttien seuraaminen. Vastuualueiden johtavien viranhaltijoiden velvollisuutena on ohjata ja seurata alaistiaan toimintaa sekä henkilöstöä asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Viranhaltijoiden tulee toimeenpanna riittävät sisäistä ja riskienhallinta koskevat menettelytavat, niitä koskevien sisäisten määräysten mukaisesti, ja valvoa niiden toimivuutta. Kaupunkikehityksen toimiala vastaa pääosin kaupungin investoinneista, joihin liittyy lähes aina talousarviovaikutteisia hankintoja. Sopimushallinnalla on merkittävä rooli hankintojen elinkaaren aikana, jota valvotaan vastuualueiden johtavien viranhaltijoiden toimesta. Ostopalvelusopimukset ovat monituottajamallissa kriittinen yhteisymmärryksen tuottava asiakirja, johon sopimuksen laatijalla on oltava täysi ymmärrys.
4. Tiedonvälityksessä tavoitteena on varmistaa luotettavan, tarkoituksenmukaisen ja oikea-aikaisen informaation tuottaminen päätöksenteon tueksi. Tiedon on kuljettava ylhäältä alas, alhaalta ylös ja poikki organisaation. Jokaisen tehtävä on vaikuttaa osaltaan myötävaikuttavasti viestintään.
5. Seurannassa, jossa hyödynnetään tietojärjestelmiä ja toiminnanohjausjärjestelmiä. Raportointivelvoitteiden asettaminen ja raporttien sisältämien tulosten vertailu asetettuihin tavoitteisiin kuuluu seurantaan. Seurantatiedon tulee olla luotettavaa ja tietoa tulee aktiivisesti analysoida. Tilivelvolliset viranhaltijat vastaavat annettujen ohjeiden mukaisesti vastuualueidensa taloudesta. Kaupunkikehityksen toimialalle kuuluu laajalti työhyvinvointiin liittyviä riskejä, joita kartoitetaan ja ennalta ehkäistään jokaisen esihenkilön valvomana, jokaisen toimesta.

Vastuualueiden riskien arviointi

Tilapalvelut	Tunnistettu riski/kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakointiksi ja hallitsemiseksi	Vaikutus 1 - 3	Todennäköisyys 1 - 3	Vastuuhenkilö ja toimintayksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Kiinteistöstrategiaa ei saada laadittua ja käsiteltyä	Projektin seuranta osaston sisäisissä palavereissa	3	1	kaupunkikehitysjohtaja tilapalvelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Rekrytoinnit epäonnistuvat	Positiivisen työnantajakuvaan omaaminen	3	2	Koko organisaatio	Johtoryhmät
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Sähkö- ja lämpöenergian hinnanvaihtelut	Hintasuojuukset, energiatehokkuustoittoimenpiteet	2	2	kaupunkikehitysjohtaja	johtoryhmät
Toimintaympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Rakennetun omaisuuden korjausvelan kasvu	Tarpeettomasta omaisuudesta luopuminen. Pitkän aikavälin investointi- ja rahoitussuunnitelmat. Omaisuudenhallinnan kehittäminen.			tilapalvelut	johtoryhmät
Ulkopuoliset riskit	Odottamattomat vahingot ja onnettomuudet Sää → odottamattomat kunnossapitokustannukset	Vakuutukset Säännölliset tarkastukset ja huollot	2	1	kaupunkikehitysjohtaja, tilapalvelupäällikkö, infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Palveluiden järjestämisen riskit	Kiinteistöjen, tilojen, laitteiden ja kaluston vahingot	Toimintaohjeet Huolto Vakuutukset Koulutukset	1	1	kaupunkikehitysjohtaja tilapalvelupäällikkö infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Palveluiden järjestämisen riskit	Henkilöstö vaihtuu, rekrytoinnit voivat epäonnistua (epäjatkuvuus). Toiminnalliset tavoitteet epäonnistuvat.	ennakointi	3	2	kaupunkikehitysjohtaja tilapalvelupäällikkö	johtoryhmät

Kaupunkikehityspalveluiden taloudellisen ja toiminnallisen riskin muodostaa kaupungin suuri kiinteistömäärä, mikäli kiinteistöstrategiaa ei saada laadittua, tai varhaiskasvatus- ja kouluverkko selvitykseen pohjautuvia toimenpiteitä saada käynnistettyä/toteutettua. Toisena suurena riskinä nähdään tilapalveluihin ja infrapalveluihin liittyvä maailman tilanteesta johtuva hallitsemattomien kustannusten nousu (sähkö, polttoaineet, vakuutukset).

Henkilöstöriskin muodostaa etenkin ruoka- ja puhtauspalveluissa sijaisten puute ja henkilöstön vaihtuvuus. Vastuualueiden esimiehillä ei ole päteviä sijaisia.

Vastuualue/ Toimintayksikkö	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakoi-miseksi ja hallitse-miseksi	Vaikutus 1 - 3	Todennäköisyys 1 - 3	Vastuuhenkilö ja toimintayksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
<u>Infra- ja ympäristöpalvelut</u>						
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Kaupungin ylläpitämien yksityisteiden siirto ei toteudu suunnitelman mukaisesti	Aloituskokouksen hyvä valmistelu	3	2	Infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Yleisen hintatason nousu vaikeuttaa talousarvio toteuttamista	Toteutumana jatkuva seuranta	2	2	infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Toimintaympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Infran korjausvelan kasvaminen	Omien kriittisten toimintojen vaihtoehtoiset toteuttamistavat	2	1	infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Ulkopuoliset riskit	Eri palveluntuottajat eivät pysty tuottamaan sovittuja palveluja	Varautuminen eri vaihtoehtoihin palvelujen tuottamisessa	3	2	infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Palveluiden järjestämisen riskit	Kaluston ikääntyminen vaikeuttaa palvelujen tuottamisen	Kalustoa ei saa päästää ikääntymään liikaa	3	3	infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Henkilöstöriskit	Henkilöstön pysyminen työssä	Työhyvinvoinnin lisääminen	2	2	infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Muu tunnistettu riski	Ääriolosuhteet ja ympäristövahingot	Ilmastonmuutokseen varautuminen	2	2	infrapalvelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa

Katujen talvikunnossapidossa on riskinä tunnistettu lakisääteisten kunnossapitotehtävien täyttämisen henkilöstön yllättävien poissaolojen yhteydessä.

Vastuualue/ Toimintayksikkö	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakoimiseksi ja hallitsemiseksi	Vaikutus 1 - 3	Todennäköisyys 1 - 3	Vastuuhenkilö ja toimintayksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
<u>Kaupunkisuunnittelu- ja lupapalvelut</u>						
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Kaavat eivät etene suunnitellusti	Seuranta	1	1	Kaupunkisuunnittelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Rakennusvalvonnan tulojen arvioitu suurempi väheneminen	Ennako-ohjaus, tiedottaminen (uusi rakennuslaki), seuranta	2	2	Kaupunkisuunnittelupäällikkö ja rakennustarkastaja	Osastopalaverit Kaupunkikehityslautakunta seuraa
Ulkopuoliset riskit	Seudullisen joukkoliikenteen kustannusten odottamaton kasvu	Seuranta	2	1	Kaupunkisuunnittelupäällikkö	Kaupunkikehityslautakunta seuraa

TULOSLASKELMAOSA

Talousarvion ja -suunnitelman kokonaistaloudellinen kuva välittyy tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Tuloslaskelma osoittaa tulo-rahoituksen riittävyyden palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Oheinen tuloslaskelma on laadittu ulkoisista tuotoista ja kuluista. Tiedot eivät ole vertailukelpoisia edelliseen talousarvioon ja tilinpäätöksen toteutumisiin nähden johtuen sote-uudistuksen muutoksista organisaatioon.

Talousarvion toimintatuotot ja toimintakulut

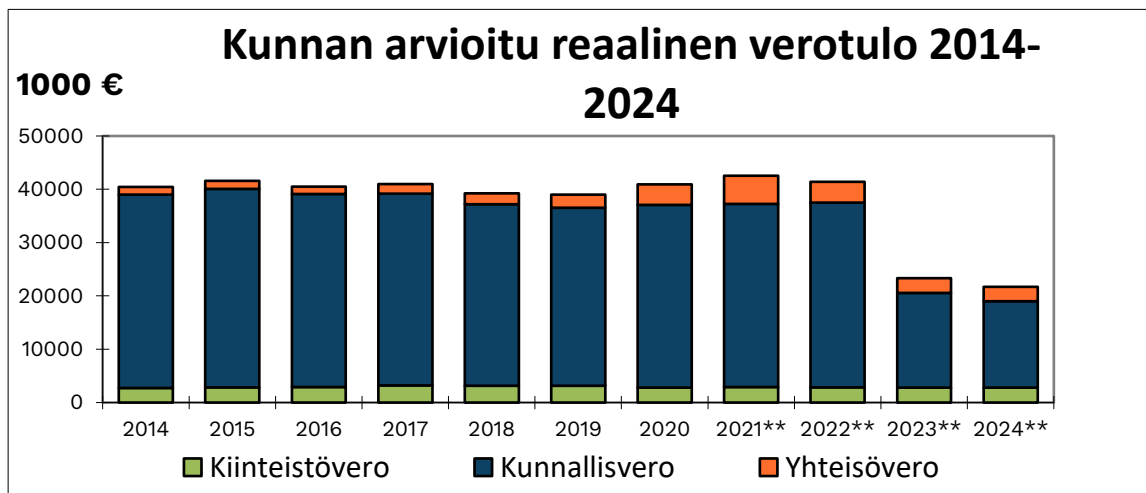
Toimintatuotot muodostuvat myynti- ja maksutuotoista, tuista ja avustuksista, vuokratuotoista ja muista toimintatuotoista.

Toimintakulut muodostuvat henkilöstökuluista, palvelujen ostosta, aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostosta, avustuksista, vuokrista ja muista kuluista.

Verotulot

Verotulot koostuvat kunnan tuloverosta, osuudesta yhteisöveron tuottoon sekä kiinteistöverosta. Kaupungin tuloveroprosenttiin tehtiin lakisääteinen 12,64 prosenttiyksikönleikkaus. Kiinteistöveroprosentteihin ei tullut muutosta talousarviovuodelle 2024, muutoin kuin maapohjan osalta ja sen erilliseen verotukseen varauduttiin 1,30%. Tuloveroprosentiksi vahvistettiin 9,90% pyörityssäännön mukaisesti.

Vuonna 2024 Mänttä-Vilppulan kaupungin kiinteistöveroprosentit ovat: yleinen kiinteistövero 1,10 %, vakituinen asuinrakennus 0,60 %, muut kuin vakituiset asuinrakennukset 1,15 %, yleishyödylliset yhteisöt 0,00 % ja voimalaitokset 1,40 %. Kiinteistöveroprosentit ovat samat kuin vuonna 2023. Verotulojen määrä laski vuodesta 2023. Verotulojen arvioinnissa on käytetty hyväksi Kuntaliiton veroennustekehikkoa tarkistaen sitä alueellisilla suhdanne-ennusteilla.

Valtionosuudet

Valtionosuudet perustuvat valtiovarainministeriön tekemiin laskelmiin. Valtionosuuslaskelmissa on huomioitu verotuloihin perustuva tasaus ja veromenetyksen korvaus. Valtionosuuksien yhteydessä huomioidaan ja maksetaan tai peritään myös kotikuntakorvauksen netto-osuus. Mänttä-Vilppulan valtionosuuksien "nousu" tulee opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien yhteydessä korvattavan valmistavan opetuksen erästä.

Toimintakate

Toimintakate on toimintatuottojen ja toimintakulujen summa. Käytännössä se kertoo, kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Vuoden 2024 toimintakate on -21.631.780,00, lähes sama kuin edellisenä vuonna noin 200 000 parannuksella.

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot ja -kulut esitetään ennen vuosikatetta. Rahoituserissä merkittävimmän erän muodostavat korkokulut. Korkotasoa on noussut voimakkaasti viimeisen vuoden aikana ja korkokehityksen ennakoitaan jatkuvan. Mänttä-Vilppulan kaupungilla on korkosuojausaste noin 80 %. Korkokulut on talousarvioon arvioitu -0,53 miljoonan euron suuruisina.

Yhteensä rahoitustuottojen kanssa rahoitustuottojen ja -menojen netto on arviolta -0,31 milj. euroa.

Mänttä-Vilppulan kaupungin lainakannan arvioidaan nousevan ensi vuonna uuden pitkäaikaisen rahoituksen myötä 1,5 miljoonaa euroa. Lainalla rahoitetaan ainakin osa investoinneista ja lyhytaikaiseen rahoitukseen turvaututaan myös kassanriittävyyden turvaamiseksi.

Vuosikate

Vuosikate on tuloslaskelman toimintakatteeseen, verotulojen, valtionosuuksien ja rahoitustuottojen ja -kulujen summa. Jotta kunnan talous olisi tasapainossa vuosikatteella tulisi pystyä kattamaan poistot ja lainan lyhennykset. Jos vuosikate on negatiivinen, tulorahoitus ei riitä kattamaan menoja vaan ne tulee rahoittaa vieraalla pääomalla.

Talousarvioesityksessä vuosikatteen muodostuu ulkoisten erien osalta 2,95 milj. euroa.

Poistot

Poistot ovat kaupungin käyttöomaisuuden jaksotettuja vuosikuluja. Poistot on laskettu kaupunginvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Poistot on kirjattu kustannuspaikoille. Poistojen kokonaismäärä on talousarviossa noin 2,6 milj. euroa. Mänttä-Vilppulan kaupungin purettavien kiinteistöjen poistuminen tuo tähän vähennystä vuositasolla, mutta purkuvuonna rasittaa tulosta vastaavasti enemmän. Talousarvioon ei ole budjetoitu alaskirjauksia rakennusten osalta, koska poistettavien kiinteistöjen suunnitelma ensi vuoden osalta ei ole vahvistunut. Talousarviossa on varattu 100.000 euroa purkukuluihin.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos kertoo tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotuksen poistojen jälkeen.

Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävät erät ovat poistoero- ja tuloksenkäsittelyeriä. Näiden jälkeen muodostuu tilikauden ylijäämä/alijäämä. Positiivinen tulos lisää kaupungin vapaata omaa pääomaa tai kaupungin varauksia. Negatiivinen tulos syö omaa pääomaa eikä varauksia ole mahdollista tehdä.

Tilikauden ylijäämäksi talousarviossa 2024 muodostuu 375.690,00 euroa.

Tuloslaskelma

Tuloslaskelma esitetään talousarviossa ulkoisin luvuin. Vertailuvuosien tiedot sisältävät Juupajoen kustannukset sote-palveluiden osalta.

TULOSLASKELMA, ulkoinen

	TP2022	TA2023	TA2024
TOIMINTATUOTOT			
Myyntituotot	10.419.095,74	1.166.100,00	1.116.740,00
Maksutuotot	5.070.180,15	424.900,00	331.800,00
Tuet ja avustukset	2.107.430,91	995.000,00	738.510,00
Muut toimintatuotot	1.916.433,54	2.691.310,00	2.903.190,00
TOIMINTATUOTOT	19.513.140,34	5.277.310,00	5.090.240,00
TOIMINTAKULUT			
Henkilöstökulut	-18.710.341,91	-16.289.430,00	-16.301.500,00
Palvelujen ostot	-63.048.550,79	-5.282.500,00	-5.169.860,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3.214.782,15	-3.553.870,00	-3.301.510,00
Avustukset	-2.888.487,26	-1.478.800,00	-1.517.870,00
Muut toimintakulut	-1.359.116,99	-542.300,00	-443.280,00
TOIMINTAKULUT	-89.221.279,10	-27.146.900,00	-26.734.020,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-69.708.138,76	-21.869.590,00	-21.643.780,00
Verotulot	44.507.584,80	24.750.000,00	24.251.000,00
Valtionosuudet	26.720.078,00	548.368,00	653.540,00
Korkotuotot	132.021,54	70.000,00	100.000,00
Muut rahoitustuotot	937.865,58	100.000,00	115.000,00
Korkokulut	-233.312,67	-527.000,00	-527.000,00
Muut rahoituskulut	-18.675,79		
Rahoitustuotot ja -kulut	817.898,66	-357.000,00	-312.000,00
VUOSIKATE	2.337.422,70	3.071.778,00	2.948.760,00
Suunnitelman mukaiset poistot	-2.632.432,33	-2.678.620,00	-2.573.070,00
Arvonalentumiset	-614.978,37		
Poistot ja arvonalentumiset	-3.247.410,70	-2.678.620,00	-2.573.070,00
TILIKAUDEN TULOS	-909.988,00	393.158,00	375.690,00
Poistoeron muutos	4.150,00		
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-905.838,00	393.158,00	375.690,00

Taloussuunnitelma 2023–2025

TULOSLASKELMA, ulkoinen

	TA2024	TS2025	TS2026
TOIMINTATUOTOT			
Myyntituotot	1.116.740	1.116.740	1.116.740
Maksutuotot	331.800	331.800	331.800
Tuet ja avustukset	738.510	738.510	738.510
Muut toimintatuotot	2.903.190	2.903.190	2.903.190
TOIMINTATUOTOT	5.090.240	5.090.240	5.090.240
TOIMINTAKULUT			
Henkilöstökulut	-16.301.500	-16.419.816	-16.551.174
Palvelujen ostot	-5.169.860	-5.169.860	-5.169.860
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3.301.510	-3.301.510	-3.301.510
Avustukset	-1.517.870	-1.517.870	-1.517.870
Muut toimintakulut	-443.280	-1.543.280	-1.643.280
TOIMINTAKULUT	-26.734.020	-27.952.340	-28.183.700
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-21.643.780	-22.862.100	-23.093.450
Verotulot	24.251.000	24 673 000	24 971 000
Valtionosuudet	653.540	1 325 960	1 369 890
Korkotuotot	100.000	100.000	100.000
Muut rahoitustuotot	115.000	100.000	100.000
Korkokulut	-527.000	-524.000	-513.000
Muut rahoituskulut			
Rahoitustuotot ja - kulut	-312.000	-324.000	-313.000
VUOSIKATE	2.948.760	2.812.860,00	2.934.440,00
Suunnitelman mukaiset poistot	-2.573.070	-2.624.530	-2.677.020
TILIKAUDEN TULOS	375.690	188 330	257 420
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	375.690	188 330	257 420

INVESTOINTIOSA

Investointiosassa käsitellään pitkävaikutteiset menot, jotka tuloslaskelmassa vuosittain käsitellään suunnitelman mukaisina poistoina.

Hankeryhmä tarkoittaa investointikokonaisuutta joko siten, että yhteen ylläpitokohteeseen tehdään useampi pienempi investointi tai hankeryhmä sisältää useamman ylläpitokohteen, joihin investoidaan. Kaupunginvaltuusto myöntää määrärahat ja tuloarviot hankeryhmälle kokonaisuutena. Hankeryhmän alla esitetty kokonaisuus on suunnitelma, jonka sisällä käytettävät määrärahat ja tuloarviot voivat ylläpitokohteiden välillä muuttua, mutta hankeryhmän määräraha ja tuloarvio on valtuustoon nähden sitova.

Investointiosan irtaimen käyttöomaisuuden hankintamääräraha on tarkoitettu sellaisen irtaimen hankintaan, jonka hankintahinta on pääsääntöisesti yli 10.000 euroa (ilman arvonlisäveroa). Tätä pienemmät hankinnat ovat aina käyttömenoja. Vuosikorjaukset ovat aina käyttömenoja riippumatta hankintahinnasta. Osakkeet ja osuudet sekä maan osto merkitään investointiosaan, joista ei tehdä poistoja.

Investoinnit käsitellään osana hankeryhmiä, joita ovat:

1. osakkeet ja osuudet
2. aineettomat hyödykkeet
3. maa- ja vesialueet
4. uudisrakentaminen
5. rakennukset
6. kiinteät rakenteet ja laitteet
7. koneet ja kalusto
8. HYTE-toiminta
9. kulttuuri ja taide

Hankeryhmien kuvaukset ja niihin suunniteltu merkittävin toiminta on seuraava. Hankeryhmän alla esitetty kokonaisuus on suunnitelma, jonka sisällä käytettävät määrärahat ja tuloarviot voivat ylläpitokohteiden välillä muuttua, mutta hankeryhmän määräraha ja tuloarvio on valtuustoon nähden sitova.

Hankeryhmä 1: osakkeet ja osuudet	aiempi toteutuma	TA2024	TA2024	TA2024	TS2025	TS2026
Kuvaus:		meno	tulo	netto		
Ei suunniteltuja hankintoja.		0	0	0		

Hankeryhmä 2: aineettomat hyödykkeet	aiempi toteutuma	TA2024	TA2024	TA2024	TS2025	TS2026
Kuvaus:		meno	tulo	netto		
Virtuaaliklusterin levyjärjestelmä.		-60 000	0	-60 000		

Hankeryhmä 3: maa- ja vesialueet	aiempi toteutuma	TA2024	TA2024	TA2024	TS2025	TS2026
Kuvaus: Maaomaisuus		meno	tulo	netto		
Määrärahavaraus.		-100 000	10 000	-90 000		

Hankeryhmä 4: uudisrakentaminen	aiempi toteutuma	TA2024	TA2024	TA2024	TS2025	TS2026
					5	6

Kuvaus: Muu kuin korjaus- ja täydennysrakentaminen		meno	tulo	netto		
Ratakadun liityntäpysäkki, MAHDOOLLISEN UUDEN KOULUN SELVITYKSET		-300 000	0	-300 000		

Hankeryhmä 5: rakennukset	aiempi toteutuma	TA2024	TA2024	TA2024	TS2025	TS2026
Kuvaus: Korjaus- ja täydennysrakentaminen		meno	tulo	netto		
Savosenmäen koulun ilmanvaihtojärjestelmä. Kotiseutumuseon siirto. Koskelan yläkoulun/lukion korjaukset. Sote-rakennuksiin kohdistuvat investoinnit tutkitaan talousarviovuoden aikana erikseen.	-81 500	-1 082 500	147 500	- 935 000	600000	

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	aiempi toteutuma	TA2024	TA2024	TA2024	TS2025	TS2026
Kuvaus: Infra, kunnallistekniikka		meno	tulo	netto		
Myllyrannan aluekehittäminen. Katujen kunnan parantaminen ja niiden suunnittelu (esimerkiksi Savonlinnantie). Laiturit.	-147 124	-565 000		-565 000	400 000	

Hankeryhmä 7: koneet ja kalusto	aiempi toteutuma	TA2024	TA2024	TA2024	TS2025	TS2026
Kuvaus: Irtaimisto		meno	tulo	netto		
Työlaitteet, joilla voidaan tehostaa omaa työtä.		-55 000	0	-55 000	-300000	

Hankeryhmä 8: HYTE-toiminta (liikunta, hyvinvointi)	aiempi toteutuma	TA2024	TA2024	TA2024	TS2025	TS2026
Kuvaus: toiminnallisuus, joka liittyy pääasiassa THL:n prosessi- ja tulosindikaattoreihin		meno	tulo	netto		
Ulkokuntoilulaitteet.		-35 000	0	-35 000	0	

Hankeryhmä 9: kulttuuri ja taide	aiempi toteutuma	TA2024	TA2024	TA2024	TS2025	TS2026
Kuvaus:		meno	tulo	netto		
		-15 000	0	-15 000	0	

Kaikkien hankeryhmien tämänhetkiset toteumat, talousarviovuoden 2024 esitys ja suunnitelmavuosien 2025 ja 2025 arviot ovat seuraavassa taulukossa.

Yhteenvetotaulukko	aiempi toteuma	TA2024	TA2024	TA2024	TS2025	TS2026
Hankeryhmät		meno	tulo	netto		
1. osakkeet ja osuudet				0		
2. aineettomat hyödykkeet		-60 000		-60 000		
3. maa- ja vesialueet		-100 000		-90 000		
4. uudisrakentaminen		-300 000		-300 000		
5. rakennukset	-81 500	-1 082 500	147 500	-935 000	-600000	
6. kiinteät rakenteet ja laitteet	-147 124	-565 000		-565 000	-400000	
7. koneet ja kalusto		-55 000		-55 000	-300000	
8. HYTE-toiminta		-35 000		-35 000	-35000	
9. kulttuuri ja taide		-15 000		-15 000	-20000	
Investointimenot		-2 262 500		-2 055 000	-135 500	
Investointitulot						
Omaisuuksien myynti			10 000			
Rahoitusosuudet			147 500			

INVESTOINTIKORTIT

Kortit sisältävät tarkemmat kuvaukset merkittävimmistä projekteista.

Hankeryhmä 3: maa- ja vesialueet	
Nimi:	Maanosto
Kuvaus:	Raakamaan hankkiminen yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja toteuttamista varten.
Vastuunalainen viranhaltija:	kaupunkisuunnittelupäällikkö

Hankeryhmä 4: uudisrakentaminen	
Nimi:	Ratakadun liityntäpysäkki
Kuvaus:	Liityntäpysäkki parantaa joukkoliikenteen saatavuutta keskeisellä ja näkyvällä paikalla. Kaupungissa on noin 800 opiskelijaa. Linja-autoasemaa ei ole.
Vastuunalainen viranhaltija:	kaupunkisuunnittelupäällikkö, infrapalvelupäällikkö
Hankeryhmä 4: uudisrakentaminen	
Nimi:	Mahdollisen uuden koulun selvitykset
Kuvaus:	Mikäli kaupunginvaltuusto päättää aloittaa uudisrakentamisen valmistelemisen.
Vastuunalainen viranhaltija:	rakennusinsinööri

Hankeryhmä 5: rakennukset	
Nimi:	Vilppulankosken päiväkodin yhdistelmäuuni
Kuvaus:	Investoinnin perusteena on nykyisen yhdistelmäuunin tekninen

	ikä sekä sen tuomat kohonneet korjauskustannukset.
Vastuunalainen viranhaltija:	rakennusinsinööri

Hankeryhmä 5: rakennukset	
Nimi:	Vilppulankosken koulun pysäköinti- ja saattoliikennejärjestelyt, suunnittelu
Kuvaus:	Investoinnin perusteena on Vilppulankosken koulun piha-alueen pysäköinnin ja saattoliikenteen aiheuttamat turvallisuusriskit koululaisille.
Vastuunalainen viranhaltija:	rakennusinsinööri

Hankeryhmä 5: rakennukset	
Nimi:	Vilppulankosken koulun 3 isoa ja 2 pientä, luokkahuoneen saneeraus ja ulkovalaistus
Kuvaus:	Tavoitteena on saada koulun loput luokkahuoneet saneerattua nykypäivän vaatimuksien tasolle. Saneerattomat luokkahuoneet eivät ole esteettömiä ja pintamateriaalit ovat osittain alkuperäisessä kunnossa. Koulu luokkatiloja on saneerattu vuosien aikana muutaman luokan vauhdilla ja kyseiset luokat ovat viimeiset saneeraattomat luokkatilat.
Vastuunalainen viranhaltija:	rakennusinsinööri

Hankeryhmä 5: rakennukset	
Nimi:	Savosenmäen koulun lämmön talteenoton rakentaminen
Kuvaus:	Perusteena on koululta puuttuva lämmön talteenotto, jonka rakentamisella saadaan merkittävä energiatehokkuusvaikutus. Investointiin on haettu investointitukea.
Vastuunalainen viranhaltija:	kaupunkikehitysjohtaja

Hankeryhmä 5: rakennukset	
Nimi:	Koskelan koulun ja Mäntän lukion rakennuksen tiivistykset
Kuvaus:	Perusparannus ilmanvaihtoon vaikuttaviin tiivistyskorjauksiin
Vastuunalainen viranhaltija:	rakennusinsinööri

Hankeryhmä 5: rakennukset	
Nimi:	Vilppulan kotiseutumuseon rakennusten korjaus ja liiterin siirto
Kuvaus:	Mänttä-Vilppulan kaupunginhallitus on 11.4.2022 § 114 päätöksen mukaisesti päättänyt kotiseutumuseon kehittämisen järjestelyistä yhteistyössä Vilppula-Seura ry:n kanssa. Investoinnin valmistelee kulttuuripäällikkö yhteistyössä tila- ja infrapalveluiden kanssa. Investoinnin toteutus siirtynyt vuodelle 2024 hankerahoitusten käsittely-/päättäsaikataulujen vuoksi. Vilppula-Seura on saanut kotiseutumuseon piha-alueen kunnostukseen erillisen Leader-rahoituksen vuodelle 2023. Hankkeella on toteutettu siirrettävän liiterirakennuksen pohjatyöt. Investoinnin vaikutukset käyttötalouteen ovat poistovaikutukset 6 250 euroa/vuosi. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut hakee

	<p>kotiseutumuseon rakennusten korjaukseen hankerahoitukset vuodelle 2024, jolla saadaan käynnistettyä päärakennuksen korjaus ja siirrettyä vanha liiterirakennus Koivuniemestä kunnostetulle piha-alueelle. Vilppula-Seuran ylläpitämän näyttelytoiminnan käynnistäminen puurakenteisessa päärakennuksessa vaatii mm. perusparannus- ja sähkötöitä, jotka tarkennetaan hankesuunnitelmaan.</p> <p>Kaupunki hakee suunnitelman mukaiset toimenpide- ja rakennusluvut alueelle. Tekniset palvelut päättää vuokrasopimuksesta Vilppula-Seura ry:n kanssa koskien kiinteistön käyttöä.</p> <p>Investoinnin perusteena on kohteen kehittäminen yleishyödylliseen kotiseutumuseotoimintaan (kokoelmien keskittäminen yhteen kohteeseen) ja matkailun kehittäminen sekä vanhojen rakennusten korjaustarve. Päärakennus vaatii korjaustöitä, jotta se soveltuu näyttelykäyttöön (aiemmin ollut pääosin asuinkäytössä). Kehittämisen järjestelyistä on tehty kaupunginhallituksen päätös.</p>
Vastuunalainen viranhaltija:	kulttuuripäällikkö

Hankeryhmä 5: rakennukset	
Nimi:	Myllyrannan suulin lattian pinnoitus
Kuvaus:	<p>Suulin vuokratulot kaupungille ovat noin 12.000 euroa/vuosi, jotka tulevat veneiden talvisäilytyspaikkojen vuokratuloista. Rakennus on kesäaikaan kulttuuri- ja matkailupalveluiden käytössä musiikkifestivaalien ja konserttien tapahtumapaikkana. Rakennusta on peruskorjattu maalamalla rakennus vuoden 2023 aikana.</p> <p>Investoinnin perusteena on Myllyrannan alueen kehittäminen. Alueelle on suunnitteilla leikkipuisto, uimaranta ja BestPark-konseptilla matkailuvaunualue.</p>
Vastuunalainen viranhaltija:	rakennusinsinööri

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Tehtaankadun ja Lahdenpohjantien risteysjärjestely
Kuvaus:	<p>Tehtaankadun ja Lahdenpohjantien risteysalueella on Lahdenpohjantien ylittävä jäsentämätön suojatie. Suojatietä käyttää kuntalaisten lisäksi Savosenmäen alueen oppilaat. Tehtaan lopettaessa rautatiekuljetukset on rekkaliikenne lisääntynyt Lahdenpohjantiellä. Toimenpiteen tarkoituksena on saada risteysalueesta turvallisempi. Suunnittelu vuonna 2023 ja rakentaminen vuonna 2024.</p>
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Katiskalahdenkatu ja Rusinniementie / Mustalahden kiertoliittymä
Kuvaus:	Katiskalahdenkadun ja Rusinniementien katusuunnitelmat kustannusarvioineen ovat valmistuneet. Katiskalahdenkadun

	<p>peruskorjattava pituus on noin 530 m. Rusinniementien peruskorjattava pituus on noin 370 m, jonka hulevesien poisjohtamisen johdosta tulee ensin peruskorjata Katiskalahdenkatu.</p> <p>ELY-keskukselta saadun ennakkotiedon mukaan Mustalahden tiesuunnitelma tulee nähtäväksi loppuvuodesta 2023 ja tiesuunnitelma hyväksytään alkuvuodesta 2024. Hankkeen rakentamisen aikataulusta riippuu, missä laajuuksissa kortin sisältö toteutuu.</p>
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Kadun saneerauksen suunnittelu / Savonlinnantie
Kuvaus:	Peruskorjauksen kohteena oleva Savonlinnantien perussuunnittelun pituus on noin 420 m. Nykyistä kadun osuutta ei ole rakennettu nykyisten vaatimusten mukaisesti. Alueen hulevesien käsittely on olemattomalla tasolla. Suunnittelu vuonna 2024 ja alustava ajankohta peruskorjaukselle vuonna 2026.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Katuvalaistus
Kuvaus:	Kaupungilla on noin 1400 kpl vanhoja valaisimia, jotka pitäisi vaihtaa vähemmän energiaa kuluttaviin LED-valaisimiin. Valaisimen takaisinmaksuaika on valaisimesta riippuen 4-6 vuotta. Osalle kaduista ei riitä pelkkä valaisimen vaihto, vaan joudutaan uusimaan myös kaapelointi ja valaisinpylväät. Pääpaino on pelkkien valaisinten vaihdolla uusiin.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Katujen asfalttibetonin peruskorjaus
Kuvaus:	Katujen päällystysohjelman hyväksyy erillisen suunnitelman mukaisesti kaupunkikehityspalvelut. Nykyisen hintatason mukaan määrärahalla voidaan päällystää normaalia tonttikatua noin 500 metrin matkalta.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Hulevesiverkoston ja jätevesiverkoston eriyttäminen / Sirppitie
Kuvaus:	Hanke toteutetaan yhteistyössä Mäntän

	Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy: kanssa. Hankkeessa kadulle rakennetaan uusi hulevesiverkosto, johon kiinteistöjen hulevedet johdetaan ja samassa yhteydessä Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy uusi omat verkostonsa.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Myllyrannan alueen kehittäminen
Kuvaus:	Myllyrannan alueen kehittämistä jatketaan alueelle rakennettavalla leikkipuistolla. Matkailuajoneuvoalueen rakentaminen saatetaan loppuun.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Satamien ja uimarantojen laiturit / Katiskalahti
Kuvaus:	Investoinneilla on tarkoitus uusia vuosina 2024 ja 2024 Katiskalahden venelaiturit, jotka ovat tulleet elinkaarensa päähän. Katiskalahden laituri on sijaintinsa puolesta suosituin venelaituri. Katiskalahden laitureiden valmistuttua on tarkoitus purkaa Rusinlahden venelaiturit, koska sekin on elinkaarensa päässä. Katiskalahden laitureihin lisätään muutama venepaikka, jotta Rusinlahden venelaiturin veneet voidaan sijoittaa Katiskalahteen. Katiskalahden toinen venelaituri piti uusia vuonna 2023, mutta ELY-keskus vaati, että kaupungin tulee hakea Aluehallintoviranomaiselta vesilain mukaista lupaa laitureille. Lupien käsittelyaika keskimäärin on noin 9 kuukautta, joten laiturien uusinta keskeytettiin vuonna 2023.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 6: kiinteät rakenteet ja laitteet	
Nimi:	Opastaulut ja pysäyttäjät
Kuvaus:	Hankkeen tarkoituksena on uusia 58- ja 348-tien varrella olevat isot taidekaupunkimainokset sekä taajama-alueilla sijaitsevat tienkäyttäjien karttaopasteet.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö, kulttuuripäällikkö

Hankeryhmä 7: koneet ja kalusto	
Nimi:	Työlaitteet
Kuvaus:	Oman kaluston käyttöasteen nostaminen ja toiminnan tehostaminen.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 8: HYTE-toiminta	
Nimi:	Vilppulan urheilukentän leikkipuisto
Kuvaus:	Vilppulan urheilukentän pientä leikkipaikkaa laajennetaan joillakin leikkivälineillä leikkipuistoksi.
Vastuunalainen viranhaltija:	infrapalvelupäällikkö

Hankeryhmä 9: kulttuuri ja taide	
Nimi:	Vilppulan asema-alueen taidehankinnat
Kuvaus:	<p>Vilppulan rautatieaseman alueelle on valmistunut kaupungin toimesta katu- ja parkkialueen investointi. Kohde on erityisesti asukkaiden ja matkailijoiden käytössä junamatkoihin liittyen. Alueella sijaitsevat mm. historiallinen asemarakennus ja kunnostettava Kuutola-rakennus. Alueen kunnostustarve on nostettu keskeisesti esiin kaupungin investointisuunnitelmassa ja asukkaille aiemmin tehdyn kyselyn pohjalta.</p> <p>Kaupunki on kulttuuristrategian kautta nostanut julkisen kaupunkitaiteen hankinnat keskeiseksi kohteissa, jossa asukkaat ja kaupungissa vierailevat matkailijat luonnollisesti liikkuvat ja toimivat.</p> <p>Investoinnilla toteutetaan asema-alueelle julkinen teos tai teossarja toteuttamiseen kutsutun taiteilijan/taideryhmä kanssa. Toteutuksessa huomioidaan paikallisten taiteilijoiden tuntemus alueen historiasta ja nykyisestä käyttötarkoituksesta.</p> <p>Sivistys- ja kulttuurilautakunnan nimeämä taidehankintatyöryhmä tekee esityksen lautakunnalle teoksen hankinnasta. Toteuttamisesta vastaa kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut yhteistyössä infrapalveluiden kanssa. Kaupunki hakee toimenpide- ja rakennusluvut alueelle taiteilijan/taiteilijaryhmä tekemän toteuttamissuunnitelman pohjalta.</p> <p>Investoinnin perusteena on asukasviihtyvyyden ja kaupunkiympäristön parantaminen. Taidekaupunki hankkii julkista taidetta prosenttiperiaatteella vuosittaisista uudisrakentamisinvestoinneista.</p>
Vastuunalainen viranhaltija:	kulttuuripäällikkö

RAHOITUSOSA

Kuntalain 110 § mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulo-rahoituksen ja investointien nettomäärä sekä rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kaupungin kassavarojen muutoksen tilikaudella.

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kaupungin toiminnan ja sen investointien rahavirran ylijäämäisyys tai alijäämäisyys. **Rahoituksen rahavirralla** osoitetaan, miten alijäämäinen toiminnan rahavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman ja investointien muuttamiseen. **Toiminnan rahavirta** osoittaa, missä määrin kunta on pystynyt tilikauden aikana toiminnan (käyttötalouden) avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta. **Investointien rahavirrat** osoittavat sen rahavarojen käytön, jonka kunta on käyttänyt palvelutuotannon edellytyksien järjestämiseen ja tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä. **Rahoituksen rahavirrat** osoittavat antolaina- ja muiden saamisten, toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto- omaisuuden sekä oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana.

Vuosikate rahoituslaskelmassa on tulorahoituserä, joka on siirretty tuloslaskelmasta rahoituslaskelmaan. Vuosikate osoittaa kaupungin oman tulorahoituksen riittävyyttä investointeihin. Jos nettoinvestoinnit ylittävät vuosikatteen määrän, kaupungin täytyy rahoittaa loppuosa lainarahoituksella. Investointitulot käsittävät investointimenoihin saatavat valtionosuudet ja muut investointiosan tulot esim. käyttöomaisuudet ja myynnit.

Nettoinvestointien määrä vuonna 2024 on 1 955 000 euroa. Kaupungin tulorahoitus eli vuosikate on 2.960.760,00 euroa eli noin 320e/asukas.

Ulkopuolinen rahoitus ja lainanottovaltuudet

Hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus päättää lainan ottamisesta valtuuston talousarviossa päättämän periaatteen mukaisesti yli vuoden pituisella takaisinmaksuajalla. Hallintosäännön mukaan taluspäällikkö päättää tilapäisluoton ottamisesta talousarviossa määriteltyn enimmäismäärään asti ja kaupungin lainakantaa koskevista korkosuojaussopimuksista talousarviossa määritellyn periaatteen mukaisesti. Talousarviossa anto- ja ottolainoista voidaan säätää myös erillisesti.

Lainaa ennakoidaan ensi vuonna tarvittavan lyhytaikaisena rahoituksena käyttötalouden menojen kattamiseen ja konsernitiilin maksuvalmiuden turvaamiseen ja pitkäaikaisena rahoituksena investointimenojen kattamiseen. Investointien lainoitusarve on 1,5 miljoonaa euroa.

Kaupunginhallituksella on oikeus vuonna 2024 ottaa pitkäaikaista lainaa, laina-ajaltaan vähintään vuosi ja enintään 25 vuotta, lainaa enintään 15.000.000 euroa. Kaupunginhallitus saa talousarviovuonna 2024 myöntää korkeintaan 1.000.000 euron suuruisia antolainoja yhteensä 2.000.000 euroa. Rahoituslaskelmassa on arvioitu

500 000 euron pääomalainan lisäys. Välirahoituslainoihin varataan yhteensä 200 000 euroa. Välirahoituksen myöntämisestä päättää kaupunginhallitus.

Taluspäälliköllä on oikeus vuonna 2024 ottaa lyhytaikaisia lainoja, joita saa olla enintään yhteensä 25.000.000 euroa maksuvalmiuden turvaamiseksi, päättää myöntää lyhytaikaisia lainoja (alle vuoden lainoja) kaupunkikonserniin kuuluville tytäryhtiöille tai näiden tyttärille, enintään 100.000 euroon asti sekä tehdä korkoriskin hallintaan liittyviä yksittäisiä korkojohdannaissopimuksia (korkosuojaussopimuksia).

Laina-asioita käsiteltäessä ja päätöksiä tehtäessä on jokaisen toimenpiteen osalta yksityiskohtaisesti kirjattava selvitykset ja perustelut.

Maksuvalmius perustuu kuntatodistusrahoitukseen. Kuntatodistukset ovat lyhytaikaisia lainoja rahoituslaitoksilta, joiden määrä vaihtelee talousarviovuoden aikana riippuen kassanriittävydestä, esim. lomarahojen maksuista, tulojen epäsäännöllisyydestä ja verotilitysten oikaisujen maksukuukausina tai konsernitilin käyttöasteesta. Kokonaislainakannan arvioidaan vuoden 2024 lopussa olevan 29 miljoonaa euroa ja 3135€/asukas.

Rahoituslaskelma

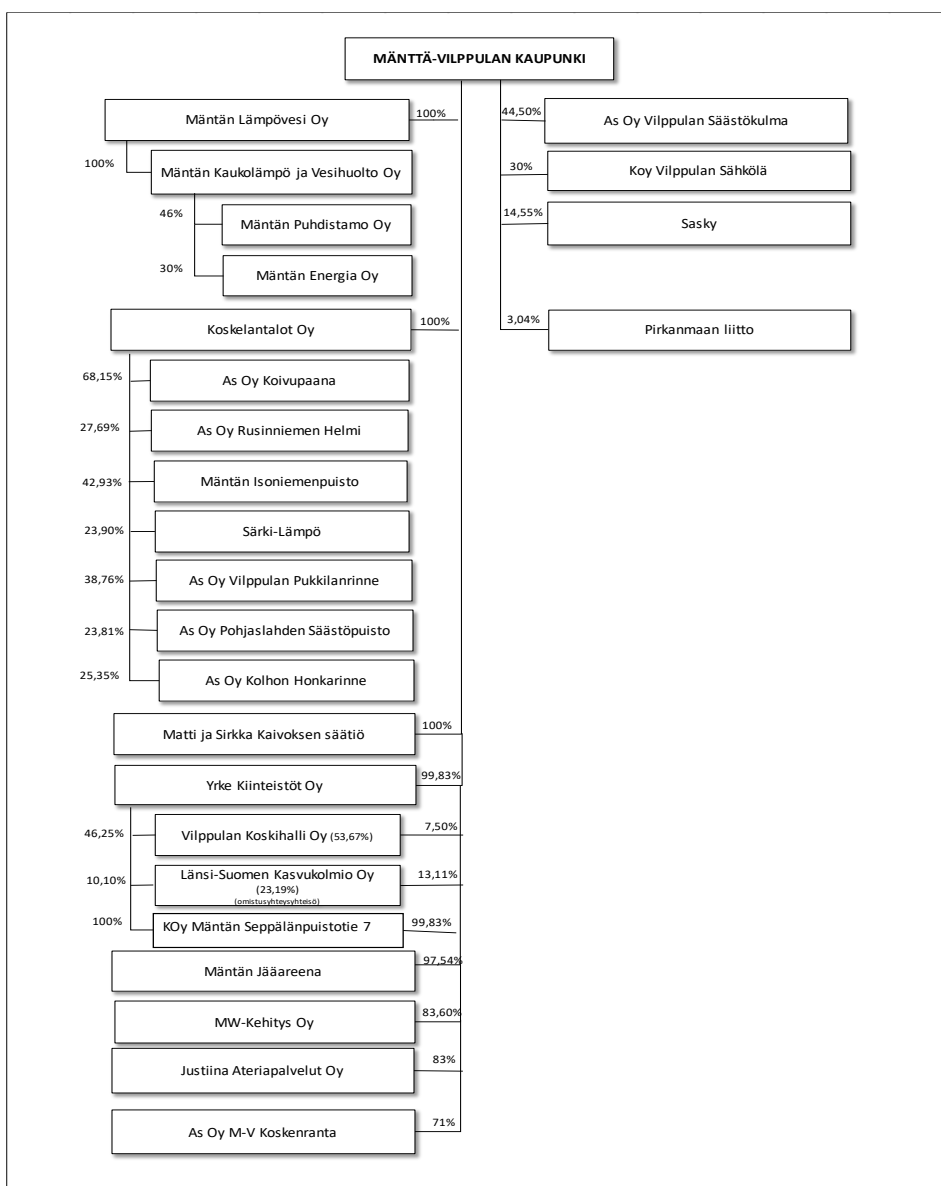
RAHOITUSLASKELMA	TP2022	TA2023	TA2024
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	2 33 422	3 071 778	2 948 760
Satunnaiset erät			
Tulorahoituksen korjauserät			
	-160 260		
Toiminnan rahavirta yht.		3 071 778	2 948 760
Investointimenot	-1 539 744	-2 431 000	-2 262 500
- Rahoitusosuudet	111 304	348 800	147 500
investointimenoihin			
Pysyvien vastaav. hyöd.		10 000	10 000
luovutustulot	533 345		
Investointien rahavirta yht.	-895 095	-2 072 200	-2 105 000
Toiminnan ja investointien rahavirta yht.	1 282 067	999 578	843 760
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen lisäykset	-300 000		- 500 000
Antolainasaamisten vähennykset	93 333	93 333	93 333
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	10 000 000	1 000 000	1 500 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 638 435	-4 815 000	-5 130 600
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 692 172	500 000	500 000
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiant. varat ja PO muutokset	-24 044		
Vaihto om. muutos			
Saamisten muutos	931 120		
Korottomien velkojen muutos	-1715 712		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-808 636		
Rahoituksen rahavirta	-2 345 910	-3 221 667	- 3 537 267
Rahavarojen muutos	-1 063 843	-2 222 089	-2 693 507

MÄNTTÄ-VILPPULAN KAUPUNKIKONSERNI

Konsernikäsitteellä kuvataan kunnan määräysvallassa olevien yhteisöjen muodostamaa kokonaisuutta. Kunnan ja kuntayhtymän, joka kuntalain tarkoittamalla tavalla muodostaa tytäryhteisöineen kuntakonsernin, tulee laatia konsernitilinpäätös. Konsernisuhde perustuu kirjanpitolain tarkoittamaan määräysvaltaan toisessa yhteisössä.

Konserniyhteisöjen taseet yhdistellään tilinpäätöksessä konsernitaseeksi. Konserniyhteisöjen luvut lasketaan yhteen ja niistä eliminoidaan keskinäiset omistukset, saamiset ja velat. Konserniyhteisöjä ei yhdistellä talousarviossa.

Mänttä-Vilppulan kaupungin kuntakonsernin muodostavat tytäryhteisöt ja –yhtiöt, kuntayhtymät ja osakkuusyhteisöt. Mänttä-Vilppula konserni muodostuu emoyhteisön lisäksi seuraavista yhteisöistä:

Kaupungin määräysvallassa olevia yhtiöitä ohjataan konserniohjeella. Konserniohje on Mänttä-Vilppulassa päivitetty syksyllä 2022 (KH 29.8.2022 §48) Mänttä-Vilppulan kaupungin konserniin kuuluville yhteisöille valtuusto voi asettaa tavoitteita talousarvion yhteydessä. Talousarviossa asetetaan merkittäville tytäryhteisöille yhteisökohtaiset tavoitteet. Nämä valtuustoon nähden sitovat tavoitteet on määritelty jäljempänä yhteisön kohdalla. Muut yhteisöä koskevat tiedot ovat informatiivisia.

Keskeisten konserniyhteisöjen toiminnasta ja taloudesta raportoidaan kaupungin osavuositarkastusten yhteydessä. Kaupungin edustajien tulee toimia tytäryhteisöjen päätöksentekokoelimityksissä kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa konserniohjeita.

Konserniohjeen mukaisesti jokaisella konserniin kuuluvalla yhtiöllä tai yhteisöllä tulee olla vuosittain päivitetty strategia sekä toimiva johtamisjärjestelmä ja asianmukaisesti järjestetty sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Kaikille kaupungin tytäryhtiöille asetetaan yhteisiksi tavoitteiksi seuraavat taloudelliset tavoitteet:

- Mänttä-Vilppulan kaupungin omistuksessa olevien yhtiöiden toiminta on tarkoituksenmukaista ja liiketaloudellisesti kannattavaa.
- Yhtiön tehtävät suoritetaan taloudellisesti ja tehokkaasti
- Yhtiön ja kaupungin väliset keskinäiset toiminnan siirrot, palvelumallit ja sopimukset on tarkastettu ja päivitetty.

Tämän lisäksi yhtiöille asetetaan omaan toimialaansa kytkeytyviä tavoitteita.

Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto OY	
Perustamisvuosi:1988	
Vastuuhenkilö: tj. Heikki Tirkkonen	
Hallitus: pj. Jyrki Lahtinen	

Osakeomistus: Kaupunki 100 %	Osakepääoma: 420 t€
Toimiala ja toiminnan kuvaus:	
Yhdyskuntien kaukolämpö ja vesihuoltotoiminta	

Talous	Tp2022	Ta2023	Ta2024
Liikevaihto	5395 t€	5825 t€	6377 t€
Tilikauden ylijäämä (alijäämä) (ennen veroja)	-507 t€	4 t€	14t€
Taseen loppusumma	13 234 t€	13 750 t€	13 655 t€
Lainat	9500 t€	9700 t€	9700 t€
Lainat/pääomalainat emolta	9500 t€	9700 t€	9 700t€
Takaukset emolta	-	-	-

Yhtiön informatiiviset luvut	Tp2022	Ta2023	Ta2024
-------------------------------------	---------------	---------------	---------------

Henkilöstön määrä	13	13	13
Omavaraisuusaste, %	8,2%	10,5 %	7,2%
Quick ratio, maksuvalmiusaste	1,7	1,6	1,3
Vesimaksun taso ok-talo, Pirkanmaan keskiarvo 2022 6,29 €/m³	5,16	5,89	
Kaukolämmön kokonaishinta rivitalo, koko Suomen keskiarvo 90,20 €/MWh yhtiökohtaiset tunnusluvut	98,36	98,36	

Riskianalyysi	
<ul style="list-style-type: none"> - Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa, luokitella, arvioida ja hallita toimintaan liittyviä riskejä - tavoitteena on varmistaa yhtiön talouteen ja toimintaan sekä asiakkaisiin liittyvien tavoitteiden toteutuminen 	
LIIKETOIMINNAN TALOUDELLISET RISKIT	
<ul style="list-style-type: none"> - verkoston tekninen ikä/korjausvelka - kassan riittävyys/maksukyky - yhteiskunnalliset muutokset (mm. muuttoliike, kuntarakenteen muutokset, omistajan tuottotavoitteet) 	
Talousarviossa 2023 omistajan asettamat tavoitteet	
Tavoite	Mittari
Liikevoittotavoite: tulostavoite nolla	Tilikauden tulos
Vesihuollon palvelut tuotetaan taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti	Tilinpäätös
Kuntalaisilta perittävillä maksutuotoilla katetaan varsinaisen toiminnan lisäksi poistot ja pääomakulut. Vesihuoltoyhtiön ei ole tarkoitus tuottaa voittoa, mutta tuloksen tulee olla pitkällä aikavälillä positiivinen.	Tilinpäätös
Laitoksen omaisuuden arvo ja käyttökunto ylläpidetään ennakoivan kunnossapidon periaatteella ja peruskorjaustoiminnalla.	Tase
Yhtiö kehittää yhteistyötä vesiosuuskuntien kanssa ja selvittää niiden liittämismallia vesihuoltoyhtiöön, mikäli osuuskunnilla ilmenee siihen tarvetta.	
Investointitarpeet priorisoidaan ja toteutetaan kustannustehokkaasti yhteistyössä kaupungin kanssa	
Kaukolämmön energiahinnan vakiinnuttaminen	

Yrke Kiinteistöt Oy	
Perustamisvuosi:	1985
Vastuuhenkilö:	Otto Huttunen, tj.
Hallitus:	Sami Kouvonen pj., Juha Ahoniemi, Pirjo Mikkonen, Sirpa Väisänen, Jarno Raunio

Osakeomistus: % M-V kaupunki 99,84 % Metsä Tissue Oyj 0,05 % Patria Aviation Oy 0,05 % Sulzer Pumps Finland Oy 0,05 %	Osakepääoma: 3 099 100,00 €
Toimiala ja toiminnan kuvaus: Hallinnoi omistamia ja vuokraamia kiinteistöjä M-V:n kaupungin alueella. Tuotantotilojen rakennuttaminen.	

Talous	Tp2022	Ta2023	Ta2023
Liikevaihto	629046,36	658 640	586 000
Tilikauden ylijäämä (alijäämä) (ennen veroja)	-270002,25	-224 943	65 000
Taseen loppusumma	4077617,69	3 300 000	3 127 000
Lainat	1244564,31	838 162	527 096
Lainat/pääomalainat emolta	0	0	0
Takaukset emolta	1062365	825 305	515 069

Yhtiön informatiiviset luvut	Tp2022	Ta2023	Ta2024
Henkilöstön määrä	1,5	1,6	1,5
Omavaraisuusaste, %	0,67	0,65	-
Quick ratio, maksuvalmiusaste	1,8	1,3	-
Kiinteistökanta			
Riskianalyysi			

- Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa, luokitella, arvioida ja hallita toimintaan liittyviä riskejä
- tavoitteena on varmistaa yhtiön talouteen ja toimintaan sekä asiakkaisiin liittyvien tavoitteiden toteutuminen eli hyvä käyttöaste ja kohtuullinen, kilpailukyinen vuokrataso
- riskit: henkilö- ja omaisuusriskit, toiminnan ja liiketoiminnan riskit

LIIKETOIMINNAN TALOUDELLISISTA RISKEISTÄ

- toimitilojen sijainti / kysyntä
- varallisuuden hoito (ennustettavuus, vakaus, korjausvelka)
- lainasalkku (vakaus ja ennustettavuus)
- sopimukset ja hankinnat (sisällön tuntemus)
- asiakkaat (maksukyky ja vaihtuvuuden hallinta)
- yhteiskunnalliset muutokset (mm. taantuma, kilpailu ja muuttoliike)

Talousarviossa 2024 omistajan asettamat tavoitteet	
Tavoite	Mittari
Liikevoittotavoite: nolla tulos	Tilikauden tulos

Markkinahintaisten liike- ja toimitilojen hallinnointi ja välittäminen yritystoiminnan tarpeisiin	Käyttöaste%
Kiinteistö- ja toimitilapörssin luominen yhteistyössä kaupungin kanssa	Toimiva ja kattava kiinteistö- ja toimitilapörssi, mikä tavoittaa asiakkaita
Kaupungin ja yhtiön väliset sopimukset tarkastetaan ja ajantasaistetaan	Yhtiön ja kaupungin keskinäiset sopimukset on päivitetty ja kirjattu

MW-Kehitys Oy	
Perustamisvuosi:	2003
Vastuuhenkilö:	Otto Huttunen, TJ
Hallitus:	Sami Kouvonon PJ, Juha Ahoniemi, Mika Aliranta, Pirjo Mikkonen, Alli Mäkinen, Jarno Raunio, Pasi Silvonen

Osakeomistus: %	
M-V kaupunki 83,61 %, muut omistajat ovat Elmonet Oy, Javasko Oy, Kinnaskoski Oy, KMV-Turvapalvelut Oy, KojairTech Oy, Koneosapalvelu Oy, Metsä Tissue Oyj, Pohjois-Hämeen Osuuspankki, Runtech Systems Oy, Sulzer Pumps Finland Oy	Osakepääoma: 122.000 €
Toimiala ja toiminnan kuvaus:	
Yritysten palvelut (kehittäminen, neuvonta, rahoitus), toimitilaratkaisut, aluetukien hakeminen ja hankkeet, edunvalvonta, elinkeinotiedottaminen ja -markkinointi.	

Talous	Tp2021	Ta2023	Ta2024
Liikevaihto	651790,05	557 000	355 000
Tilikauden ylijäämä (alijäämä) (ennen veroja)	12318,81	0	-3000
Taseen loppusumma	237394,33	195 000	112 000
Lainat			-
Lainat/pääomalainat emolta			-
Takaukset emolta			-

Yhtiön informatiiviset luvut	Tp2021	Ta2023	Ta2024
Henkilöstön määrä, henkilötyövuosia	6,8	6,2	3,5
Omavaraisuusaste, %	40%	48 %	-
Quick ratio, maksuvalmiusaste	1,7	1,5	-
Riskianalyysi	<ul style="list-style-type: none"> - Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa, luokitella, arvioida ja hallita toimintaan liittyviä riskejä - tavoitteena on varmistaa yhtiön talouteen ja toimintaan liittyvien tavoitteiden toteutuminen - riskit: toiminnan ja liiketoiminnan riskit 		
LIIKETOIMINNAN TALOUDELLISISTA RISKEISTÄ	<ul style="list-style-type: none"> - sopimukset ja hankinnat (sisällön tuntemus) - yhteiskunnalliset muutokset (mm. taantuma ja muuttoliike) - hankkeiden toteutuminen ja avustukset 		

Talousarviossa 2023 omistajan asettamat tavoitteet	
Tavoite	Mittari
Liikevoittotavoite: nolla tulos	Tilikauden tulos
Yhtiön tavoitteet on kuvattu avustuksen käyttöehtojen palvelusopimuksessa	Mittarit on määritelty avustuksen käyttöehtojen palvelusopimuksessa
Kaupungin ja yhtiön väliset sopimukset tarkastetaan ja ajantasaistetaan	Yhtiön ja kaupungin keskinäiset sopimukset on päivitetty ja kirjattu
Yrityspalvelumallin luominen yhteistyössä kaupungin kanssa perustuen sopimukseen	Yrityspalvelumalli
Mänttä-Vilppulan elinvoiman ja vetovoiman kehittäminen osana elinvoimajaoston toimintaa	

KOSKELANTALOT OY	
Perustamisvuosi: 1988	
Vastuuhenkilö: Eija Kallio, TJ/Maarit Lastumäki, tj	
Hallitus: Jari Turpeinen, PJ Pia Koivunen, VPJ Tapio Wickström, jäsen Unto Konttori, asukasjäsen Hannele Tamminiemi, asukasjäsen	

Osakeomistus: Mänttä-Vilppulan kaupunki 100 %	Osakepääoma: 326 116,39 €
Toimiala ja toiminnan kuvaus: Yhtiön toimiala on rakennuttaa, omistaa, hallita ja isännöidä kiinteistöjä, ostaa ja vuokrata alueita ja rakennuksia, sekä antaa vuokralle kiinteistöjä ja huoneistoja. Lisäksi yhtiö voi ostaa ja omistaa asuinhuoneistoja ja arvopapereita.	

Talous	Tp2022	Ta2023	Ta2024
Liikevaihto	2 489 179	2 927 010	2 987 044
Tilikauden ylijäämä (alijäämä) (ennen veroja)	-245 926	8 219	87 734
Taseen loppusumma	6 659 479		
	4 797 024	6 690 024	
Lainat		(arvio)	6 695 760
Lainat/pääomalainat emolta	366 819	866 819	866 819
	4 941 026	6 690 024	
Takaukset emolta		(arvio)	6 695 760

Yhtiön informatiiviset luvut	Tp2022	Ta2023	Ta2024
Henkilöstön määrä	3	3	2
Omavaraisuusaste, %	6,4		
Quick ratio, maksuvalmiusaste	0,5		
Vuokra-asuntojen lukumäärä	547	547	547
Keskimääräinen asuntojen käyttöaste	90	90	95
Riskianalyysi			
- Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa, luokitella, arvioida ja hallita toimintaan liittyviä riskejä			

- tavoitteena on varmistaa yhtiön talouteen ja toimintaan sekä asukkaisiin liittyvien tavoitteiden toteutuminen eli hyvä käyttöaste ja kohtuullinen, kilpailukyinen vuokrataso

LIIKETOIMINNAN TALOUDELLISISTA RISKEISTÄ

- asuntojen sijainti / kysyntä
- varallisuuden hoito (ennustettavuus, vakuus, korjausvelka, liiketoiminnan kannattavuus)
- lainasalkku (vakuus ja ennustettavuus)
- sopimukset ja hankinnat (sisällön tuntemus)
- asukkaat (maksukyky ja siitä huolehtiminen, vaihtuvuuden hallinta)
- yhteiskunnalliset muutokset (mm. muuttoliike, kuntarakenteen muutokset, omistajan tuottotavoitteet)

Talousarviossa 2023 omistajan asettamat tavoitteet	
Tavoite	Mittari
Liikevoittotavoite: nolla tulos	Tilikauden tulos
Kohteiden vuokrataso on yleisten markkinavuokrien tasolla, (aravakohteissa vuokra määrittyy aravalain mukaisesti)	Vuokrataso
Käyttöaste keskimäärin 90 %	Käyttöaste
Kohteiden keskimääräinen kuntoluokka säilyy pitkällä aikavälillä	Kuntoluokka-arvio
Yhtiön viestinnän ja markkinoinnin keittäminen	Arvio viestinnän ja markkinoinnin kehittämisestä
Yhtiön omavaraisuusaste nousee pitkällä aikavälillä ja yhtiö ei joudu turvautumaan emon taloudelliseen apuun	Omavaraisuusaste
Keskinäiset sopimukset ja sitoumukset on tarkistettu	

Justiina Ateriapalvelut Oy	
Perustamisvuosi: 2019	
Vastuuhenkilö:	Tiina Kytömäki
Hallitus:	PJ Mauri Matilainen VPJ Kyllikki Lahtinen Jari Haapanen Jenna Routasaari Taija Heletoja (Juupajoki)

Osakeomistus: % Mänttä-Vilppula kaupunki 83 % Juupajoen kunta 17 %	Osakepääoma: 10 000 € SVOP rahasto: 240 000 €
Toimiala ja toiminnan kuvaus: Ateria- ja ravitsemispalvelujen tuottaminen Mänttä-Vilppulassa ja Juupajoella sosiaali- ja terveyspalvelusektorin yrityksille, julkisyhteisöille sekä yksityisille asiakkaille. Toiminta-ajatuksena on tuottaa turvallisia ja terveellisiä ateriapalveluita kustannustehokkaasti ja laadukkaasti alueen ikäihmisille, henkilökunnalle ja kunnan kannalta markkinoille tapahtuvaan toimintaan. ”Turvallista, terveellistä, taloudellisesta ja tehokkaasti.” periaatteella. Tavoitteena on, että yhtiön toiminta on taloudellisesta kestävällä pohjalla ja yhtiö kattaa toimintaan vaadittavat investoinnit ja toimintansa ylläpitävätkin kulut tulorahoituksella.	

Talous	Tp2022	Ta2023	Ta2024
Liikevaihto	1430 558,07	1 555 000	1 678 000
Tilikauden ylijäämä (alijäämä) (ennen veroja)	3 821,92	102 775,00	60 000
Taseen loppusumma	578 656,87		
Konsernitilin limiitti 31.12	0	0	
Lainat/pääomalainat emolta	0	0	
Takaukset emolta	0	0	

Yhtiön informatiiviset luvut	Tp2022	Ta2023	Ta2024
Henkilöstön määrä htv	16,20		
Omavaraisuusaste, %	44,57	38,31 %	
Quick ratio, maksuvalmiusaste	3,24		
Suoritteet yhteensä 2021, 2022 1–10 kk	412 321	410 000	
. Mänttä-Vilppula 2022 1–10 kk	371 120	370 000	
. Juupajoki 2022 1–10 kk	41 201	40 200	
Riskianalyysi			
<ul style="list-style-type: none"> - Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa, luokitella, arvioida ja hallita toimintaan liittyviä riskejä - tavoitteena on varmistaa yhtiön talouteen ja toimintaan sekä sen tavoitteiden toteutuminen - riskit: henkilöriskit, toiminnan ja liiketoiminnan riskit <p>LIIKETOIMINNAN TALOUDELLISISTA RISKEISTÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - sopimukset ja hankinnat (hyvinvointialueen tuomat muutokset) - Inflaation vaikutus tuotannon hintoihin - Henkilöstön saatavuus 			

Talousarviossa 2024 omistajan asettamat tavoitteet	
Tavoite	Mittari
Liikevoittotavoitteen saavuttaminen	Liikevoittotavoite 3 %
Pidemmän aikavälin suunnitelma yhtiön tulevaisuudesta sote-ruokapalvelujen tuottajana	Yhtiö on tehnyt toimintasuunnitelman eri skenaarioista ruokapalvelutuottajana 5 vuoden sisällä

Mäntän Jääareena oy	
Perustamisvuosi:	2015
Vastuuhenkilö:	Jari Ahvenjärvi, toimitusjohtaja Pasi Silvonen (PJ), Jari Haapanen, Henna Hakala, Teijo Hurme, Marko Kuronen, Tiina Poutanen
Hallitus:	

Osakeomistus: % 97,54	Osakepääoma: 512.600 (alkup.) 267 305,33 (31.12.2021 til.)
Toimiala ja toiminnan kuvaus: Yhtiön toimialana on vuokrasopimuksen nojalla hallita n. 12.700 neliömetrin suuruista määräaluetta Mänttä-Vilppulan kaupungin omistamassa kiinteistössä 508–1–167–21 sekä omistaa hallita ja vuokrata määräalueella olevia rakennuksia urheilu- ja liikuntatapahtumiin sekä muhin tilaisuuksiin ja muihin jääareenan käyttämistä palveleviin toimintoihin. Yhtiön pääasiallisena tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa osakkeenomistajilleen.	

Talous	Tp2022	Ta2023	Ta2024
Liikevaihto	89815,57 av. 280000	141000 av. 280000	156.000
Tilikauden ylijäämä (alijäämä) (ennen veroja)	-116434,10	-109721 o	2129,99
Taseen loppusumma	3079369,75		
Lainat			
Lainat/pääomalainat emolta	2600000,12		2600000,12
Takaukset emolta			

Yhtiön informatiiviset luvut	Tp2022	Ta2023	Ta2024
Henkilöstön määrä	0 (kaikki ostopalveluna)	0	0
Omavaraisuusaste, % (TA-vuoden alussa)	7,2 % (1.1.21)	4,6 %	
Quick ratio	0,15		
Tunnuslukuja			
myyntisaamiset (ka.)	204 pv (-21)	1350 h	
ostovelat ka.	100 pv (-21)	125000	
toimintakate (liikevoitto-/tappio)	+36.325,75		
Riskianalyysi	<ul style="list-style-type: none"> - Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa, luokitella, arvioida ja hallita toimintaan liittyviä riskejä - tavoitteena on varmistaa yhtiön talouteen ja toimintaan liittyvien tavoitteiden toteutuminen - riskit: henkilö- ja omaisuusriskit, toiminnan ja liiketoiminnan riskit <p>LIKETOIMINNAN TALOUDELLISISTA RISKEISTÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Energiakriisin vaikutukset yhtiön maksukykyyn - varallisuuden hoito (ennustettavuus, vakaus) - lainasalkku - sopimukset ja hankinnat (sisällön tuntemus) - yhteiskunnalliset muutokset 		

Talousarviossa 2024 omistajan asettamat tavoitteet	
Tavoite	Mittari
Liikevoittotavoite on nolla tulos	Tilikauden tulos
Yhtiö kehittää ja laajentaa kiinteistön käyttöastetta mahdollisuuksien mukaan lisäämällä joko jääaikaa talvella tai kehittämällä kiinteistön käyttömahdollisuuksia sesongin ulkopuolella	Kiinteistön käyttöaste
Nykyisen toiminnan jatkuvuuden ja palveluiden turvaaminen	Yhtiö toimii tehokkaasti ja toteuttaa suunnitelman palveluiden jatkuvuuden turvaamisesta
Yhtiön viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen	